

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

สารนิพนธ์

ของ

พนรัตน์ ลากเกิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พฤษภาคม 2549

อรนัสส์ บินมะฮฺมุด. (2549). การรับสารสนเทศเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนมุสลิมในชุมชนบ้านครัว. ปรินญาณินพนธ์ ศศ.ม.(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์, อาจารย์พวงผกา คงอุทัยกุล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาช่องทางการรับสารสนเทศ และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด กลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนที่ติดยาเสพติด และไม่ติดยาเสพติด กลุ่มละ 25 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test และ F-test

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. เยาวชนมุสลิมในชุมชนบ้านครัวได้รับสารสนเทศเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดจากครอบครัวมากที่สุด รองลงมาคือสถานศึกษา

2. เยาวชนมุสลิมในชุมชนบ้านครัว ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดและการป้องกันยาเสพติดในระดับปานกลาง รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบช่องทางการรับสารสนเทศเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนมุสลิมในชุมชนบ้านครัว จำแนกตามตัวแปร พบว่า

3.1 เพศหญิงได้รับสารสนเทศจากสถานศึกษา มากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนช่องทางการได้รับสารสนเทศจากแหล่งอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

3.2 เยาวชนมุสลิมในชุมชนบ้านครัวที่มีอายุระหว่าง 11 - 15 ปี ได้รับสารสนเทศเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดจากครอบครัวมากกว่าเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 21 - 25 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนช่องทางอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

3.3 เยาวชนที่ไม่ติดยาเสพติดได้รับสารสนเทศจากคำสอนทางศาสนา มากกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และเยาวชนที่ไม่ติดยาเสพติดได้รับสารสนเทศจากคณะกรรมการชุมชน และจากสื่อมวลชนมากกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนช่องทางการได้รับสารสนเทศจากแหล่งอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

4. การเปรียบเทียบระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนมุสลิมในชุมชนบ้านครัว จำแนกตามตัวแปร พบว่า

4.1 เพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดมากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 เยาวชนมุสลิมในชุมชนบ้านครัวที่มีช่วงอายุต่างกัน มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดไม่แตกต่างกัน

4.3 เยาวชนที่ไม่ติดยาเสพติดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด มากกว่าเยาวชนที่ติดยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ช่องทางการรับสารสนเทศที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจของเยาวชนมากที่สุดคือ คำสอนทางศาสนา รองลงมาคือ ครอบครัว ญาติมิตร และสถานศึกษา

Oranas Binmahmood. (2006). *Access to Information on Drug Prevention of Muslim Adolescents in Bahn Krua Community*. Master thesis, M.A. (Library and Information Science). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Tadasak Wajiraprechapong, Ajarn Puangphaka Konguthaikul.

The purpose of this research was to study the channels for acquiring information and knowledge of drug prevention and the level of acquisition . The subject group from quota sampling was 50 adolescents that were equally divided into 2 groups(25 each). The first group was drug addicts and the other one was non-drug addicts. Data was collected from questionnaires and tests. SPSS/PC program was employed to analyze data by the method of percentage, mean, standard deviation. Also, statistics of T-test and F- test was used for hypothesis test.

The study revealed that:

1. Most Muslim adolescents in Bahn Krua Community acquired most of their information about drug prevention from their families. A minority acquired most of it from educational institutes.

2. Most Muslim adolescents in Bahn Krua Community had an average level of knowledge and understanding about drugs and drug prevention. A few of them had a high level.

3. The comparison of the channels to acquire information about drug prevention of Muslim adolescents in Bahn Krua Community analyzed according to the variables indicated that

- 3.1 More women than men acquired information from educational institutes with a statistical significance at the level of .05 while there was no difference in other channels of information.

- 3.2 There was a higher number of Muslim adolescents in Bahn Krua Community at the age between 11 and 15 than the ones at the age between 21 and 25 who acquired information about drug prevention from their families with a statistical significance at the level of .05 No difference was found from other channels of information.

- 3.3 More adolescents who were non-drug addicts than the ones who were drug addicts acquired information from the religious doctrines with a statistical significance at the level of .01 And more adolescents who were non-drug addicts than the ones who were drug addicts acquired information from the committee of the community and mass media with a statistical significance at the level of .05 However, there was no difference in other channels of information.

4. The comparison of the level of knowledge and understanding about drug prevention of Muslim adolescents in Bahn Krua Community analyzed according to the variables indicated that

- 4.1 Women had more knowledge and understanding about drug prevention than men with a statistical significance at the level of .01

- 4.2 Muslim adolescents of different ages had the same level of knowledge and understanding about drug prevention.

4.3 Adolescents who were non-drug addicts had more knowledge and understanding about drug prevention than the ones who were drug addicts with a statistical significance at the level of .05

5. Religious doctrines had the most influence on the level of adolescents' knowledge and understanding about drug prevention while their families and educational institutes had less.

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

สารนิพนธ์

ของ

พนรัตน์ ลากเกิน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ สุรภี อิงคากุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ท่านกรุณาให้ความรู้ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ด้วยความเอาใจใส่ ที่สำคัญ คือ ให้กำลังใจอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รองศาสตราจารย์ ดร. พยอม ธรรมบุตร ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ สุภาพร สุกสีเหลือง รองศาสตราจารย์ ดร. พิสมัย จารุจิตติพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อารมณ นาวากาญจน์ ที่ได้ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องในการจัดทำสารนิพนธ์ให้พัฒนาเป็นไปอย่างมีคุณค่ามากขึ้น ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดสุโขทัยเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ น้อง และเพื่อนๆ ทุกคนที่ได้ดูแลให้กำลังใจ สนับสนุนช่วยเหลือ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย จนสามารถฝ่าฟันอุปสรรคอันยากยิ่งจนประสบความสำเร็จ

พนารัตน์ ลาภเกิน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	2
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ที่ทำการศึกษา	7
แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยว	17
แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	21
แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	24
ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	40
การสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	40
การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ผลการสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	49
ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	56
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย	105

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	107
สรุปผลการสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยว.....	108
สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง.....	110
การอภิปรายผล.....	115
แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย.....	122
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	123
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	124
บรรณานุกรม	125
ภาคผนวก	130
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	131
ภาคผนวก ข ภาพการเก็บข้อมูล.....	144
ประวัติย่อผู้วิจัย	148

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เขตการปกครอง (อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน) ของจังหวัดสุโขทัย.....	11
2 แสดงที่ จำนวน และรายชื่อแหล่งท่องเที่ยว.....	12
3 รายชื่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยแยกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว	13
4 แสดงแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการศึกษาในอำเภอเมืองสุโขทัยและอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย.....	16
5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของนักท่องเที่ยวแต่ละแหล่งท่องเที่ยว.....	42
6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรภาคชุมชน.....	43
7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนบุคลากรภาคเอกชนในอำเภอที่เป็นที่ตั้งของ แหล่งท่องเที่ยว.....	43
8 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามเพศ.....	56
9 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามอายุ.....	56
10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามสถานภาพ.....	57
11 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามการศึกษา.....	57
12 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามอาชีพ.....	58
13 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	58
14 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา.....	59
15 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนาที่จำแนก ตามภาค.....	59
16 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ.....	60
17 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	60
18 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	61
19 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้.....	62
20 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น.....	63
21 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว.....	64

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
22 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อ การท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย.....	65
23 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามเพศ.....	67
24 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามอายุ.....	67
25 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามการศึกษา.....	67
26 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	68
27 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา.....	68
28 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามความเปลี่ยนแปลง ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น.....	69
29 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ.....	69
30 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามจำนวนของ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น.....	70
31 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	70
32 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	71
33 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้.....	72
34 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น.....	73
35 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว.....	74
36 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจาก แหล่งท่องเที่ยวของประชากรภาคชุมชน ต่อการท่องเที่ยวของจังหวัด สุโขทัย.....	76
37 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามเพศ.....	77
38 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามอายุ.....	77

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
39 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามการศึกษา.....	77
40 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	78
41 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา.....	78
42 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามความเปลี่ยนแปลง ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น.....	79
43 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ.....	79
44 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามจำนวนของ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น.....	79
45 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน บุคลากรภาคเอกชน เกี่ยวกับแนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	80
46 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	81
47 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้.....	82
48 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น.....	83
49 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว.....	84
50 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบุคลากรภาคเอกชนต่อ การท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย.....	85
51 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามเพศ.....	86
52 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามอายุ.....	87
53 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามการศึกษา.....	87
54 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	87
55 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา.....	88
56 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนาที่จำแนก ตามจังหวัด.....	88

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
57 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามความเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น.....	89
58 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ.....	89
59 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น.....	90
60 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	90
61 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	91
62 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้.....	92
63 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น.....	93
64 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว.....	94
65 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบุคลากรภาครัฐที่มีต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย.....	95
66 วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน บุคลากรภาครัฐ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	96
67 วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน บุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	97
68 วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน บุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อการพัฒนา กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้.....	99

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
69	วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน บุคลากรภาครัฐที่มีต่อการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น.....	101
70	วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน บุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อการจัดการ ด้านการท่องเที่ยว.....	103

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงสัญลักษณ์ตราประจำจังหวัดสุโขทัย.....	7
2 แสดงที่ตั้ง เขตการปกครอง และแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย	9
3 แสดงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	28
4 ศาลพระแม่ย่า.....	51
5 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	51
6 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง.....	52
7 พิพิธภัณฑ์สังคโลก.....	53
8 อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย.....	53
9 อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย.....	54
10 หมู่บ้านหาดเสี้ยว.....	55
11 ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก.....	55
12 แผนภูมิที่ 1 แสดงภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์.....	96
13 แผนภูมิที่ 2 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	98
14 แผนภูมิที่ 3 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการพัฒนากิจกรรมและ กระบวนการเรียนรู้.....	100
15 แผนภูมิที่ 4 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชนท้องถิ่น.....	102
16 แผนภูมิที่ 5 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว..	104

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญและเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลายธุรกิจ ซึ่งก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจในหลายประเทศทั่วโลก ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2547: 3) ได้กล่าวถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนถึง 10 ล้านคน สร้างรายได้ 309,300 ล้านบาท ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ การกระจายรายได้สู่ภูมิภาค รวมถึงการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ผลจากการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวหลักทั่วประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545: 9) เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาที่มุ่งผลทางเศรษฐกิจเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม เกิดปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ซึ่งย่อมทำให้มีปริมาณนักท่องเที่ยวลดลงและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

การเกิดปัญหาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมาจึงทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต่างออกไปจากเดิม กล่าวคือ การท่องเที่ยวที่ผ่านมามุ่งพัฒนาในเชิงพาณิชย์ แต่แนวทางการท่องเที่ยวในปัจจุบันมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดย ดวงใจ หล่อธนวนินัย (2543: 2) ได้กล่าวถึงกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่เป็นผลจากการประชุม Earth Summit ใน พ.ศ. 2535 ที่เมืองริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล 3 ด้าน คือ กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ กระแสความต้องการด้านตลาดท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้ และกระแสความต้องการพัฒนาคน ประกอบกับการที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว ซึ่งทัศนัย นาคเขียว (2545: 1) ได้กล่าวว่รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากกว่าปี 2544 เห็นได้จากการมีนโยบายและกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อที่จะช่วยผลักดันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่แหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมถึงผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้มีแนวทางปฏิบัติที่เหมือนกัน นั่นคือการพัฒนาที่ยั่งยืน จากกระแสการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) จึงเป็นรูปแบบการท่องเที่ยว มิติใหม่ที่ได้คำนึงถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสามารถพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน

สุโขทัย เป็นจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญมากจังหวัดหนึ่ง เพราะเคยเป็นราชธานีแห่งแรกตามหลักฐานทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: ความนำ) สุโขทัยจึงเต็มไปด้วยสถาปัตยกรรมและงานศิลปะ ที่มีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแบบสุโขทัย ไม่ว่าจะเป็นเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ พระพุทธรูปและเครื่องสังคโลกด้วยร่องรอยของความรุ่งเรืองเหล่านี้ สุโขทัยจึงได้รับยกย่องให้เป็นหนึ่งในมรดกโลกทางวัฒนธรรม นอกจากประวัติศาสตร์อันยาวนาน สุโขทัยยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ ซึ่งเห็นได้จากการเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติถึง 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติรามคำแหง และอุทยานแห่งชาติศรีสัชชนาลัย พร้อมทั้งมีศิลปวัฒนธรรมประเพณี การทอผ้าตีนจกของชุมชนหมู่บ้านหาดเสี้ยวที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน ทำให้สุโขทัยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและรู้จักกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ส่งผลให้มีปริมาณนักท่องเที่ยวมาเยือนจังหวัดสุโขทัยเป็นจำนวนมาก โดยในเอกสารของสำนักงานจังหวัดสุโขทัย ได้กล่าวถึงจำนวนนักท่องเที่ยว ปี 2545 มีจำนวน 715,827 คน เป็นคนไทย 364,287 คน และชาวต่างชาติ 351,540 คน (ส่วนแผนและยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดสุโขทัย. 2547: 3) การมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรม และความงดงามทางธรรมชาติ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 2-1) ได้กล่าวไว้ว่าถึงแม้ว่าจะมีการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดำเนินการอย่างรอบคอบตรงตามหลักวิชาแต่ในการดำเนินการที่ผ่านมาแนวทางต่างๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างได้ผล ด้วยสาเหตุ คือ ความสับสนในการพัฒนา ระหว่างความต้องการทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์กับการขาดการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย โดยจะศึกษาและเก็บข้อมูลในพื้นที่อำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสัชชนาลัย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดของจังหวัดสุโขทัย และมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากที่สุดของจังหวัดสุโขทัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาข้อมูลและความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ฝ่ายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้มีดังนี้

1. ได้ทราบข้อมูลทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย รวมทั้งความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อนำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ที่ทำการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์พื้นที่ในอำเภอเมืองสุโขทัย และศรีสัชนาลัยซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากและเป็นที่รู้จัก จำนวน 8 แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ศาลพระแม่ย่า อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย หมู่บ้านหาดเสี้ยว ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก รวมทั้งได้รวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 4 กลุ่ม คือ

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยมีจำนวน 462,650 คน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2548: ออนไลน์)
2. ประชากรภาคชุมชน คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัย จำนวน 109,733 คน และอำเภอศรีสัชนาลัย จำนวน 96,794 คน รวมทั้งหมดจำนวน 206,527 คน ที่ทำการปกครองจังหวัดสุโขทัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547:130; อ้างอิงจาก ที่ทำการปกครองจังหวัดสุโขทัย: 2547)
3. บุคลากรภาคเอกชน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ประกอบธุรกิจที่มีรายได้จากการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านที่พัก ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก ที่ตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
4. บุคลากรภาครัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัด และเจ้าหน้าที่กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และประชากรภาคชุมชน คำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane. 1970: 886) จะได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยในสัดส่วนร้อยละ 60 และประชากรภาคชุมชนในสัดส่วนร้อยละ 40 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทยและประชากรภาคชุมชน ซึ่งจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 240 คน และ ประชากรภาคชุมชนจำนวน 160 คน รวมกับบุคลากรภาคเอกชน และ บุคลากรภาครัฐที่ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 30 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 430 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1 ภาพรวมของจังหวัดสุโขทัย
 - 1.2 แนวคิดและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
 - 1.3 ความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย
2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่
 - แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง การท่องเที่ยวไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม
2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประเพณีของคนในท้องถิ่น มีจุดมุ่งหมาย เพื่อการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งชมความงดงามด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ
3. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวทั้งกลุ่มใหญ่และเล็กที่มีการจัดการ อย่างดีเยี่ยม เพื่อเอื้อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยให้ การท่องเที่ยวมุ่งหารายได้ทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันให้การท่องเที่ยวช่วยอนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย
4. ภาพรวมของจังหวัดสุโขทัย หมายถึง สภาพปัจจุบันในพื้นที่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุโขทัย
5. สภาพปัจจุบันในพื้นที่ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ สภาพสังคม เศรษฐกิจของ จังหวัดสุโขทัย

6. ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งกิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยว

7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด หมายถึง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ รวมทั้งยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาจังหวัดสุโขทัย ปี 2547

8. ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐต่อแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

9. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย

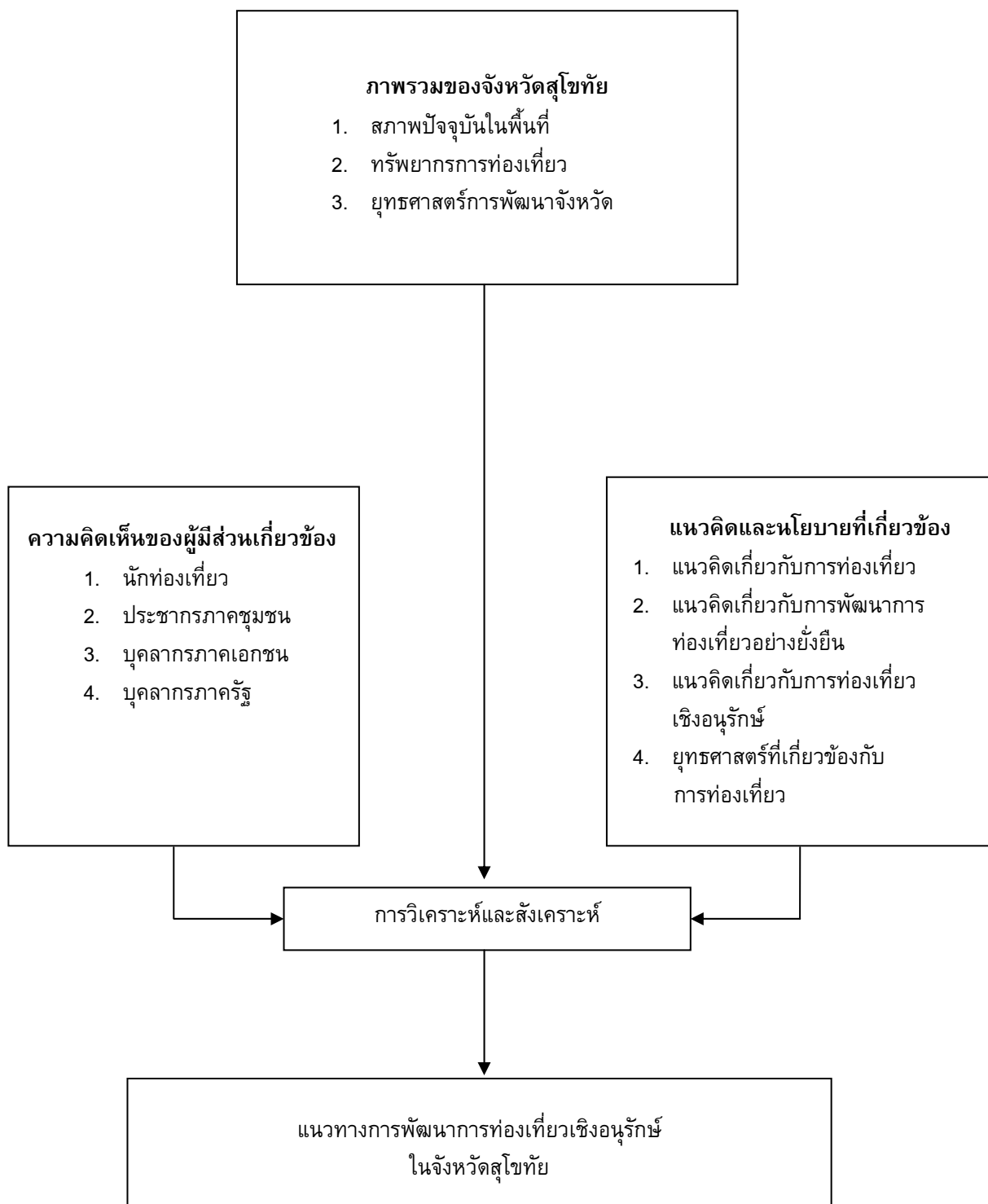
10. นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากและเป็นที่รู้จัก คือแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสัชนาลัย

11. ประชากรภาคชุมชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว ในอำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

12. บุคลากรภาคเอกชน หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจที่มีรายได้จากการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านที่พัก ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก ที่ตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

13. บุคลากรภาครัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง พิพิธภัณฑ์สังคโลก ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัด และเจ้าหน้าที่กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดและยุทธวิธี ดังหัวข้อ ต่อไปนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ที่ทำการศึกษา
2. แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยว
3. แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
4. แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
5. ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

สัญลักษณ์ตราประจำจังหวัดสุโขทัย

ภาพประกอบ 1 แสดงสัญลักษณ์ตราประจำจังหวัดสุโขทัย

ที่มา: จังหวัดสุโขทัย. (ม.ป.ป.). มนต์เสน่ห์แห่งสุโขทัย. หน้า 16.

ภาพพระบรมรูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราชพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วงประทับบนพระแท่น มั่นคศิลา ปกครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข และทรงบริหารราชอาณาจักรแห่งนี้ ให้เจริญรุ่งเรืองที่สุด

คำขวัญจังหวัดสุโขทัย

มรดกล้ำเลิศ	กำเนิดลายสีไทย
เล่นไพลอยกระทง	ตำรงพุทธศาสนา
งามตาผ้าตีจก	สังคโลก ทองโบราณ
สักการแม่ย่า พ่อขุน	รุ่งอรุณแห่งความสุข

สภาพพื้นที่

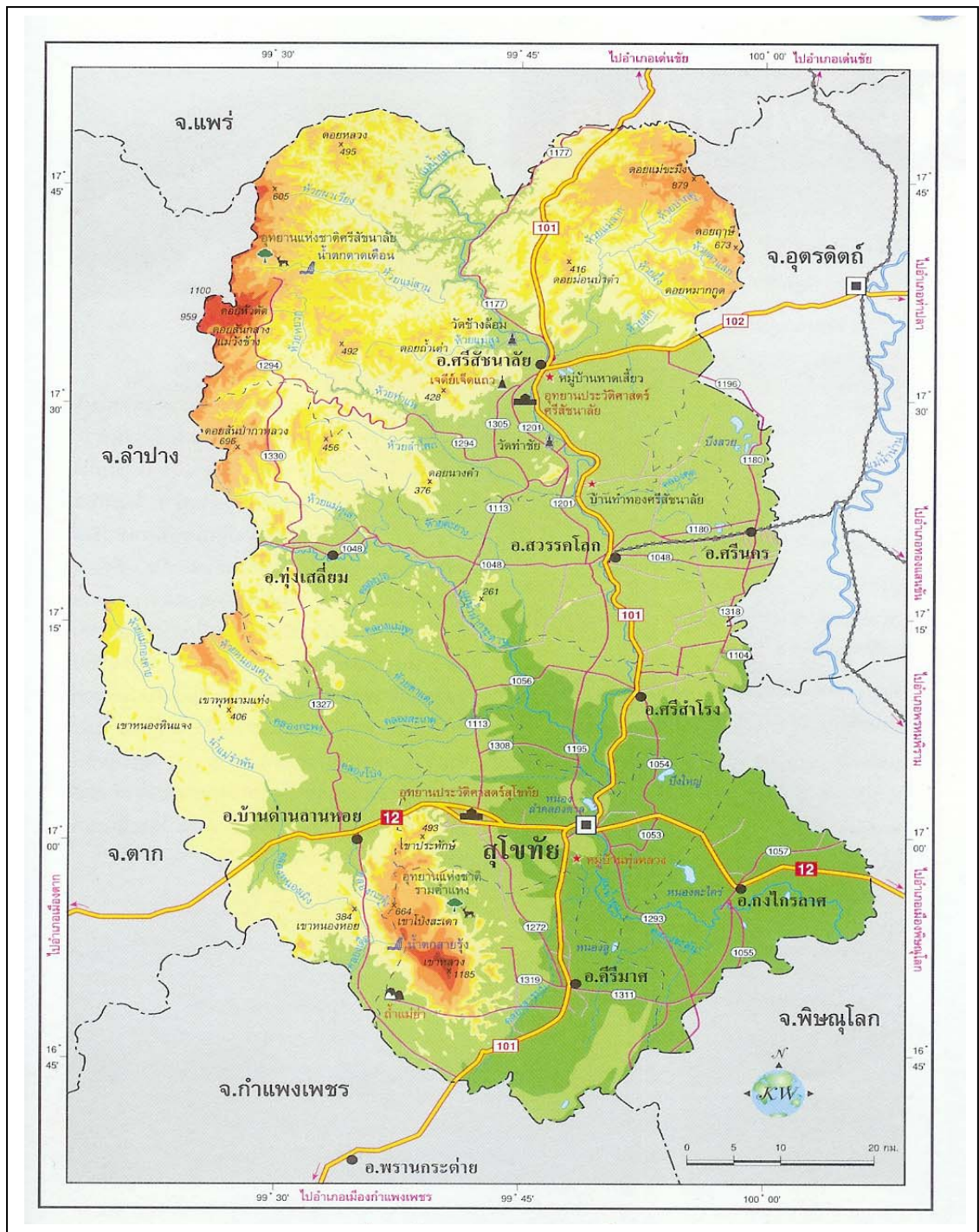
จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดสำคัญของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มีเนื้อที่ประมาณ 6,596.092 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,122,557 ไร่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547: 125) สุโขทัยเป็นที่ตั้งอาณาจักรแรกของชนชาติไทยมาเป็นเวลากว่า 700 ปีแล้ว คำว่า “สุโขทัย” มาจากคำสองคำ คือ “สุชะ และ อุทัย” หมายความว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” ซึ่งสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองในอดีตของจังหวัดสุโขทัยก็คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยที่ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในมรดกโลกทางวัฒนธรรม จึงทำให้จังหวัดสุโขทัยเป็นที่รู้จักของชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ลักษณะทางกายภาพ

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสุโขทัยตั้งอยู่ที่ละติจูดที่ 16 องศา 40 ลิปดา ถึง 17 องศา 51 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 99 องศา 23 ลิปดา ถึง 100 องศา 06 ลิปดาตะวันออก (กวี วรกวิน. 2546: 140) มีระยะห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 440 กิโลเมตร มีอาณาเขต ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดแพร่และจังหวัดอุดรดิตถ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดอุดรดิตถ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดตากและจังหวัดลำปาง

ภาพประกอบ 2 แสดงที่ตั้งเขตการปกครองและแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย

ที่มา: กวี วรรณ. (2546). แอตลาสประเทศไทย ภายภพรายจังหวัด. หน้า 141.

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสุโขทัยมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม โดยตอนเหนือเป็นที่ราบสูง มีภูเขาเป็นพืดยาวมาทางทิศตะวันตก พื้นที่ทางตอนกลางเป็นที่ราบและตอนใต้เป็นที่ราบสูง มีแม่น้ำไหลผ่านจากเหนือลงใต้ โดยผ่านพื้นที่อำเภอศรีสัชนาลัย สวรรคโลก ศรีสำโรง เมืองสุทัย และอำเภอกงไกรลาศ และมีภูเขาที่สูงที่สุดคือ เขาหลวง ซึ่งยอดเขามีความสูง 1,200 เมตร จากระดับน้ำทะเล (สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. 2548: ออนไลน์)

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดสุโขทัยมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540: 203)

1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคมอากาศจะร้อนอบอ้าว
2. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม บริเวณที่มีฝนตกมากที่สุดคือ บริเวณอำเภอศรีสัชนาลัยและอำเภอศรีนคร
3. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน ทำให้อากาศหนาวเย็น

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดหนึ่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติประกอบด้วยป่าไม้มีค่า มีพื้นที่ดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก มีแร่ธาตุที่สำคัญ และมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพของชาวสุโขทัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 4)

1. ทรัพยากรป่าไม้

กรมป่าไม้ได้ประกาศกำหนดพื้นที่ป่าที่เหลือทั้งหมดเป็นป่าสงวนแห่งชาติแล้วจำนวน 12 แห่ง เนื้อที่ 1,823,499 ไร่ อุทยานแห่งชาติจำนวน 2 แห่ง เนื้อที่ 346,375 ไร่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า จำนวน 1 แห่ง เนื้อที่ 15,875 ไร่ และวนอุทยาน จำนวน 1 แห่ง เนื้อที่ 11,250 ไร่

2. ทรัพยากรดิน

จังหวัดสุโขทัยมีสภาพดินเหมาะสมกับการเกษตรกรรม โดยเฉพาะการกสิกรรมประเภทนาข้าว พืชไร่ พืชสวน

3. ทรัพยากรน้ำ

จังหวัดสุโขทัยมีแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นน้ำผิวดิน และน้ำใต้ดิน (น้ำบาดาล) ที่สำคัญ มีดังนี้ น้ำผิวดิน ได้แก่ แม่น้ำยม ห้วยแม่มอก ห้วยแม่ลำพัน และห้วยแม่ท่าแพ

4. ทรัพยากรแร่ธาตุ

แหล่งแร่ที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัยมีอยู่บริเวณด้านตะวันตกเฉียงเหนือ บริเวณอำเภอทุ่งเสลี่ยม และอำเภอศรีสขนาลัย ในท้องที่อำเภอสองอำเภอนี้พบแหล่งแร่ที่สำคัญหลายชนิด ได้แก่ แร่พลวง ฟลูออไรด์ แมงกานีส และหินอ่อน สำหรับหินอ่อนนี้นับว่าเป็นหินอ่อนที่มีคุณภาพที่ดีที่สุดของประเทศไทยแหล่งหนึ่ง

เขตการปกครอง

จังหวัดสุโขทัยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ 84 ตำบล 777 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 เทศบาลเมือง 11 เทศบาลตำบล 77 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 6 สภาตำบล

ตาราง 1 เขตการปกครอง (อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน) ของจังหวัดสุโขทัย

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
1.	เมืองสุโขทัย	9	79
2.	สวรรคโลก	13	113
3.	ศรีสำโรง	13	114
4.	ศรีสขนาลัย	11	112
5.	กงไกรลาศ	11	105
6.	คีรีมาศ	10	96
7.	ทุ่งเสลี่ยม	5	47
8.	บ้านด่านลานหอย	7	63
9.	ศรีนคร	5	48
รวม	9 อำเภอ	84	777

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสุโขทัย. หน้า 19.

ประชากรของจังหวัดสุโขทัย

จากการสำรวจของที่ทำกรปกครองจังหวัดสุโขทัย เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2543 พบว่ามีประชากรทั้งสิ้น 627,088 คน เป็นชาย 306,571 คน หญิง 320,517 คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอศรีสขนาลัย รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสำโรง

เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจในภาพรวมของจังหวัดสุโขทัยมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 13,659.578 ล้านบาท รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 23,632 บาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540: 207)

การศึกษา

จังหวัดสุโขทัยมีสถาบันการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษาท้องถิ่น กรมการศาสนา และระดับอุดมศึกษา มีจำนวนครู-อาจารย์ จำนวน 5,528 คน และ นักศึกษา-นักเรียน จำนวน 103,866 คน (ส่วนแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดสุโขทัย. 2547: 2-3)

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

จังหวัดสุโขทัยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้ง แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ โบราณสถานที่สำคัญต่างๆ แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ กิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วยความเป็นอยู่วิถีชีวิตของประชาชน และงานผลิตภัณฑ์พื้นเมืองมากมาย ซึ่งในตาราง 2 ได้แสดงที่ตั้ง จำนวน และรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย ในแต่ละอำเภอและ ในตาราง 3 ได้แสดงรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยแยกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว

ตาราง 2 แสดงที่ตั้ง จำนวน และรายชื่อแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย

ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว	จำนวนแหล่งท่องเที่ยว	รายชื่อแหล่งท่องเที่ยว
อำเภอเมืองสุโขทัย	4	1. ศาลพระแม่ย่า 2. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 3. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง 4. พิพิธภัณฑสถานสังคโลก
อำเภอศรีสัชนาลัย	4	1. อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย 2. อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย 3. หมู่บ้านหาดเสี้ยว 4. ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก
อำเภอสวรรคโลก	1	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสวรรคโลก
อำเภอคีรีมาศ	1	อุทยานแห่งชาติรามคำแหง

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณะและภูมิปัญญาจังหวัดสุโขทัย. หน้า 17.; แผนที่ฉบับพกพา สุโขทัย. (ม.ป.ป.). (แผ่นพับ). ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ตาราง 3 รายชื่อแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยแยกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์	ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม
แหล่งท่องเที่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย (ป่าคา) 2. น้ำตกตาดดาว 3. น้ำตกตาดเดือน 4. น้ำตกห้วยทรายขาว 5. ถ้ำธาราวสันต์ 6. ถ้ำค้างคาว 7. อุทยานแห่งชาติรามคำแหง (เขาหลวง) 8. ยอดเขานารายณ์ 9. ยอดเขาพระแม่ย่า 10. น้ำตกกล้าเกลียว 11. เขื่อนศรีดงศ์ 12. ทุ่งแห่นาค 13. สวนลุม 14. แก่งหลวง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 2. แหล่งโบราณคดีเครื่องปั้นดินเผาสุโขทัย 3. วัดพระพายหลวง 4. วัดศรีชุม 5. กำแพงเมือง 6. พระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช 7. วัดมหาธาตุ 8. เนินปราสาท 9. วัดศรีสวย 10. วัดตระพังเงิน 11. วัดสระศรี 12. ศาลตาผาแดง 13. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง 14. ศาลพระแม่ย่า 15. พิพิธภัณฑ์สังคโลก 16. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสวรรค วรรณายก 17. ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก (เตาทูเรียง) 18. อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย 19. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ 20. วัดช้างล้อม 21. วัดเจดีย์เจ็ดแถว 22. วัดสวนแก้วอุทยานใหญ่ 23. วัดสวนแก้วอุทยานน้อย 24. วัดนางพญา 25. วัดชมชื่น 26. วัดเขาพนมเพลิง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร้านทองโบราณศรีสัชนาลัย 2. ชุมชนชาวหาดเสี้ยว 3. งานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช 4. งานพระแม่ย่าและงานกาชาด 5. งานประเพณีบวชช้าง 6. งานประเพณีสงกรานต์น้ำโอยทาน 7. งานประเพณีแห่ผ้าขึ้นโฮง 8. งานประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ 9. งานวันพิชิตยอดเขาหลวง

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2543). รายงานขั้นสุดท้ายแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนล่าง. หน้า 93,108.

ผู้วิจัยได้เลือกแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นพื้นที่ที่จะทำการศึกษาและเก็บข้อมูล ในอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากและเป็นรู้จักของนักท่องเที่ยว ดังแสดงในตาราง 4 และแต่ละที่มีความสำคัญ ดังนี้

1. ศาลพระแม่ย่า

ตั้งอยู่หน้าศาลากลางจังหวัดสุโขทัย ถนนนิกรเกษม ริมน้ำยม เป็นที่เคารพสักการะของชาวเมืองสุโขทัย ศาลนี้เป็นที่ประดิษฐานดวงพระวิญญาณของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เพื่ออุทิศให้กับพระมารดา คือ นางเสือง เหตุที่เรียกพระแม่ย่า เพราะว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเรียกมารดาว่า พระแม่ และชาวเมืองสุโขทัยเคารพพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเสมอด้วยบิดา จึงได้เรียกพระมารดาของพระองค์ว่า พระแม่ย่า

2. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ตั้งอยู่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัยมีพื้นที่อุทยานประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดสุโขทัยไปทางจังหวัดตาก 12 กิโลเมตร เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมสมัยสุโขทัย มีพื้นที่ครอบคลุมเมืองโบราณสุโขทัยและโบราณสถานเกือบ 200 แห่ง ทั้งที่บูรณะฟื้นฟูแล้ว และอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยการดำเนินงานพัฒนา ทั้งด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม และโบราณคดีให้มีความงดงาม และกลมกลืนระหว่างวิถีชีวิตในอดีตกับปัจจุบัน และด้วยความงดงามทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น อันเป็นตัวแทนของศิลปกรรมสยามในยุคแรกและเป็นต้นกำเนิดการสร้างประเทศ ทำให้อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก จากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อปี พ.ศ.2534

3. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง

ตั้งอยู่ทางด้านขวาของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นสถานที่รวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุที่สำคัญของอาณาจักรสุโขทัย หลักฐานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ช่วยบอกเล่าเรื่องราวในยุคสมัย เครื่องถ้วยสังคโลก เครื่องใช้เก่าแก่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสุโขทัยที่เป็นตัวแทนความเจริญทางเศรษฐกิจของราชอาณาจักร และพระพุทธรูปอันมีลักษณะอ่อนช้อยงดงาม เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นศูนย์กลางศาสนาพุทธในภูมิภาค

4. พิพิธภัณฑ์สังคโลก

เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุประเภทสังคโลกที่มีคุณค่าจากทั้งในและนอกประเทศจำนวนกว่า 2,000 ชิ้น โดยเฉพาะชิ้นงานจากต่างประเทศ เช่น จีนและเวียดนาม ที่ขุดค้นพบในประเทศไทย แสดงถึงความสำคัญทางการค้าระหว่างอาณาจักรสุโขทัยและอาณาจักรใกล้เคียงในอดีต

5. อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ตั้งอยู่ตำบลเมืองเก่า อำเภอศรีสัชนาลัย อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 52 กิโลเมตร เป็นเมืองที่คู่กับสุโขทัยมานาน ในบริเวณอุทยานมีโบราณสถานที่เป็นศาสนสถาน วัดวาอาราม ปรากฏการสร้างอย่างประณีตงดงาม และมีแบบแผน แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง สงบสุข และเป็นแหล่งผลิตเครื่องสังคโลกที่สำคัญที่สุดในภูมิภาคนี้ด้วย ทั้งยังได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เช่นเดียวกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

6. อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย

ตั้งอยู่ที่บ้านป่าคา ตำบลบ้านแก่ง อำเภอศรีสัชนาลัย ห่างจากที่ว่าการอำเภอศรีสัชนาลัย 47 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 133,250 ไร่ สภาพทั่วไปเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ป่าไม้ยังอุดมสมบูรณ์ ทิวทัศน์งดงาม สงบเงียบ อากาศหนาวจัดในฤดูหนาว มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่ง เช่น น้ำตกตาดดาว น้ำตกตาดเดือน น้ำตกห้วยทรายขาว ถ้ำธาราวสันต์ ถ้ำค้างคาว เป็นต้น ลักษณะการท่องเที่ยวใน อุทยานฯ เหมาะแก่การเดินและพักผ่อน

7. หมู่บ้านหาดเสี้ยว

บ้านหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย ตั้งอยู่ทางเหนือของจังหวัดสุโขทัยห่างจากจังหวัดประมาณ 67 กิโลเมตร เป็นแหล่งผ้าทอพื้นเมือง (ผ้าชิ้นตีนจก) ซึ่งเป็นฝีมือของชาวไทยพวนที่อพยพมาอยู่ที่ศรีสัชนาลัยนานมาแล้ว ผ้าชิ้นตีนจกนั้นมีลวดลายงดงาม หลากหลายสี และเปี่ยมไปด้วยคุณภาพ

8. ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก

แหล่งผลิตเตาสังคโลกที่เก่าแก่ที่สุด มีการขุดค้นพบเตาเผาเครื่องสังคโลก ที่เรียกว่าเตาทูเรียง มากถึง 500 เตา แสดงถึงการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของศรีสัชนาลัย ภายในจัดแสดงเครื่องสังคโลกและเตาเผาโบราณที่สามารถเห็นวิวัฒนาการของการสร้างเตาได้อย่างชัดเจน

ตาราง 4 แสดงแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการศึกษในอำเภอเมืองสุโขทัยและอำเภอศรีสัชนาลัย
จังหวัดสุโขทัย

ลำดับที่	แหล่งท่องเที่ยว	
1.	ศาลพระแม่ย่า	
2.	อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	
3.	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง	
4.	พิพิธภัณฑท์สังคโลก	
5.	อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	
6.	อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย	
7.	หมู่บ้านหาดเสี้ยว	
8.	ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก	

ที่มา: สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. (2548). ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย. (ออนไลน์).; แผนที่ฉบับพกพา สุโขทัย. (ม.ป.ป.). (แผ่นพับ). ไม่ปรากฏเลขหน้า.

2. แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยว

2.1 วิวัฒนาการการท่องเที่ยว

ศรีธัญยา วรากุลวิทย์ (2456: 39) ได้กล่าวไว้ว่าการศึกษาวินัยวิวัฒนาการของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวในยุคสมัยหนึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในยุคต่อไปได้เป็นอย่างดี วิวัฒนาการหรือประวัติการท่องเที่ยวจะทำให้เราทราบถึงความเป็นมาของ การท่องเที่ยวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีผู้ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543: 45) ได้ค้นคว้าในเรื่องนี้และสรุปว่า วิวัฒนาการการท่องเที่ยวแบ่ง ออกเป็น 3 ยุค คือ ยุคแรกเป็นการเดินทางท่องเที่ยวในสมัยโบราณของโลก วัตถุประสงค์ของ การเดินทางก็เพื่อสนองตอบความอยากรู้อยากเห็น การขยายอำนาจทางการเมือง การค้า การแสวงหาโชคกลาง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นโบราณสถานที่ก่อสร้างด้วยสถาปัตยกรรม อันล้าลึกของมนุษย์ในสมัยนั้น ยุคที่สองเป็นการท่องเที่ยวสมัยใหม่ของโลก จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการท่องเที่ยวหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวจะมีการขยายตัวขึ้นเป็นผล มาจากการพัฒนาการคมนาคมขนส่ง และการเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรมซึ่งทำให้ประชาชน มีทั้งเงินและเวลาที่จะใช้เพื่อการเดินทางท่องเที่ยว และส่วนที่สองเป็นการท่องเที่ยวสมัยปัจจุบัน หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การท่องเที่ยวได้พัฒนาไปอย่างมาก จนกลายเป็นธุรกิจที่สำคัญและ เป็นแหล่งรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศจำนวนมาก และยุคที่สามเป็นยุคการขยายตัว การท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ ส่วน ชูลิทธิ์ ชูชาติ (2546: 26) ได้สรุปถึงวิวัฒนาการของ การท่องเที่ยวไว้ว่า การเดินทางแบ่งออกได้เป็น 3 สมัย คือ การเดินทางในสมัยโบราณ มุ่งเน้น การเดินทางเพื่อการเมือง การทหาร และการค้าขาย ส่วนการเดินทางในสมัยกลางเป็นการเดินทาง เพื่อศาสนา และการเดินทางในสมัยใหม่และสมัยปัจจุบัน เป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวควบคู่ ไปกับการเดินทางเพื่อธุรกิจ

สำหรับวิวัฒนาการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น ในอดีตการเดินทาง จะมีวัตถุประสงค์ เพื่อการเมือง การสงคราม ธุรกิจ และแสวงบุญ โดยวัดจะเป็นศูนย์รวมใน การจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การพบปะญาติมิตร เที่ยวชมมหรสพเพื่อ การพักผ่อนหย่อนใจ ชูลิทธิ์ ชูชาติ (2546: 27) ได้กล่าวว่า การเดินทางในประเทศไทยส่วนมาก เกิดขึ้นกับชนชั้นสูงและพ่อค้า และแพร่หลายสู่ประชาชนมากขึ้นเมื่อมีการคมนาคมที่สะดวก การเดินทางท่องเที่ยวของประเทศไทยที่เป็นภาพค่อนข้างชัดเจนเริ่มขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ วินิจ วีรยางกูร (2532: 21) ได้กล่าวถึงการเดินทางท่องเที่ยวในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ไว้ว่า มี การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการริเริ่มของพระบรมวงศ์เธอกรมพระยากำแพงเพชร อรรคโยธิน โดยมีการส่งเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยเผยแพร่ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นก็มี การจัดตั้งหน่วยงานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวคือ สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันก็คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วนศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543: 45) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยไว้ว่าเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยได้เปิดประเทศเพื่อการค้า การเมือง และการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรมกับอารยประเทศ

2.2 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว เป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

ลอร์สัน; และโบวี (พรหมเมธ นาถมทอง. 2540: 10; อ้างอิงจาก Lawson; & Bovy. 1977.) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นการนันทนาการ (Recreation) รูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการใช้เวลาว่าง (Leisure time) ที่มีการเดินทาง (Travel) เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปพักผ่อนยังอีกที่หนึ่งซึ่งถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่แมคคินทอส; และโกลเนอร์ (อภิรมย์ พรหมจรรยา; และคนอื่นๆ. 2543: 4; อ้างอิงจาก McIntosh; & Goeldner. 1986: 4) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึงผลรวมของปรากฏการณ์ และความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ (การกระทำซึ่งกันและกัน) ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจ รัฐบาลผู้เป็นเจ้าของบ้านและชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้านเป็นกระบวนการดึงดูดใจ และต้อนรับขับสู้นักท่องเที่ยว และผู้มาเยือนอื่นๆ ซึ่งแมคคินทอสและโกลเนอร์จะให้ความสำคัญกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ แมทิสัน; และวอล (Mathieson; & Wall. 1982: 1) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยและสถานที่ทำงานปกติ โดยกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางนั้นได้มีการจัดเตรียมที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก และอาหารที่จำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวด้วย ส่วนไพฑูรย์; และวิลาสวงค์ (อโนทัย เพ็ชรคงชล. 2540: 6; อ้างอิงจาก ไพฑูรย์; และวิลาสวงค์ (2536: 17) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งมิใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำของบุคคล และเป็นการไปเยือนชั่วคราว โดยมิใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ ความหมายดังกล่าวสอดคล้องและใกล้เคียงกับ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2544: IV) ซึ่งได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่าเป็นการเดินทางภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดได้เป็นสากล 3 ประการคือ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มีมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางไปยังที่อื่นที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยของตนเองเป็นการชั่วคราว และด้วยความสมัครใจ ไม่ว่าจะเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อสุขภาพหรือเยี่ยมเพื่อน ยกเว้นต้องมิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ และการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ด้วย

2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 2-7 - 2-10) ได้สรุปสาระสำคัญของระบบและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ

1. แหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญจัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism supply) ซึ่ง ปีเตอร์ (ททท. 2540: 2-7; อ้างอิงจาก Peters. 1969.) ได้จัดหมวดหมู่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural attractions) แหล่งท่องเที่ยวซึ่งแสดงออกถึงประเพณีต่างๆ (Traditional attractions) แหล่งท่องเที่ยวซึ่งแสดงถึงความงดงามในรูปแบบต่างๆ ของภูมิประเทศ (Scenic attractions) แหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ทำให้ความบันเทิง (Entertainment attractions) และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัว (Other attractions)

สำหรับประเทศไทยนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ทำให้ความบันเทิงนั้นจัดเป็นส่วนหนึ่งในสถานบริการนักท่องเที่ยว

2. บริการการท่องเที่ยว บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยวซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรม และบริการอื่นๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ ด้วย

3. ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อกิจกรรมอื่นๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวจะเน้นที่นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการจัดการได้ หมายถึงรวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขยาย และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือทัศนศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรง และจากการบริการที่เกี่ยวข้อง โดยปกติทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่ใช้ไม่มีวันหยุด เพราะรูปแบบการใช้มักเป็นการสัมผัสแต่ภายนอกโดยไม่มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรใดๆ หรืออาจมีการชดเชยได้อยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ในการท่องเที่ยวที่เป็นจริงนั้นการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรมักมีการแปรรูปทรัพยากร และอาจไม่มีการคำนึงถึงการสูญเสียหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับระบบย่อยต่างๆรวมทั้งผลต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในทางกลับกันสิ่งแวดล้อมที่เป็นระบบอื่นๆ เช่น ระบบชุมชน ระบบอุตสาหกรรม ฯลฯ อาจมีผลกระทบมาสู่ระบบท่องเที่ยวด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยวที่ขาดระบบการจัดการที่ดีเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ประสบความสำเร็จได้เลย

นอกจากองค์ประกอบภายในระบบแล้วการท่องเที่ยวยังมีสิ่งแวดล้อมสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย เป็นต้น

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ขึ้นต่อคุณภาพของมนุษย์ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งไม่สามารถแยกตัวออกจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจอื่น ๆ กระบวนการท่องเที่ยวได้พัฒนาจนเกิดเป็นสาขาที่สำคัญสาขาหนึ่งในระบบเศรษฐกิจที่มีผู้ซื้อและผู้ขาย (ให้บริการ) จนขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism industry) ที่ก่อให้เกิดรายได้ที่สำคัญของประเทศ ในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจหลายครั้ง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแม้ได้รับผลกระทบแต่ก็เป็นอุตสาหกรรมที่ฟื้นตัวได้เร็ว และสามารถทดแทนภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจได้ดี

ดังนั้นในระยะที่ผ่านมาการท่องเที่ยวจึงมุ่งเน้นมิติทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสังคม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเช่นเดียวกับการพัฒนาในสาขาการผลิตอื่น ๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นและก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

2.4 การพัฒนาการท่องเที่ยว

อภิธรรมย์ พรหมจรรยา; และคนอื่น ๆ. (2543: 6) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว ไว้ว่าเป็นการดำเนินงานที่ทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวรักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจและพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ในการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยหรือของพื้นที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งแห่งใดนั้น โดยทั่วไปแล้วจะมีองค์ประกอบซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอยู่ คือ การจัดการท่องเที่ยว การคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก องค์ประกอบเหล่านี้ได้รับการพิจารณาควบคู่ไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่นั้นสามารถอำนวยความสะดวกและให้บริการต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบเรื่องคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เรื่องแหล่งท่องเที่ยว และบริการสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจหรือแรงดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเยือนพื้นที่นั้นมากขึ้น

สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ผ่านมาสามารถที่จะสร้างรายได้ในด้านการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากให้กับประเทศ โดยสามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว แต่ในเวลาเดียวกันผลกระทบจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้าไปเกินกว่าขีดความสามารถที่จะรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ก็ทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้นในปัจจุบันการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงต้องคำนึงถึงมาตรฐานและคุณภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี โบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสิ่งทีกล่าวถึงจะสามารถสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับนักท่องเที่ยว และจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศในระยะยาวได้

ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยได้ตั้งเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism development) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) และสืบเนื่องจากการประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติที่นครริโอเดจาเนโร ประเทศบราซิล ในปี 2535 ที่เรียกว่า Rio Summit หรือ Earth Summit มีอนุสัญญา 1 ใน 5 ฉบับ คือ Agenda 21 หรือแผนแม่บทของโลก ที่กล่าวถึง การพัฒนาทุกประเภทต้องเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยวารสาร. 2545: 19)

3. แนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันผู้คนเริ่มเห็นโทษของการท่องเที่ยวที่ขาดความรับผิดชอบ เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อแหล่งท่องเที่ยว หาดริมหาดที่สวยงามหลายแห่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่น่าเชื่อ น้ำสีครามกลายเป็นน้ำขุ่นดำ มีเศษขยะลอยน้ำเกลื่อน สถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ถูกขีดเขียนจนเลอะเทอะ หากไม่สร้างความตระหนักแก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน ไม่เข้าแหล่งท่องเที่ยวจะไร้คุณค่าอย่างน่าเสียดาย "การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน" จึงเป็นที่สนใจกันอย่างกว้างขวาง

3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มีนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังต่อไปนี้

คณะกรรมการการท่องเที่ยวและการกีฬา (2540: 15) ได้กล่าวไว้ว่าในการประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยที่มี การปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย ความหมายดังกล่าวสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 3) ซึ่งได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไว้ว่า การบริหารจัดการให้พัฒนาทุกๆด้านอย่างรอบอบ ระมัดระวัง เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ มีการจัดการทรัพยากรอย่างชาญฉลาด

เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด และยาวนาน โดยไม่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

องค์การการท่องเที่ยวของแคนาดา (กานต์พิชชา สุรีคุณาพงษ์. 2545: 9-10; อ้างอิงจากองค์การการท่องเที่ยวของแคนาดา. 2533.) ให้ความหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า หมายถึงการท่องเที่ยวที่มีการจัดการทรัพยากรทั้งหมดในลักษณะที่สามารถสนองตอบความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม กระบวนการที่จำเป็นเชิงนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบสนับสนุนสิ่งมีชีวิตทั้งหลายในโลกให้อยู่ได้ต่อไป

ทัศนการณ์ นาคเขียว (2545: 23) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ ให้ความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ สร้างความพึงพอใจให้ชาวบ้านในท้องถิ่นและขณะเดียวกันต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมชุมชนนั้นๆ ไว้ให้คงอยู่จนถึงรุ่นลูกรุ่นหลานสืบไป

ส่วนกานต์พิชชา สุรีคุณาพงษ์ (2545: 10) ได้ให้ความหมายที่แตกต่างออกไป โดยให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยให้ความหมายว่าเป็นการท่องเที่ยวที่อยู่บนพื้นฐานความต้องการของบริบทของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้มีหน้าที่ร่วมกันในการบริหารจัดการ ดูแล ตรวจสอบ และรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงอยู่เพื่อเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสำหรับคนในอนาคตต่อไป

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคงอยู่ได้ยาวนานที่สุด

3.2 หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 2-11 - 2-12) ได้อธิบายหลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ 10 ประการ ตามที่มีการประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Golbe' 90 Conference) ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2533 ไว้ดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using resource sustainably) ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว

2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและการลดของเสีย (Reducing over-consumption and waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาวและเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintaining diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์ (Integrating tourism into planning) การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่นและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting local economics) โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว (Involving local communities) ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย

7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting stakeholders and the public) มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing tourism responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ และเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

จากความหมายและหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จึงก่อให้เกิดกระแสความต้องการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยวที่ต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การต้องการศึกษาเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว และกระแสความต้องการพัฒนาคน จึงเกิดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้น ที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ซึ่งเป็น การท่องเที่ยวที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศหรืออาจเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาจาก คำภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับ คำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2538: 3-2) ในวงการท่องเที่ยวยังมีคำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่สำคัญและใช้ในความหมายใกล้เคียงกัน อาทิ Nature base, Green tourism, Low impact tourism หรือในภาษาไทยว่า นิเวศสัญจร, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ, การท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ คำเหล่านี้บัญญัติขึ้นเพื่อพยายาม จะชี้ให้เห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) แต่คำที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายที่สุด คือ Ecotourism ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้คำในภาษาไทยว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” เพื่อประโยชน์ในการสื่อความหมายกับผู้อ่าน

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible) ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และมีการให้การศึกษแก่ผู้ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงแตกต่างจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในแง่การจัดการการท่องเที่ยวและการให้การศึกษ โดยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะครอบคลุมการจัดการการท่องเที่ยวที่กว้างขวางกว่า แต่ไม่เน้นให้การศึกษแก่ผู้ท่องเที่ยว เพียงแต่ให้มีการจัดการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเป็นสำคัญ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอาจไม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็ได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540: 2-44) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปรากฏอยู่ในรูปแบบ และกิจกรรมของการท่องเที่ยว โดยรวมเป็นส่วนหนึ่งซึ่งสะท้อนลักษณะเฉพาะ และมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่มีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงยังมีสัดส่วนไม่มากนักในกระบวนการท่องเที่ยว

นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีบุคคลและกลุ่มบุคคลได้ให้ความหมายดังต่อไปนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538: 4) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า “การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ” ส่วนพงศ์ศานต์ พิทักษ์มหาเกตุ (2538: 37) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกับการให้ได้รับความรู้ ที่ไม่สร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อม สังคม แต่ไม่ได้กล่าวถึง ความรู้สึกรักของนักท่องเที่ยว โดยกล่าวไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในด้านระบบนิเวศของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยธรรมชาติป่าไม้ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ตลอดจนคุณค่า ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมฯลฯ ของชุมชนนั้นๆ เมื่อนักท่องเที่ยวมีความเข้าใจดีแล้ว นักท่องเที่ยวจึงปฏิบัติให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ หรือชุมชนนั้น โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อม สังคม หรือต่อชุมชนนั้น”

การท่องเที่ยวประเทศออสเตรเลีย (Australian Department of Tourism. 1994: 17) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและมีการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน โดยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินั้นรวมถึงวัฒนธรรมในแหล่งนั้นๆ ด้วย

สุทธิย์ อบอุ่น, พระมหา (2541: 16) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ใกล้เคียงกันว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางสังคม และวัฒนธรรมเพื่อศึกษา ชื่นชมความงดงาม สุนทรียภาพ โดยมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม และสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับ คาสตาส ไครซท (Castas Christ) ซึ่งกล่าวไว้ในการประชุมนานาชาติครั้งที่ 2 ที่สถาบันการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การเดินทางอย่างมีความรับผิดชอบต่อพื้นที่ธรรมชาติ โดยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสร้างผลประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่น พยอม ธรรมบุตร; และคนอื่นๆ. (Dhamabutra Payom; et al. 1997). ส่วนรัสชแมน (Ruschmann. 1992: 125-128) ได้กล่าวถึงกองทุนสัตว์ป่า (World Wildlife Fund) ที่ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ปกป้องพื้นที่ต่างๆทางธรรมชาติและเป็นวิธีทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านั้น

จากความหมายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประเพณีของคนในท้องถิ่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาหาความรู้ ชื่นชม เพลิดเพลินในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อระบบนิเวศเพื่อให้อาจใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

4.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

นำชัย ทนุผล (2538: 24-25) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นกิจกรรมที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

1. การอนุรักษ์ที่สนับสนุนการท่องเที่ยว (Conservation supporton tourism) เป็น การอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม วิถีชีวิต หรือเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงไว้ และมีสภาพที่สมบูรณ์ที่สุด

2. การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainalby run tourism) คือ การดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวจะต้องไม่ทำให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม หรือจะต้องพยายามให้เกิดผลกระทบในทางลบให้น้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวที่ใช้ธรรมชาติเป็นพื้นฐาน (Nature based tourism) เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมความหลากหลายทางชีวภาพด้านภูมิศาสตร์และวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีเพื่อสัมผัสกับประสบการณ์ที่แตกต่างจากที่ตนอยู่

4. การท่องเที่ยวที่เป็นการศึกษาสิ่งแวดล้อม (Environmentally educated tourism) เป็น การท่องเที่ยวในลักษณะที่จะต้องให้การศึกษากับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่น ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ถึงคุณลักษณะและคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

คำกล่าวดังกล่าวแตกต่างกับคำกล่าวของ พงศ์ศานต์ พิทักษ์มหาเกตุ (2538: 38) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ 5 ประการ คือ

1. ต้องมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Less impact) ต่อบริยากาศธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่น

2. ต้องให้ความรู้และความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในรูปของสื่อต่างๆ เพื่อให้ นักท่องเที่ยว มีความรู้ ความเข้าใจได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและให้มีความตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งวัฒนธรรมความเชื่อ ค่านิยม ฯลฯ ของชุมชนนั้น

3. ต้องให้ผลประโยชน์แก่ชาวบ้านในท้องถิ่น (Local benefits) ในการจ้างงาน โดยทางตรงและทางอ้อม

4. ต้องให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วม (Local participation) ในการวางแผนการตัดสินใจ การจัดการ และการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่นของเรา ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านในท้องถิ่นเกิดความภูมิใจ มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวแล้วร่วมแรงร่วมใจช่วยกันพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรนั้นไว้อย่างยั่งยืน (Ecologically sustainable development)

5. ต้องให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจ (Tourist satisfaction) การสร้างสรรค์ให้เกิดประสบการณ์และความพึงพอใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของการให้บริการ และให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ ดูแล และป้องกัน แหล่งท่องเที่ยว

ที่พานักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมเยือน จะเห็นว่าคำกล่าวของบุคคลทั้งสองสอดคล้องกันในเรื่อง ผลกระทบ ความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วม แต่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่ามี องค์ประกอบ 4 ประการ คือ

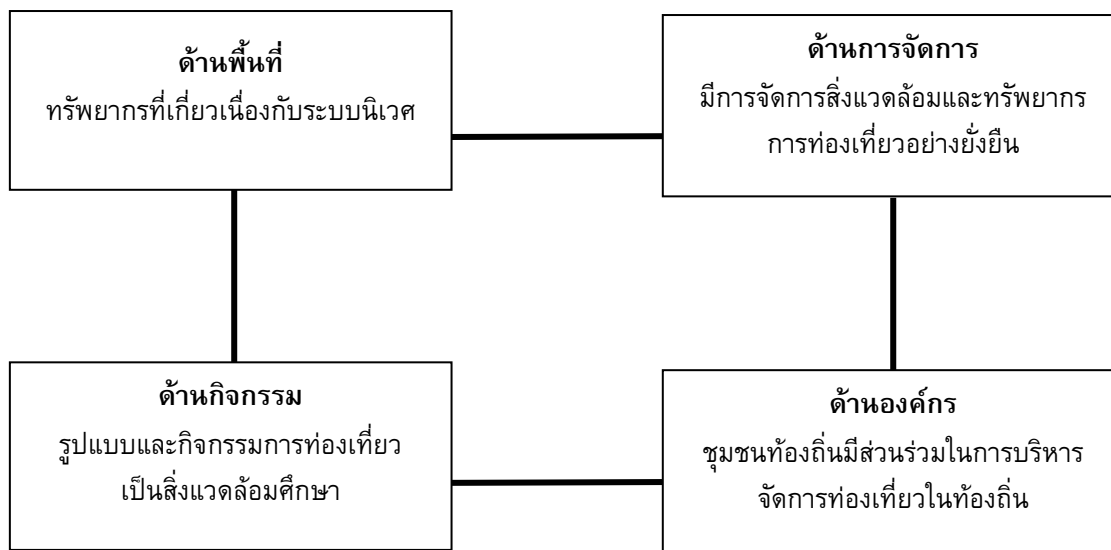
1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or authentic endemic or unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature-based tourism)

2. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษา (Education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) ความประทับใจ (Appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmentally education-based tourism)

3. องค์ประกอบด้านองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่น มีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (grass root) จนถึงการปกครองท้องถิ่น และรวมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้โดยมีการเรียนรู้ร่วมกัน จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation - based tourism)

4. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (no or low impact) มีการจัดการอย่างยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การใช้ประโยชน์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably managed tourism)

ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 2) ดังแสดง
ในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. หน้า 2.

กล่าวโดยสรุปแล้ว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. ความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมถึงวัฒนธรรม โดยจะต้องไม่ทำให้เกิดผลกระทบ หรือมีผลกระทบน้อยที่สุด
2. การบริการให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่นักท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวสนุก และเพลิดเพลินไปกับการท่องเที่ยว
3. การให้ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์ เช่น การจ้างงาน และการขายของ เป็นต้น
4. ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ในด้านคุณภาพ การให้บริการ และการอนุรักษ์ ดูแลแหล่งท่องเที่ยว
5. การมีส่วนร่วมและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

พันธ์ศักดิ์ ชูทอง (2541: 13-14) ได้กล่าวไว้ว่าเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าที่ผ่านมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้ตั้งวัตถุประสงค์และแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การท่องเที่ยวของประเทศไทย พัฒนาไปสู่ทิศทางที่ยั่งยืน

2. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างจิตสำนึก (Awareness) และความเข้าใจ (Understanding) ที่ถูกต้องต่อการท่องเที่ยวอย่างได้ความรู้และมีความรับผิดชอบ

3. เพื่อคงไว้ซึ่งคุณภาพที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่

ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จำเป็นต้องมีแนวทางการจัดการต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ชัดเจนไว้ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538: 20)

1. แนวทางการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมการเกี่ยวกับพื้นที่ เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นับตั้งแต่การศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่ การกำหนดขอบเขตของพื้นที่กิจกรรมระหว่างเขตท่องเที่ยวและเขตอนุรักษ์ จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เปราะบางและให้มีความเหมาะสมกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งมีการกำหนดข้อกำหนดและวินัยต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน

2. แนวทางการสร้างสื่อความหมายและบริการความรู้ เมื่อกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำเป็นจะต้องมีการจัดสื่อประกอบการท่องเที่ยวทั้งในแง่ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมบุคลากรท้องถิ่นที่มีความรู้ให้สามารถเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะทางที่มีคุณภาพและถูกกฎหมาย พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์ให้ทันกับทิศทางการพัฒนา ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ เกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่พบเห็น และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรู้สึกรักหวงแหนที่จะร่วมกันรักษาสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ ไว้เป็นมรดกแก่ลูกหลานสืบต่อไป

3. แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์เพื่อให้ผลตอบแทนที่เกิดจากการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อประชาชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในสื่อต่างๆ ให้กับเยาวชนประชาชน หรือผู้นำท้องถิ่น ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นรวมตัวกันเป็นชมรม องค์กร หรือสหกรณ์เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา และอนุรักษ์ โดยคำนึงถึงบุคลากร วัตถุศิลป ภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นสามารถมีบทบาทและอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ

4. แนวทางป้องกันผลกระทบทางวัฒนธรรม ในส่วนของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งความเชื่อต่างๆ ของชุมชนในท้องถิ่น จำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการให้นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการคำนึงถึงผลกระทบทางวัฒนธรรมเช่นไม่สร้างความแตกแยกทางวัฒนธรรม ให้ความเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งในรูปแบบที่นำเสนอให้นักท่องเที่ยว และรูปแบบที่นักท่องเที่ยวได้พบปะ จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความรู้ ความถูกต้องชอบธรรมของชุมชน

5. แนวทางการตลาดและประชาสัมพันธ์ แนวทางการพัฒนาทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องมุ่งเน้นให้การพัฒนาทางการตลาดหรือการพัฒนาเชิงธุรกิจดำเนินการ

ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม โดยจะมุ่งการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ชัดเจน เน้นคุณภาพของนักท่องเที่ยวมากกว่าปริมาณ รวมทั้งมีการสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการจัดประชุมนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลผลิตสื่ออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ถูกต้อง และชัดเจน เพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างทั่วถึงต่อไป

4.4 นโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 5-4 – 5-6) ได้เสนอนโยบายหลักเป็นกรอบการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สรุปไว้ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา ทรัพยากรให้คงสภาพเดิมมากที่สุด
2. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต้องคำนึงถึงทรัพยากรเดิมที่มีอยู่และจัดกิจกรรมที่รองรับและสอดคล้องกับทรัพยากร
3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องพัฒนาด้านการศึกษา ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการรักษาระบบนิเวศไม่คำนึงถึงแต่เรื่องเศรษฐกิจและรายได้เป็นสำคัญ
4. เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่นให้หรืออาจให้ประชาชนเป็นคณะกรรมการร่วมทุกระดับ
5. ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ พร้อมจัดสรรงบประมาณรองรับให้เพียงพอ
6. นำแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เข้าไปสู่แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ
7. สนับสนุนให้มีการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อกำหนดแนวทางแก้ปัญหาและการจัดการ
8. มีการใช้กฎหมายควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมอย่างเคร่งครัด และเน้นการแนะนำ ตักเตือน รวมถึงการสร้างวินัยควบคู่ไปด้วย
9. จัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติแจกให้ผู้เกี่ยวข้องได้เร่งปฏิบัติ
10. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชื่อมโยงกันทุกระดับ

เพื่อให้บรรลุนโยบายและเป้าหมายดังกล่าว ได้มีการกำหนดนโยบายย่อยด้านต่าง ๆ 6 ด้าน เพื่อเป็นกรอบของกลยุทธ์ในการจัดการ 6 กลยุทธ์ คือ

1. นโยบายและกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
2. นโยบายและกลยุทธ์การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
3. นโยบายและกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง
4. นโยบายและกลยุทธ์การส่งเสริมตลาดและบริการนำเที่ยว
5. นโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ
6. นโยบายและกลยุทธ์การส่งเสริมการลงทุน

5. ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

5.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

พต.ท.ด.ร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยได้กำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาลไว้ 9 ประการดังนี้ (กระทรวงมหาดไทย. 2548: ออนไลน์)

1. นโยบายขจัดความยากจน รัฐบาลจะดำเนินนโยบายขจัดความยากจนให้หมดสิ้น โดยปรับปรุงระบบบริหารจัดการทั้งระบบ เชื่อมโยงการแก้ไขความยากจนทุกระดับ
2. นโยบายพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ เป้าหมายของการพัฒนาคือ การทำให้คนมีความสุข ซึ่งต้องประกอบด้วย การมีสุขภาพแข็งแรง ครอบครัวที่อบอุ่น มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่สันติและเอื้ออาทร
3. นโยบายปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้ โดยการปรับเปลี่ยนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้มีคุณภาพที่สามารถขยายตัวได้อย่างยั่งยืน กระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึงและมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์
4. นโยบายบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการที่รัฐบาลจะส่งเสริมและเร่งฟื้นฟูความสมบูรณ์ของดินและน้ำสู่ธรรมชาติ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมและมลภาวะเพื่อคืนสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับคนไทย
5. นโยบายต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยการดำเนินนโยบายที่จะรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย พร้อมทั้งแสวงหาพันธมิตรและสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศทั้งในระดับประเทศเพื่อนบ้านและในระดับภูมิภาค
6. นโยบายพัฒนากฎหมายและส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยพัฒนากฎหมายทั้งระบบให้ทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ปรับปรุงระบบอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างเสมอภาค พัฒนาระบบราชการอย่างต่อเนื่อง ป้องกันและปราบปรามการทุจริตในวงราชการ และส่งเสริมกระบวนการบริหารการจัดการที่ดีในภาคเอกชน พร้อมทั้งนำศีลธรรมและคุณธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
7. นโยบายส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม ซึ่งจะเน้นการมีส่วนร่วมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
8. นโยบายรักษาความมั่นคงของรัฐ โดยพัฒนาระบบการป้องกันประเทศ พัฒนาความพร้อมและความทันสมัยของกองทัพ สนับสนุนภารกิจในการรักษาสันติภาพในภูมิภาคต่างๆ พร้อมทั้งสนับสนุนกองทัพให้มีบทบาทในการร่วมพัฒนาประเทศให้มากขึ้น
9. นโยบายตามแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ดำเนินนโยบายโดยผสมผสานนโยบายของรัฐบาลตามแนวทางนโยบายพื้นฐานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

5.2 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547 - 2551

นายสนธยา คุณปลื้ม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547-2551 โดยได้เสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการใน วันอังคารที่ 19 มิถุนายน 2547 ไว้ดังนี้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2547: 15)

วิสัยทัศน์ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชียภายในปี 2551

ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว

1. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันตลาดเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศ
2. ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น Gateway ในภูมิภาคเอเชีย
3. พัฒนาระบบสารสนเทศ
4. ส่งเสริม World event marketing

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

1. สร้าง พัฒนา พื้นฟู และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
2. ยกกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ
3. เพิ่มมาตรฐานการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
4. พัฒนามาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ

นักท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ

1. เพิ่มขีดความสามารถของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเพื่อให้เป็นแกนหลัก ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในการท่องเที่ยว
2. ส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวแบบบูรณาการในทุกระดับทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนในประเทศและต่างประเทศ
3. การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องเรื่องการท่องเที่ยว

5.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุโขทัย

การที่จะพัฒนาใดๆ ให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่คาดหวังไว้ จำเป็นต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์หรือกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ซึ่งจังหวัดสุโขทัยได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ในการพัฒนา และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ไว้ดังนี้ (ส่วนแผนและยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดสุโขทัย. 2547: 5-9)

5.3.1 การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมจังหวัด (SWOT ANALYSIS)

จุดแข็ง

เมื่อวิเคราะห์จุดแข็งของจังหวัด พบว่า จังหวัดสุโขทัย ได้รับการยกย่องเป็น "มรดกโลก" เป็นที่เลื่องลือเล่าขานกันทั่วไป การเดินทางมาเที่ยวจังหวัดสุโขทัยสะดวกเพราะมีสนามบิน และสามารถเดินทางโดยทางรถยนต์ได้ สินค้าและผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่นมีชื่อเสียง และมีหลากหลาย มีทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

จุดอ่อน

เมื่อวิเคราะห์จุดอ่อนแล้วพบว่า ปัญหาของจังหวัดสุโขทัย คือ น้ำท่วมในฤดูฝน และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งกระทบต่อการเกษตร ระบบขนส่งสาธารณะยังไม่ทั่วถึง ที่พัก โรงแรม ร้านอาหารยังไม่เพียงพอรองรับการท่องเที่ยวและจุดอ่อนอีกประการหนึ่งก็คือกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่อง มีกิจกรรมในช่วงเทศกาลสำคัญเท่านั้น

โอกาส

โอกาสในการพัฒนาจังหวัดสุโขทัยยังมีอยู่มาก เนื่องจากมีเส้นทางหลักมุ่งสู่ภาคเหนือ และจะต้องผ่านจังหวัดสุโขทัย นอกจากนี้รัฐบาลยังเห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยให้จังหวัดสุโขทัยเป็นเจ้าภาพหลัก

อุปสรรค

อุปสรรคที่สำคัญ คือ ขาดระบบการบริหารจัดการน้ำที่ดี ขาดงบประมาณปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และขาดเงินลงทุนด้านอุตสาหกรรม

5.3.2 วิสัยทัศน์การพัฒนา

คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.) จังหวัดสุโขทัยร่วมกับภาคีการพัฒนา ได้มีมติเห็นชอบเมื่อพฤศจิกายน 2546 กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดสุโขทัย คือ "สุโขทัยเมืองแห่งมรดกโลก ท่องเที่ยวประทับใจ"

5.3.3 เป้าประสงค์การพัฒนา

1. ปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้งได้รับการแก้ไข
2. มีการพัฒนาและอนุรักษ์เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะอุทยานประวัติศาสตร์มรดกโลก รวมทั้งพัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติ ระบบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด พัฒนาเส้นทางคมนาคมในจังหวัดเชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัดเพื่อเป็นฐานในการสร้างรายได้
3. มีการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจในการผลิตภาคการเกษตรที่ต่อเนื่องสำหรับอุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมอาหาร โดยการส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพิ่มผลผลิต ด้านการเกษตร การตลาด และสนับสนุนความรู้ด้านการผลิต และการตลาดในการประกอบอาชีพเสริมของประชาชนในชุมชน พัฒนาเครือข่ายชุมชน
4. มีการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับกลุ่มจังหวัดสี่แยกอินโดจีน

5.3.4 ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

1. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แนวทางการพัฒนาปรับปรุงคลองบังคับน้ำ การควบคุมการส่งและระบายน้ำ
2. การแก้ไขปัญหาความยากจน แนวทางการพัฒนาสร้างรายได้และกระจายรายได้ในพื้นที่หมู่บ้านยากจน ล้าหลัง เพื่อให้มีภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนและมีคุณภาพชีวิตทัดเทียมกับหมู่บ้านอื่นๆ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ความเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและบริการอย่างเป็นระบบครบวงจร
3. การส่งเสริมการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนา มีการพัฒนาและอนุรักษ์เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ร่วมยุค อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดปี พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสร้างความปลอดภัยและชีวอนามัยแก่นักท่องเที่ยว
4. การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แนวทางการพัฒนา พัฒนาคุณภาพสินค้าของกลุ่มอาชีพในของแต่ละตำบล ส่งเสริมการค้าคนว่า วิจัย ฝึกอบรม เพื่อสร้างฐานการผลิตให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเอง พัฒนาคุณภาพคน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ
5. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารภาครัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวทางการพัฒนา ปรับปรุง สนับสนุนคณะกรรมการหมู่บ้านในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท สร้างความเข้มแข็งพลังสามัคคีอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

แวนการ์ด และเดียร์เด็น (Hvenegaard; & Dearden: 1998) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทั่วไป ในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้แบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 5 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรมากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังมีอายุและระดับการศึกษาที่มากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ อีกด้วย

บอย (Boi: 1999) ได้ทำการศึกษาถึง ทศนคติ เจตคติ ของผู้อยู่อาศัยในเมืองโดม (Dome) ที่มีต่ออุทยานแห่งชาติดิกยา (Digya) และการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศกานา (Gahna) โดยผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล การศึกษาจะแสดงถึงความสำคัญของอุทยานที่มีต่อผู้อยู่อาศัย และในขณะเดียวกันก็เป็น การศึกษาถึงผลกระทบของอุทยานที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของทศนคติ นอกจากนี้ ยังได้พิจารณาถึง กุศโลบาย ยุทธวิธีในการจัดการของประชาชนในท้องถิ่น รวมไปถึงการศึกษาทางเลือกในการพัฒนา ในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวนั้นทำได้โดยดูจากทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม และความเข้าใจ

ของประชาชนที่มีต่อนักท่องเที่ยว และแม้ว่าผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะมองเห็นถึงผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวก็ยังคงมีอยู่อย่างท่วมท้น ถึงแม้ว่าจะปราศจากการคัดค้านการสนับสนุนดังกล่าว การพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติก็ควรจะเริ่มต้นจากการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้อยู่อาศัยในเมืองโตม

ฟิวแคท (Foucat: 2002) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนผู้ความยั่งยืน ในชุมชนเวหนานิลา (Ventanilla) ซึ่งตั้งอยู่ ณ ชายฝั่งด้านใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิก ในประเทศเม็กซิโก ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ทั้งที่มีการกำหนดคำถามไว้แล้ว และบทสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า การเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ได้จัดทำขึ้นทั้งใน ปี 1999 และ ปี 2000 เพื่อที่จะได้สถิติประชากรทางสังคมศาสตร์ของชุมชน การบริการในชุมชนที่ถูกนำมาใช้ในการหาผลประโยชน์ ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับเศรษฐกิจของชุมชน รวมถึงข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคครั้งนี้ จะทำให้สามารถระบุถึงตัวชี้วัดที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนดำรงอยู่ต่อไปได้ การวิเคราะห์ที่เมืองเวหนานิลา (Ventanilla) ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ของการศึกษา ที่นำเอาการประสานทัศนวิสัยของการบริหารจัดการ แลกเปลี่ยนมาใช้ในการประเมิน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแหล่งชุมชนพร้อมๆ กับใช้ตัวชี้วัดต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น

วินเซนท์ และทอมป์สัน (Vincent; & Thompson: 2002) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินชุมชนในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ผลการศึกษาพบว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเกิดความยั่งยืนได้ เมื่อ 1) ชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการวางแผนและพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 2) ผู้นำชุมชนพัฒนาและสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 3) ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในฐานะของการเป็นแหล่งรายได้ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

ไคโด (Kido: 2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พื้นที่อนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และประตูลู่ชุมชน กรณีศึกษาการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของปูชนียสถานผีเสื้อโมนาซ (Monarch butterfly) ในเม็กซิโก งานวิจัยนี้ได้บรรยายถึงการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจโดยเน้นความสำคัญไปที่การกระจายผลประโยชน์ท่ามกลางผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การประเมินค่าทางเศรษฐกิจจะถูกเปรียบเทียบโดยใช้เทคนิคสองอย่างที่สัมพันธ์กัน ในการวัดหาค่าอุปสงค์ความต้องการทางด้านนั้นหนนาการเครื่องมือในการวัดมูลค่าของสวัสดิการก็ใช้เทคนิคเดียวกัน การวิเคราะห์ผลตอบแทนของประชากรตอบสนองต่อค่าธรรมเนียม ค่าบริการ และค่าเดินทางที่สูงขึ้น ความสำคัญของเศรษฐกิจในชุมชนก็ได้รับผลกระทบมาจากการใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยว และอิทธิพลของสิ่งที่ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของเศรษฐกิจ ก็ถูกสำรวจด้วยเช่นกัน ท้ายสุดแผนการด้านนโยบายต่างๆ ที่เตรียมแนวทาง การแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับทัศนคติของนักวิเคราะห์และการอ้างถึงสิทธิในทรัพย์สิน ก็ถูกนำมาศึกษาด้วยเช่นกัน

งานวิจัยภายในประเทศ

บุษยา ใจสว่าง; และคนอื่น ๆ. (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ โดยการศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ นิสิตปริญญาโท 18 คนจะเป็นผู้เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์บุคคล 3 กลุ่ม คือ ผู้อยู่อาศัยใกล้โครงการนักท่องเที่ยว และเจ้าของกิจการหรือผู้บริหาร ผลสรุปได้ว่าควรให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวการคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก

พรหมเมธ นาคมทอง (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพทั่วไปแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การพัฒนาชุมชน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยได้เก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรของรัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นประกอบด้วย ปัจจัย 3 ประการ คือ ปัจจัยด้านสภาพของพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ปัจจัยด้านความพร้อมของชุมชน และปัจจัยด้านองค์การความร่วมมือในการพัฒนา

พันธ์ศักดิ์ ชูทอง (2541) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในทัศนะของประชาชน บ้านสะงะ๊ะ ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาแนวคิดความสำคัญ องค์ประกอบและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับทัศนะของประชาชน โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อการสัมภาษณ์ประชาชนจำนวน 187 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีทัศนะในระดับที่ดีมากต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีทัศนะต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 2) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม 3) ประโยชน์ของชุมชน 4) การศึกษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งประชาชนมีทัศนะเกี่ยวกับแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ถูกต้องและเป็นไปในทางที่ยั่งยืน

สุทธิชัย อบอุ่น,พระมหา (2541) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณีเส้นทางสายลำน้ำกก โดยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจการพัฒนาและพัฒนาชุมชน รวมทั้งทฤษฎีศักยภาพการพัฒนา และการแพร่กระจาย โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างในชุมชนจำนวน 141 คน ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีศักยภาพในด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และการกระจายรายได้ตามลำดับ

วันวิสาข์ ธรรมานนท์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองโบราณศรีสัชชนาลัย อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณเมืองศรีสัชชนาลัย เครื่องมือที่ใช้คือ ภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ รายงานการสำรวจ รายงานการขุดค้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้คนได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายประมาณพุทธศตวรรษที่ 9-11 เพราะมีแม่น้ำยมที่เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญ มีป่าไม้ พืชพันธุ์ สัตว์ป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีดินที่เหมาะสมในการทำเครื่องปั้นดินเผา รวมทั้งมีการวางผังเมืองที่เหมาะสม

ธิตติมา ทิพย์สังวาลย์ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา ตำบลทุ่งหลวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของแหล่งอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา และเพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของตำบลทุ่งหลวง อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ประชากรที่ใช้เป็นช่วงพื้นที่เป็นสมาชิกกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า การผลิตเครื่องปั้นดินเผาในตำบลทุ่งหลวงมีมาไม่น้อยกว่า 120 ปีแล้วและจากการที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ทำให้อาชีพการผลิตเครื่องปั้นดินเผาพัฒนาเป็นอาชีพหลัก และมีการพัฒนารูปแบบและกระบวนการการผลิตโดย การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยและมีคุณภาพดีขึ้น และการทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นการถ่ายทอดโดยอาศัยสายสัมพันธ์ภายในครอบครัว

พันธ์ทอง คำบุศย์ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรทางด้านสิ่งแวดล้อมในการอบรมผู้นำเยาวชนสาธารณสุข ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัย โดยทำการศึกษาจากผู้นำเยาวชนสาธารณสุข ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุโขทัย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆของจังหวัดสุโขทัยอยู่ในระดับปานกลาง มีการปรับขยาย หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ผู้นำเยาวชนที่เข้ารับการอบรมมีความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมและมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรการอบรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมที่จะใช้ในการอบรมผู้นำสาธารณสุขในโรงเรียน

กานต์พิชชา สุริคุณาพงษ์ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางในการพัฒนาหาดเชิงทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการศึกษาแบบอิสระ โดยการศึกษาแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว โดยการศึกษาสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในหาดเชิงทรายเป็นการสัมภาษณ์จากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ นอกจากนั้นยังใช้แบบสอบถามสอบถามผู้ประกอบการอีกด้วย ผลการวิจัยพบว่าบริบทเชิงการท่องเที่ยวในปัจจุบันของหาดเชิงทรายที่ควร

ปรับปรุงประกอบด้วย ลักษณะกายภาพ โครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึง และความดึงดูดใจอยู่ในระดับปานกลาง

ทัศนภรณ์ นาคเขี้ยว (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาโป่งเดือด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ทำการศึกษานโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวทางพัฒนาอุทยานแห่งชาติ ที่พัก และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ โดยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อาศัยการสัมภาษณ์ การสำรวจและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการ SWOT ผลการวิจัยสรุปได้ว่า “โป่งเดือดยังไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพราะมีองค์ประกอบหลักไม่ครบ 4 ประการ ตามแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กล่าวคือ 1) ด้านพื้นที่ 2) ด้านการจัดการ 3) ด้านกิจกรรม และกระบวนการ 4) ด้านการมีส่วนร่วม ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาโป่งเดือดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ 1) การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล่อม 2) การให้การศึกษาร่างจิตสำนึกและการสื่อความหมายธรรมชาติ 3) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 4) การส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว 5) การบริหารจัดการและ 6) การประชาสัมพันธ์ สิ่งที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน คือ การจัดทำแนวทางการบริหารจัดการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การอบรมให้ความรู้ สร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวทางการบริหารจัดการ การอบรมให้ความรู้

มณฑาทิพย์ จันทสิทธิ์ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างและทดลองใช้คู่มือท่องเที่ยวแหล่งศิลปกรรมในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างเป็น นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังการอ่านหนังสือคู่มือสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนการอ่านหนังสือคู่มืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นคู่มือที่น่าสนใจ มีความพึงพอใจคู่มือในระดับมาก และมีความต้องการคู่มือท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในสถานที่อื่น ๆ ด้วย และเห็นว่าคู่มือท่องเที่ยวฉบับนี้มี คุณค่า สาระที่เหมาะสม และควรเผยแพร่ต่อไป

วิฒนาพร สุฉายา (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาดอยตุง จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาบริบทของสภาพแหล่งท่องเที่ยวและองค์ประกอบหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 384 คน โดยใช้แบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า บริบทของสภาพแหล่งท่องเที่ยวดอยตุง ตามองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ องค์ประกอบด้านองค์กร และองค์ประกอบด้านการจัดการ มีความพร้อมและสามารถจัดแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

สุพัตรา กลับดี (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องที่แตกต่างกันออกไปก็คือการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: ศึกษาแนวทางการจัดการล่องเรือ ที่ตลาดริมน้ำดอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) จำนวน 12 คน จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการล่องเรือ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) เจ้าหน้าที่รัฐ 2) กลุ่มผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจล่องเรือ 3) กลุ่มผู้นำชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ 4) กลุ่มนักท่องเที่ยว ผลการวิจัย พบว่าสภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตลาดริมน้ำดอนหวายมีศักยภาพสูง ชุมชนมีการจัดการด้านป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ การจัดการด้านกิจกรรมและการจัดการ นักท่องเที่ยว ชุมชนมีการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบขององค์กรในการจัดการพบว่า ชุมชนสามารถจัดการได้อยู่ในระดับสูง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจและรวบรวมข้อมูลทางการท่องเที่ยว
2. การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและทำการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การสำรวจและรวบรวมข้อมูลทางการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ทำสำรวจและรวบรวมข้อมูลทางการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ นักวิชาการพัฒนาการท่องเที่ยวองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า และเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และทำการสำรวจสภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยทำการสังเกตการณ์แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสัชนาลัย ทั้งหมด 8 แหล่งท่องเที่ยว โดยดูลักษณะสภาพแวดล้อม กิจกรรม รวมทั้งบริการต่างๆ ทางด้านการท่องเที่ยว

3.2 การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2.1 การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ผู้วิจัยนำมาทำการศึกษา มีทั้งหมด 4 กลุ่ม ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย มีจำนวน 462,650 คน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2548: ออนไลน์)
2. ประชากรภาคชุมชน คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัย จำนวน 109,733 คน และอำเภอศรีสัชนาลัย จำนวน 96,794 คน รวมทั้งหมดจำนวน 206,527 คน ที่ทำการปกครองจังหวัดสุโขทัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547:130; อ้างอิงจาก ที่ทำการปกครองจังหวัดสุโขทัย: 2547)
3. บุคลากรภาคเอกชน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ประกอบการที่มีรายได้จากการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านที่พัก ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึกที่ตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว
4. บุคลากรภาครัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยาน

แห่งชาติศรีสัชชาลัย ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง พิพิธภัณฑ์สังคโลก ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัด และเจ้าหน้าที่กลุ่มงาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

3.2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ต้องทำการศึกษาเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่มีลักษณะเป็นตัวแทน (Representative) ของประชากรในขนาดที่เหมาะสม (Adequate size) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยได้นำจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 462,650 คน และประชากรภาคชุมชนจำนวน 206,527 คน รวมทั้งหมดจำนวน 669,177 คน มาคำนวณหาตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane. 1970: 886)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N (e)^2}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ} \quad n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \\ N &= \text{ขนาดของประชากรทั้งหมด} \\ e &= \text{ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05} \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ

$$n = \frac{669,177}{1 + 669,177 (0.05)^2}$$

$$n = 400$$

ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย และประชากรภาคชุมชนจำนวน 400 คน

จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota sampling) เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยในสัดส่วนร้อยละ 60 และประชากรภาคชุมชนในสัดส่วนร้อยละ 40 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและประชากรภาคชุมชน ซึ่งจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 240 คน และประชากรภาคชุมชนจำนวน 160 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย และประชากรภาคชุมชน ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาในอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากและเป็นที่ยุ้จัก คือ แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอ

เมืองสุโขทัย และแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอศรีสัชนาลัย รวมทั้งสิ้น 8 แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะเก็บข้อมูลแต่ละแหล่งเท่ากันดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างแต่ละแหล่งท่องเที่ยว} &= \frac{\text{จำนวนนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง}}{\text{จำนวนแหล่งท่องเที่ยว}} \\ &= \frac{240}{8} \\ &= 30 \text{ คน} \end{aligned}$$

แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) สุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสัชนาลัย ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว	รายชื่อแหล่งท่องเที่ยว	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
อำเภอเมืองสุโขทัย	1. ศาลพระแม่ย่า	30
	2. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	30
	3. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง	30
	4. พิพิธภัณฑ์สังคโลก	30
อำเภอศรีสัชนาลัย	1. อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	30
	2. อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย	30
	3. หมู่บ้านหาดเสี้ยว	30
	4. ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก	30
	รวม	240

2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรภาคชุมชน ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรภาคชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัย และแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอศรีสัชนาลัย รวมทั้งสิ้น 8 แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะเก็บข้อมูลแต่ละแหล่งเท่ากันดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จำนวนประชากรภาคชุมชนกลุ่มตัวอย่างแต่ละแหล่งท่องเที่ยว} &= \frac{\text{จำนวนภาคชุมชนกลุ่มตัวอย่าง}}{\text{จำนวนแหล่งท่องเที่ยว}} \\ &= \frac{160}{8} \\ &= 20 \text{ คน} \end{aligned}$$

แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) สุ่มประชากรภาคชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสัชนาลัย ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรภาคชุมชน

ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว	รายชื่อแหล่งท่องเที่ยว	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. อำเภอเมืองสุโขทัย	1. ศาลพระแม่ย่า	20
	2. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	20
	3. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง	20
	4. พิพิธภัณฑ์สังคโลก	20
2. อำเภอศรีสัชนาลัย	1. อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	20
	2. อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย	20
	3. หมู่บ้านหาดเสี้ยว	20
	4. ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก	20
	รวม	160

3. บุคลากรภาคเอกชน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจในแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการวิจัย จำนวน 10 คน ดังแสดงใน ตาราง 7

ตาราง 7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของบุคลากรภาคเอกชนในอำเภอที่เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	เมืองสุโขทัย	5
2	ศรีสัชนาลัย	5
	รวม	10

4. บุคลากรภาครัฐ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 20 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมดจำนวน 430 คน

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคล (In-depth interview)

ผู้วิจัยทำการกำหนดหัวข้อสำหรับการสัมภาษณ์ซึ่งมีแนวคำถาม 3 ประเด็น คือ ความคิดเห็นต่อพื้นที่ ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว และแนวทางการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัด

2. การสังเกตการณ์ (Observation)

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยดูลักษณะสภาพแวดล้อม กิจกรรม รวมทั้ง บริการต่างๆ ทางด้านการท่องเที่ยว

3. แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close-ended question) และคำถามปลายเปิด (Opened-ended question) โดยมีทั้งหมด 4 ชุด ซึ่งแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
- ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามประชากรภาคชุมชน

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
- ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยว
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามบุคลากรภาคเอกชน

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
- ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ชุดที่ 4 แบบสอบถามบุคลากรภาครัฐ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
- ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ปรับปรุงและดัดแปลงเป็นแบบสอบถาม ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ทำการตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม
4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและมีความเหมาะสมกับเนื้อหา จากนั้น นำมาปรึกษากับอาจารย์คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ เพื่อนำไปปรับปรุงให้ชัดเจน ก่อนนำไปใช้

วิธีการหาคุณภาพแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย จำนวน 30 ชุด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว

1) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดำเนินการโดย

1. มีหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย ในการอนุมัติให้ทำการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งระบุเรื่อง วัตถุประสงค์ และข้อมูลที่จะสัมภาษณ์
2. ติดต่อประสานงานภายในกับผู้ให้สัมภาษณ์
3. ชี้แจงประเด็นการสัมภาษณ์และทำการสัมภาษณ์ โดยขอความร่วมมือประมาณ 20 นาที พร้อมทั้งขอบคุณผู้ที่ให้สัมภาษณ์

2) ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ ดำเนินการโดย

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา ในแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง สุโขทัย และอำเภอศรีสัชชนาลัย ทั้งหมด 8 แหล่งท่องเที่ยว โดยดูลักษณะสภาพแวดล้อม กิจกรรม รวมทั้งบริการต่างๆ ทางด้านการท่องเที่ยว

3.4.2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการโดย

1. มีหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ในการอนุมัติให้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามบนพื้นที่ของจังหวัด พร้อมทั้งระบุเรื่อง วัตถุประสงค์ และข้อมูลที่จะเก็บแบบสอบถาม
2. ติดต่อประสานงานภายในกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งอธิบายว่าข้อมูลที่ได้จะปกปิดเป็นความลับ แต่จะนำมาวิเคราะห์ทางวิชาการ โดยขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามประมาณ 5-10 นาที
4. เมื่อเก็บแบบสอบถามแล้ว ตรวจสอบแบบสอบถามอย่างรวดเร็วว่าครบถ้วนหรือไม่ ถ้าข้อใดยังไม่ตอบก็ถามเพิ่ม พร้อมทั้งขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลด้วย

3.5 การจัดการข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือแต่ละชนิดที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลของแต่ละประเภทดังนี้

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล เนื่องจากข้อมูลนี้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงทำการวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งจะวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา
2. ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ เนื่องจากข้อมูลชนิดนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์โดยตรง ผู้วิจัยได้นำมาสรุปตามประเด็นเนื้อหาของการสังเกตการณ์ในภาพรวมและนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา
3. ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม จะถูกนำมาลงรหัสและวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical package for social sciences) การแจกแจงค่าร้อยละแล้วนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษา บรรยายให้ทราบถึงลักษณะของข้อมูล ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีสูตรดังนี้

1. คำนวณหาค่าร้อยละ

$$\text{สูตร} \quad p = \frac{n \times 100}{N}$$

$$\text{เมื่อ} \quad p = \text{ค่าร้อยละ}$$

$$n = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มย่อยที่มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}$$

2. คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\text{สูตร} \quad \bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ} \quad \bar{x} &= \text{ค่าคะแนนเฉลี่ย} \\ \sum fx &= \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมด} \\ N &= \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด} \end{aligned}$$

3. คำนวณหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

$$\text{สูตร} \quad \text{S.D.} = \frac{\sum f(x - \bar{x})^2}{N - 1}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ} \quad \text{S.D.} &= \text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน} \\ \sum f(x - \bar{x})^2 &= \text{ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนน} \\ &\quad \text{แต่ละข้อกับค่าเฉลี่ย} \\ N &= \text{จำนวนประชากร} \end{aligned}$$

5. เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

การจัดระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มาก
ระดับ 3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	น้อยที่สุด

เกณฑ์เฉลี่ยระดับความคิดเห็น ใช้สูตรช่วงกว้างของชั้น ดังนี้ (กัลยา วาณิชย์บัญชา.

2544: 29)

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

เกณฑ์การแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ยที่ได้	ระดับความพึงพอใจและความคิดเห็น
4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.41 – 4.20	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผลการวิเคราะห์การสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

4.1.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ นักวิชาการพัฒนาการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า และเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย สรุปได้ดังนี้

สิ่งดึงดูดใจหรือจุดเด่นที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบใกล้เคียงกันว่า คือ แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย ที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลก นอกจากนั้น ได้แก่ การที่สุโขทัยเคยเป็นราชธานีแห่งแรก และประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ จะเห็นว่า ความเป็นราชธานีเก่า อุทยานประวัติศาสตร์ และประเพณีลอยกระทงที่ขึ้นชื่อยังเป็นสิ่งที่เป็นจุดเด่น จุดขาย และสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้อย่างดี

ส่วนจุดอ่อน หรือข้อด้อย ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องในเรื่องโรงแรมและสถานที่พักมีน้อย ร้านค้ามีน้อย ส่วนความคิดเห็นอื่นๆ ได้แก่ คนในท้องถิ่นเปิดรับวัฒนธรรมภายนอกมากขึ้น การประชาสัมพันธ์ยังมีน้อยเกินไป เป็นต้น

คำถามที่ถามว่า สิ่งดึงดูดใจ หรือจุดเด่นมีโอกาสจะพัฒนาอย่างไรบ้าง ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบว่า ควรเร่งปรับปรุง และประชาสัมพันธ์ความเป็นมรดกโลก และประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟให้เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้าน ขนมและของฝากให้เป็นสินค้า OTOP

เมื่อถามถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว คืออะไร ได้รับคำตอบว่า ขาดการประสานงาน ขาดการบูรณาการร่วมกัน ต้องการให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เข้าไปมีบทบาทให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า ควรสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และต้องการให้จัดโซนนิ่งแหล่งท่องเที่ยว และสถานบันเทิงแยกให้เป็นสัดส่วน นอกจากนี้หน่วยงานทั้งสามหน่วยงานให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้งสามหน่วยงาน มีการเปิดโอกาสให้

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งมีการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจากภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ส่วนคำถามในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดสุโขทัย ต้องการให้เป็นอย่างไรได้รับคำตอบใกล้เคียงกัน ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เสนอแนะให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เป็นที่รู้จัก โดยความร่วมมือกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานแสดงความคิดเห็นว่า ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการขายแบบโรดโชว์ การท่องเที่ยวโดยรถจักรยาน และกิจกรรมส่งเสริมประเพณีต่างๆ

3. ในด้านส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตัวแทนหน่วยงานเสนอความคิดเห็นว่า จะต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ และร่วมกันดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

4. ในด้านการจัดการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ตัวแทนหน่วยงาน แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ ในเรื่องการปรับปรุงห้องน้ำ ห้องส้วม ระบบการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ จุดบริการด้านการเงินทั้งการแลกเปลี่ยนเงินตรา และตู้เงินด่วน (ATM) บริการนักท่องเที่ยว

4.1.2 ข้อมูลจากการสังเกตการณ์

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการศึกษา ทั้งหมด 8 แหล่งท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัย 4 แห่ง ได้แก่ ศาลพระแม่ย่า อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง พิพิธภัณฑ์สังคโลก และแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอศรีสัชชนาลัย 4 แห่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย อุทยานแห่งชาติศรีสัชชนาลัย หมู่บ้านหาดเสี้ยว และศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก ผลการสังเกตสรุปได้ ดังนี้

1. ศาลพระแม่ย่า

ภาพประกอบ 4 ศาลพระแม่ย่า

ที่ตั้ง หน้าศาลากลางจังหวัดสุโขทัย ถนน นิกเรษม (ริมแม่น้ำยม) การเดินทางสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว และรถประจำทางสายรอบเมือง การเดินทางสะดวกมีป้ายบอกเส้นทาง และมีจุดที่สังเกต คือ จะผ่านที่ทำการไปรษณีย์ไปไม่กี่ไกลก่อนถึงศาลพระแม่ย่า สิ่งที่น่าสนใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวก็คือ ศาลพระแม่ย่า เป็นสถาปัตยกรรมที่งดงาม เป็นที่เคารพสักการะของประชาชน บริเวณศาลพระแม่ย่ามีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น และสวยงาม มีการจัดที่นั่งพัก ปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ประดับไว้สวยงาม นอกจากการเคารพสักการะพระแม่ย่าแล้วยังสามารถปล่อยนก ปล่อยปลา ปล่อยเต่าที่ริมแม่น้ำยม และมีร้านขายเครื่องดื่มและขนมไว้บริการ

2. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ภาพประกอบ 5 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ที่ตั้ง ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย การเดินทางสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว และรถประจำทางสายสุโขทัย-เมืองเก่า หรือรถรับจ้าง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี มีกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกปี จัดการดูแลได้ดี มีความงามทั้งด้านธรรมชาติและประวัติศาสตร์ ผู้มาท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายไว้บริการนักท่องเที่ยว เช่น การขี่รถจักรยานชมบริเวณอุทยานฯ การนั่งรถรางชมความงดงามของอุทยานฯ โดยมีเจ้าหน้าที่ของอุทยานเป็นผู้บรรยายประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่แต่ละแห่งภายในอุทยานฯ ให้แก่นักท่องเที่ยว ภายในบริเวณอุทยานฯ มีความสะอาด มีการจัดสถานที่จอดรถที่สะดวก เจ้าหน้าที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีไมตรีต่อนักท่องเที่ยว ในส่วนของร้านค้าขายอาหาร และร้านขายของที่ระลึกควรจัดให้เป็นสัดส่วน และมีรูปแบบกลมกลืนกับสถานที่ ห้างน้ำควรปรับปรุงเรื่องรูปแบบ และความสะอาด และควรจัดทำป้ายบอกสถานที่ต่างๆ ภายในบริเวณอุทยานฯ ให้ชัดเจนเพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

3. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง

ภาพประกอบ 6 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง

ที่ตั้ง หน้าบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตัวอาคารสร้างเป็นอาคารทรงไทย 2 ชั้น พื้นที่บริเวณภายนอกอาคาร จัดตกแต่งด้วยต้นไม้ ดอกไม้ ไม้ไผ่อย่างสวยงาม ร่มรื่น ภายในตัวอาคารเป็นแหล่งรวบรวมโบราณวัตถุต่างๆ ซึ่งมีการแบ่งส่วนการจัดแสดงไว้เป็น 3 ส่วน คือ อาคารลายสือไท 700 ปี เป็นส่วนที่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสุโขทัย อาคารพิพิธภัณฑสถาน เป็นส่วนที่จัดแสดงโบราณวัตถุต่างๆ ที่ได้จากการขุดค้นและบูรณะ และที่สำคัญ คือ พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ปางลีลาที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นประติมากรรมสัมฤทธิ์ที่สวยงามที่สุดชิ้นหนึ่งในสกุลช่างไทย และส่วนสุดท้ายเป็นพิพิธภัณฑสถานกลางแจ้ง ที่จัดแสดงศิลปวัตถุโบราณจำลองชิ้นใหญ่ๆ การจัดแสดงนี้มีการจัดทำป้ายคำอธิบายโบราณวัตถุต่างๆ ที่จัดแสดงทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่จัดแสดงไว้

4. พิพิธภัณฑ์สังคโลก

ภาพประกอบ 7 พิพิธภัณฑ์สังคโลก

ที่ตั้ง ริมถนนเลียงเมือง ตำบลบ้านลุ่ม อำเภอเมืองสุโขทัย การเดินทางสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว และรถประจำทางสายรอบเมือง จุดสนใจที่ทำให้คนอยากมาดูมาชม พิพิธภัณฑ์สังคโลก คือ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่รวบรวมเครื่องสังคโลก และเครื่องปั้นดินเผาไว้เป็นจำนวนมาก ภายในตัวอาคารจัดการแสดงเป็น 3 ชั้น การจัดแสดงมีคำอธิบายทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และถ้ามาเป็นหมู่คณะจะมีวิทยากรมาบรรยายพร้อมกับการเดินชม จำนวนของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมยังมีไม่มากนัก พื้นที่และบริเวณบางส่วนควรได้รับการปรับปรุงใหม่ เส้นทางการเดินทางเข้าสู่พิพิธภัณฑ์ยังไม่ชัดเจนไม่มีป้ายหรือจุดที่เป็นที่สังเกต

5. อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ภาพประกอบ 8 อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ตั้งอยู่ที่ ตำบลศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว รถประจำทางสายสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย เป็นสถานที่ที่มีพื้นที่บริเวณกว้างขวาง การเดินทางภายในอุทยานฯ จึงมีบริการเช่ารถจักรยาน และ

รถราง เพื่อเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ บริเวณอุทยานฯ และยังสามารถนำรถยนต์ส่วนตัวเข้าไปได้ นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำแผนที่บอกสถานที่ต่างๆ ภายในบริเวณอุทยานฯ แต่ควรเพิ่มการจัดทำป้ายบอกเส้นทางไปยังแต่ละสถานที่ด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว สิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว คือ การได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ภายในอุทยานฯ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง เหมาะสมในด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อศึกษาความเป็นมาตั้งแต่ก่อนครั้งประวัติศาสตร์ แม้สิ่งก่อสร้างจะมีอายุนานนับร้อยปี แต่ยังมีร่องรอยความสวยงามให้เห็น ในวันที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลมีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่มากนัก เนื่องจากไม่ได้เป็นวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ แต่มีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยว

6. อุทยานแห่งชาติศรีสัชกาลย์

ภาพประกอบ 9 อุทยานแห่งชาติศรีสัชกาลย์

ที่ตั้ง ตำบลบ้านแก่ง อำเภอศรีสัชกาลย์ การเดินทางสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวรถประจำทางสายหาดเสี้ยว-บ้านป่าคา อุทยานแห่งชาติศรีสัชกาลย์ เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีภูเขาสลับซับซ้อน ป่าไม้ยังอุดมสมบูรณ์ มีถ้ำและน้ำตก บรรยากาศสงบเงียบร่มรื่น และมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆไว้บริการ เช่น บ้านพัก ที่กางเต็นท์ ร้านอาหาร ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องสุขา สถานที่จอดรถ ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวซึ่งภายในมีการจัดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและความสำคัญของอุทยานฯที่น่าสนใจ และมีของที่ระลึกจัดจำหน่าย สถานที่ทำการของเจ้าหน้าที่ได้รับการดูแลอย่างดี จึงทำให้อุทยานฯนี้มีเสน่ห์ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวประกอบกับเจ้าหน้าที่ทุกคนมีน้ำใจไมตรีต่อผู้มาเยี่ยมชมเยื่อจากการสังเกตของผู้วิจัยนักท่องเที่ยวยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยซึ่งมักเป็นครอบครัว เดินทางมาแวะพักผ่อน และเดินทางไปยังสถานที่อื่นต่อไม่ได้แวะพักค้างคืน

7. หมู่บ้านหาดเสี้ยว

ภาพประกอบ 10 หมู่บ้านหาดเสี้ยว

ที่ตั้ง ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย การเดินทางสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว รถประจำทางสายสุโขทัย-สวรรคโลก-ศรีสัชนาลัย-อุตรดิตถ์ สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว คือ ผ้าทอหาดเสี้ยว หาดเสี้ยวเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ มีทั้งร้านอาหาร ร้านค้าขายของฝากอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผ้าทอที่เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของหมู่บ้านหาดเสี้ยว ซึ่งเป็นฝีมือของชุมชนชาวไทยพวนที่มีการทำสืบทอดกันมา ทำให้หมู่บ้านหาดเสี้ยว เป็นแหล่งทอผ้าพื้นเมืองที่ยังคงมีการทอผ้ากันอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชม สาธิต พิพิธภัณฑสถานผ้าทอคำ ซึ่งเป็นสถานที่จำหน่ายและจัดแสดงเรื่องราวความเป็นมาของผ้าทอฝีมือของชาวไทยพวนบ้านหาดเสี้ยวไว้อย่างน่าสนใจ ในการเลือกซื้อของฝากนั้นค่อนข้างหาที่จอดรถยาก แต่ผ้าชิ้นดีจน และเสื้อผ้าสำเร็จรูปยังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีการออกแบบที่สวยงาม ประณีตและมีสินค้าให้เลือกหลากหลายรูปแบบ

8. ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก

ภาพประกอบ 11 ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก

ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก ตั้งอยู่ที่ บ้านเกาะน้อย อำเภอศรีสัชนาลัย อยู่เหนืออุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย 5 กิโลเมตร การเดินทางสามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว รถประจำทางสายสุโขทัย-อุตรดิตถ์ บรรยากาศค่อนข้างเงียบเหงา ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว คงเป็นเพราะว่าต้องเดินทางไกล ขาดการประชาสัมพันธ์ ควรจะมีป้ายบอกทางเป็นระยะๆ เมื่อได้ไปดูบริเวณเตาสังคโลกได้เห็นการออกแบบและจัดทำไว้ดีมาก แต่พื้นที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้เป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และควรจะมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้มากกว่านี้

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวนรวมทั้งสิ้น 240 คน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ภูมิสำเนา และสิ่งดึงดูดใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ดังนี้

ตาราง 8 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	108	45.00
หญิง	132	55.00
รวม	240	100.00

จากตาราง 8 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน จำแนกตามเพศ พบว่า นักท่องเที่ยวเป็นเพศหญิงมีจำนวนมากที่สุด 132 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 เพศชาย จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00

ตาราง 9 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	62	25.80
21 – 40 ปี	128	53.40
41 ปีขึ้นไป	50	20.80
รวม	240	100.00

จากตาราง 9 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า นักท่องเที่ยว มีอายุระหว่าง 21–40 ปี จำนวนมากที่สุด 128 คน คิดเป็นร้อยละ 53.40 อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80 และอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 20.80

ตาราง 10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	124	51.70
สมรส	109	45.40
ม่าย	5	2.10
หย่าร้าง	2	0.80
อื่นๆ	0	0
รวม	240	100.00

จากตาราง 10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า นักท่องเที่ยว มีสถานภาพโสด มีจำนวนมากที่สุด 124 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 สมรส จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 ม่าย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10 และหย่าร้าง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80

ตาราง 11 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	21	8.70
มัธยมต้น	41	17.10
มัธยมปลาย	77	32.10
ปริญญาตรีขึ้นไป	98	40.80
ไม่ตอบ	3	1.30
รวม	240	100.00

จากตาราง 11 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน จำแนกตามการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยว มีการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด 98 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 มัธยมปลาย จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 มัธยมต้น จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10

ประถมศึกษา จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 และไม่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

ตาราง 12 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ค้าขาย	26	10.80
เกษตรกร	11	4.60
รับราชการ	41	17.10
รับจ้าง	65	27.00
นักเรียน นักศึกษา	76	31.70
อื่นๆ	21	8.80
รวม	240	100.00

จากตาราง 12 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน จำแนกตามอาชีพพบว่า นักท่องเที่ยวมีอาชีพเป็นนักเรียน นักศึกษา มีจำนวนมากที่สุด 76 คน คิดเป็นร้อยละ 31.70 รับจ้าง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 รับราชการ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10 ค้าขาย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80 เกษตรกร จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60 และมีอาชีพอื่นๆ (ไม่มีอาชีพ แม่บ้าน พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษียณ และข้าราชการบำนาญ) จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.80

ตาราง 13 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	69	28.80
5,001 – 10,000 บาท	63	26.20
10,001 – 15,000 บาท	42	17.50
15,001 – 20,000 บาท	18	7.50
20,001 – 25,000 บาท	12	5.00
มากกว่า 25,000 บาท	10	4.20
ไม่ตอบ	26	10.80
รวม	240	100.00

จากตาราง 13 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยว มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด 69 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 รายได้ 5,000–10,000 บาท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 26.20 รายได้ 10,001–15,000 บาท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 รายได้ 15,001–20,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 รายได้ 20,001–25,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 รายได้มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 และไม่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80

ตาราง 14 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ในจังหวัดสุโขทัย	86	35.80
ไม่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย	154	64.20
รวม	240	100.00

จากตาราง 14 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า นักท่องเที่ยว มีภูมิลำเนาที่ไม่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย มีจำนวนมากที่สุด 154 คน คิดเป็นร้อยละ 64.20 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80

ในกรณีที่นักท่องเที่ยว จำนวน 154 คน ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัย นักท่องเที่ยวได้ตอบระบุจังหวัดลงในแบบสอบถาม ดังตาราง 15

ตาราง 15 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนาที่จำแนกตามภาค

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
สุโขทัย	86	35.80
กรุงเทพมหานคร	23	9.60
ภาคกลาง	38	15.90
ภาคเหนือ	79	32.90
ภาคอีสาน	12	5.00
ภาคใต้	2	0.80
รวม	240	100.00

จากตาราง 15 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน จำแนกภูมิลำเนาที่ไม่ได้อยู่ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า นักท่องเที่ยว มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดทางภาคเหนือ มีจำนวนมากที่สุด 79 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90 ภาคกลาง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 15.90 กรุงเทพมหานคร

จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 9.60 ภาคอีสาน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และภาคใต้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80

ตาราง 16 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยว เมื่อจำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจ	จำนวน	ร้อยละ
ความงามของธรรมชาติ	19	7.90
ประวัติศาสตร์และโบราณสถาน	196	81.70
วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น	25	10.40
รวม	240	100.00

จากตาราง 16 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน จำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ พบว่า นักท่องเที่ยว คิดว่าประวัติศาสตร์และโบราณสถาน คือสถานที่ที่ดึงดูดใจมากที่สุด จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 81.70 วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 10.40 และความงามของธรรมชาติ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 7.90

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วิเคราะห์ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 17 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (N=240)

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.26	0.52	มากที่สุด
พัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	4.15	0.63	มาก
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	4.19	0.60	มาก
การจัดการด้านการท่องเที่ยว	4.34	0.64	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.24	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 17 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.24 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.34 และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26

ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน และมีความคิดเห็นในระดับมาก ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 และ 4.15 ตามลำดับ

ตาราง 18 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (N=240)

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ	4.37	0.75	มากที่สุด
2. ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ	4.13	0.83	มาก
3. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม	3.97	0.87	มาก
4. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย	4.38	0.75	มากที่สุด
5. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	4.43	0.73	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.26	0.52	มากที่สุด

จากตาราง 18 พบว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.26 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.43 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน และมีความคิดเห็นในระดับมาก ในข้อทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97

ตาราง 19 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้านการพัฒนา
กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ (N=240)

การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยว เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	4.18	0.76	มาก
2. การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนัก ในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน	4.08	0.84	มาก
3. ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.20	0.83	มาก
4. จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง	4.09	0.85	มาก
5. จัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบาย แหล่งท่องเที่ยว	4.22	0.77	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.15	0.63	มาก

จากตาราง 19 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.15 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่า การจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.22 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นระดับมาก ในข้อส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 การจัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 และการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08

ตาราง 20 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (N=240)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยว	4.18	0.83	มาก
2. ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว	4.22	0.78	มากที่สุด
3. จัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น	4.17	0.80	มาก
4. ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	4.12	0.81	มาก
5. การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง	4.29	0.77	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.19	0.60	มาก

จากตาราง 20 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.19 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.29 และการให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน และมีความคิดเห็นในระดับมาก ในข้อ การให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจในการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 จัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12

ตาราง 21 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว (N=240)

การจัดการด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว	4.35	0.77	มากที่สุด
2. ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่ แหล่งท่องเที่ยว	4.29	0.81	มากที่สุด
3. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวน นักท่องเที่ยว	4.29	0.82	มากที่สุด
4. มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัด ขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณ แหล่งท่องเที่ยว	4.39	0.78	มากที่สุด
5. สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอ ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.39	0.77	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.34	0.64	มากที่สุด

จากตารางที่ 21 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.34 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อเช่นเดียวกัน การสร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการมีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 การจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 การปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย

วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 22 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย (N=240)

การท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ความสวยงาม สะอาด เรียบร้อย ของสถานที่ท่องเที่ยว	4.18	0.73	มาก
2. การจัดทำป้ายประกอบคำอธิบายของสถานที่	3.77	0.82	มาก
3. การจัดทำป้ายบอกทิศทาง การไปชมสถานที่	3.83	0.89	มาก
4. คุณภาพ ความสะอาดของอาหารและเครื่องดื่ม	3.71	0.90	มาก
5. ราคาที่เหมาะสมของอาหาร และเครื่องดื่ม	3.68	0.89	มาก
6. ความมีน้ำใจของผู้ประกอบการร้านค้า	3.94	0.90	มาก
7. การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	3.94	0.89	มาก
8. การดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	3.85	0.88	มาก
9. การดูแล ารรับฝากยานพาหนะ	3.73	0.91	มาก
10. ความประทับใจเมื่อได้มาท่องเที่ยว	4.47	0.70	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.91	0.59	มาก

จากตาราง 22 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.91 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ในความประทับใจเมื่อได้มาท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.47 และมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดทุกข้อ ความสวยงาม สะอาด เรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับมาก เท่ากับ 4.18 ความมีน้ำใจของผู้ประกอบการร้านค้า และการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 การดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 การจัดทำป้ายบอกทิศทาง การไปชมสถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 การจัดทำป้ายประกอบคำอธิบายของสถานที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 การดูแล ารรับฝากยานพาหนะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 และราคาที่เหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

สรุปผลข้อเสนอแนะอื่นๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ดังนี้

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ ตลอดทั้งปี ไม่ใช่ประชาสัมพันธ์เฉพาะงานประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ
2. ควรมีการดูแลความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว และมีการจัดระเบียบร้านค้า และที่จอดรถยนต์
3. ควรจัดทำห้องน้ำ – ห้องส้วม ให้เพียงพอ และดูแลความสะอาดตลอดเวลา
4. ควรมีการดูแลสถานที่ท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องทุกแห่ง ไม่ใช่ดูแลเฉพาะช่วงเทศกาล
5. ไม่ควรให้ยานพาหนะ เช่น รถยนต์/รถจักรยานยนต์ เข้ามาในอุทยานประวัติศาสตร์ เพราะจะเป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยวอื่นๆ ที่เข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ ควรให้ใช้รถจักรยาน ซึ่งจะส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย
6. ควรปรับปรุงสนามหญ้า และปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ปรับปรุง ดูแลแหล่งท่องเที่ยวเสมอๆ ไม่ให้ทรุดโทรม
7. ควรโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อ สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ เป็นต้น
8. ควรพัฒนาให้มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ
9. ควรฝึก/ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่น ยิ้มแย้ม แจ่มใส ต้อนรับอบอุ่น ดูแล ไม่ให้มีเด็กๆ เข้ามาขอทาน รบกวนนักท่องเที่ยว
10. ควรติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะ เสาสัญญาณโทรศัพท์มือถือ หรือสื่อสารทางไกล เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารให้มากขึ้นกว่าเดิม และติดตั้งป้ายบอกให้ชัดเจน
11. ควรจัดระบบรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ทั้งช่วงกลางวันและกลางคืน
12. ควรจัดให้มีที่พักแบบโฮมสเตย์
13. ควรจัดมัคคุเทศก์นำทางไว้ประจำ และจัดทำป้ายอธิบายแนะนำแหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางให้ชัดเจน
14. ควรจัดให้มีศูนย์อาหารเป็นสัดส่วน ไม่ควรให้มีรถมาเช่าขายในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลประชากรภาคชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง และอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวนรวมทั้งสิ้น 160 คน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน ภูมิฐานะ การเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในท้องถิ่น และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในท้องถิ่น โดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ ดังนี้

ตาราง 23 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	63	39.40
หญิง	97	60.60
รวม	160	100.00

จากตาราง 23 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน จำแนกตามเพศ พบว่า ประชากรภาคชุมชน เป็นเพศหญิง มีจำนวนมากที่สุด 97 คน คิดเป็นร้อยละ 60.60 เพศชาย จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 39.40

ตาราง 24 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	10	6.20
21 – 40 ปี	95	59.40
41 ปีขึ้นไป	55	34.40
รวม	160	100.00

จากตาราง 24 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีอายุระหว่าง 21–40 ปี จำนวนมากที่สุด 95 คน คิดเป็นร้อยละ 59.40 อายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 34.40 และอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20

ตาราง 25 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	57	35.60
มัธยมต้น	26	16.30
มัธยมปลาย	52	32.50
ปริญญาตรีขึ้นไป	25	15.60
รวม	160	100.00

จากตาราง 25 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน จำแนกตามการศึกษา พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากที่สุด 57 คน คิดเป็นร้อยละ

35.60 มัธยมปลาย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 มัธยมต้น จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 และปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.60

ตาราง 26 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	96	60.00
5,001 – 10,000 บาท	41	25.60
10,001 – 15,000 บาท	18	11.30
15,001 – 20,000 บาท	2	1.30
20,001 – 25,000 บาท	0	0
มากกว่า 25,000 บาท	3	1.80
รวม	160	100.00

จากตาราง 26 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด 96 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รายได้ 5,001–10,000 บาท จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 รายได้ 10,001–15,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 รายได้ 15,000–20,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 และรายได้มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.80

ตาราง 27 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ในจังหวัดสุโขทัย	158	98.75
ไม่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย	2	1.25
รวม	160	100.00

จากตาราง 27 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีภูมิลำเนาที่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 98.75 ไม่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 (ไม่ระบุจังหวัด และระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว)

ตาราง 28 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามความเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ดีขึ้น	90	56.30
ไม่เปลี่ยนแปลง	41	25.60
แย่ลง	13	8.10
ไม่แน่ใจ	16	10.00
รวม	160	100.00

จากตาราง 28 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน จำแนกตามความคิดเห็นว่าความสวยงามและสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง พบว่า ประชากรภาคชุมชนคิดว่าเปลี่ยนแปลงดีขึ้น มีจำนวนมากที่สุด 90 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 ไม่เปลี่ยนแปลง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 25.60 ไม่แน่ใจ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และแย่ลง จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10

ตาราง 29 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจ	จำนวน	ร้อยละ
ความงามของธรรมชาติ	0	0
ประวัติศาสตร์และโบราณสถาน	150	93.75
วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น	10	6.25
รวม	160	100.00

จากตาราง 29 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน จำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ พบว่า ประชากรภาคชุมชน คิดว่าประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน คือ สถานที่ที่ดึงดูดใจมากที่สุด จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 93.75 วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25

ตาราง 30 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรภาคชุมชน เมื่อจำแนกตามจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น

จำนวนนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
มากเกินไป	2	1.20
พอดี	99	61.90
น้อยเกินไป	59	36.90
รวม	160	100.00

จากตาราง 30 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 160 คน จำแนกตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น พบว่า ประชากรภาคชุมชน คิดว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในท้องถิ่น มีจำนวนพอดีมากที่สุด จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 น้อยเกินไป จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 และคิดว่ามากเกินไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วิเคราะห์ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 31 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (N=160)

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.34	0.55	มากที่สุด
พัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	4.07	0.75	มาก
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	4.08	0.82	มาก
การจัดการด้านการท่องเที่ยว	4.28	0.79	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.19	0.65	มาก

จากตาราง 31 พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.19 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.34 อยู่ในระดับมากที่สุด และการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน และมีความคิดเห็น

ในระดับมากเท่ากัน ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07

ตาราง 32 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (N=160)

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ	4.41	0.82	มากที่สุด
2. ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ	4.31	0.83	มากที่สุด
3. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม	3.78	1.07	มาก
4. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย	4.61	0.62	มากที่สุด
5. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	4.61	0.72	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.34	0.55	มากที่สุด

จากตาราง 32 พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.34 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ประชากรภาคชุมชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.61 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน รองลงไป ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 อยู่ในระดับมาก

ตาราง 33 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ (N=160)

การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยว เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	4.26	0.76	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนัก ในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน	3.96	0.84	มาก
3. ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.18	0.83	มาก
4. จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง	3.95	0.85	มาก
5. จัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบาย แหล่งท่องเที่ยว	4.01	0.77	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.07	0.75	มาก

จากตาราง 33 พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.07 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.75 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.26 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นในระดับมาก ในข้อส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 มีการจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 มีการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96

ตาราง 34 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (N=160)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.04	0.97	มาก
2. ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว	3.97	0.98	มาก
3. จัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น	4.03	0.96	มาก
4. ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	4.12	0.99	มาก
5. การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง	4.25	0.99	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.08	0.82	มาก

จากตาราง 34 พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.08 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นว่าการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.25 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นในระดับมาก ในข้อการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก สูงที่สุดเท่ากับ 4.12 รองลงไป การให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 จัดอบรมให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และการให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ต่ำที่สุดเท่ากับ 3.97

ตาราง 35 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชนด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว (N=160)

การจัดการด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว	4.14	0.99	มาก
2. ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่ แหล่งท่องเที่ยว	4.28	0.84	มากที่สุด
3. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวน นักท่องเที่ยว	4.33	0.98	มากที่สุด
4. มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัด ขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณ แหล่งท่องเที่ยว	4.28	0.96	มากที่สุด
5. สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอ ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.38	0.92	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.28	0.79	มากที่สุด

จากตาราง 35 พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.28 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ คือ การสร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.38 รองลงไป การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 การมีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และการปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากันเท่ากับ 4.28 การจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตนสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยว

วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยวของประชากรภาคชุมชน ที่มีต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 36 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยวของประชากรภาคชุมชนต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย (N=160)

ผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ผลกระทบด้านลบ			
1. สูญเสียความเป็นส่วนตัว	2.20	1.15	น้อย
2. มีความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น	2.22	1.23	น้อย
3. เกิดเสียงรบกวนจากรถที่วิ่งเข้าออก	2.29	1.20	น้อย
4. คนในชุมชนมีความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์	2.40	1.27	น้อย
5. สภาพธรรมชาติเสื่อมโทรมมากขึ้น	2.39	1.28	น้อย
ค่าเฉลี่ยผลกระทบด้านลบ	2.30	0.93	น้อย
ผลกระทบด้านบวก			
6. เกิดความรักและความหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว	4.31	0.93	มากที่สุด
7. มีอาชีพและรายได้จากการท่องเที่ยว	4.02	1.05	มาก
8. มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.01	0.98	มาก
9. มีโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ใช้	4.21	0.91	มากที่สุด
10. มีถนนหนทางที่ดีใช้	4.17	1.06	มาก
ค่าเฉลี่ยผลกระทบด้านบวก	4.15	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ยผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยว	3.22	0.60	ปานกลาง

จากตาราง 36 พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.22 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านและข้อของผลกระทบด้านลบ ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านลบโดยรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 มีความคิดเห็นว่าคนในชุมชนมีความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับน้อย เท่ากับ 2.40 และการสูญเสียความเป็นส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในระดับน้อย เท่ากับ 2.20

การพิจารณาผลกระทบด้านบวก ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.15 ประชากรภาคชุมชน เกิดความรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.31 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด มีโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน และมีความคิดเห็นในระดับมาก ต่อการมีถนนหนทางที่ดีใช้ มีอาชีพและรายได้จากการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และ 4.02 ตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.01

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

สรุปข้อเสนอแนะอื่นๆ ของประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ดังนี้

1. ต้องการให้ปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้แก่เยาวชน
2. ต้องการให้สร้างห้องสุขาเพิ่มเติมในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลทำความสะอาดอยู่เสมอ ปรับปรุงระบบประปา ไฟฟ้า และให้มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางสื่อต่างๆ มากขึ้นกว่าเดิมที่เป็นอยู่
3. ต้องการให้มีการจัดการการมีส่วนร่วมของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่น
4. ต้องการให้มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนท้องถิ่น รู้สึกหวงแหน ศิลปวัฒนธรรม ที่มีคุณค่าของชุมชนท้องถิ่น
5. ต้องการให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่เพิ่มขึ้น
6. หากมีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์มากๆ และประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า 1 เดือน
7. ต้องการให้มีการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของคนสุโขทัย เช่น งานลอยกระทง ควรจัดที่เดิมไม่ควรย้ายสถานที่จัดงานไปที่อื่น
8. ควรมีการควบคุมค่าโดยสารรถยนต์รับจ้าง ที่นำเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์
9. ดำรวจท่องเที่ยวควรมีส่วนร่วมดูแลให้มากขึ้นกว่าเดิม
10. ควรจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มากกว่าปกติ ในช่วงมีงานเทศกาล

การวิเคราะห์ข้อมูลบุคลากรภาคเอกชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบุคลากรภาคเอกชน ที่ประกอบธุรกิจที่มีรายได้จากการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านที่พัก และร้านอาหารของที่ระลึก ที่ตั้งอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัย และอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวนรวมทั้งสิ้น 10 คน ในด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน ภูมิสำเนา การเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในท้องถิ่น และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในท้องถิ่น โดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ ดังนี้

ตาราง 37 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	4	40.00
หญิง	6	60.00
รวม	10	100.00

จากตาราง 37 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คน จำแนกตามเพศ พบว่า บุคลากรภาคเอกชน เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากที่สุด 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 เพศชายจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

ตาราง 38 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	2	20.00
31 ปีขึ้นไป	8	80.00
รวม	10	100.00

จากตาราง 38 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คน จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า บุคลากรภาคเอกชน มีอายุ 31 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากที่สุด 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และมีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตาราง 39 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	2	20.00
มัธยมต้น	3	30.00
มัธยมปลาย	3	30.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	2	20.00
รวม	10	100.00

จากตาราง 39 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คน จำแนกตามการศึกษา พบว่า บุคลากรภาคเอกชน มีการศึกษาในระดับมัธยมต้น และมัธยมปลายมีจำนวนมากที่สุด ระดับการศึกษาละ

3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ประถมศึกษาและปริญญาขึ้นไป ระดับการศึกษาระยะ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตาราง 40 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	0	0
5,001 – 10,000 บาท	2	20.00
10,001 – 15,000 บาท	3	30.00
15,001 – 20,000 บาท	5	50.00
20,001 – 25,000 บาท	0	0
มากกว่า 25,000 บาท	0	0
รวม	10	100.00

จากตาราง 40 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าบุคลากรภาคเอกชน มีรายได้อยู่ระหว่าง 15,001–20,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รายได้ 10,001–15,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และรายได้ 5,001–10,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตาราง 41 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ในจังหวัดสุโขทัย	10	100.00
ไม่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย	0	0
รวม	10	100.00

จากตาราง 41 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คน จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่าบุคลากรภาคเอกชน มีภูมิลำเนาที่อยู่ในจังหวัดสุโขทัยทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตาราง 42 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามความเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ดีขึ้น	4	40.00
ไม่เปลี่ยนแปลง	5	50.00
แย่ลง	1	10.00
ไม่แน่ใจ	0	0
รวม	10	100.00

จากตาราง 42 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คน จำแนกตามความคิดเห็นว่า ความสวยงามและความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง พบว่า บุคลากรภาคเอกชน คิดว่าไม่เปลี่ยนแปลง มีจำนวนมากที่สุด 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 เปลี่ยนแปลง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และแย่ลง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตาราง 43 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจ	จำนวน	ร้อยละ
ความงามของธรรมชาติ	0	0
ประวัติศาสตร์และโบราณสถาน	9	90.00
วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น	1	10.00
รวม	10	100.00

จากตาราง 43 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คน จำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ พบว่า บุคลากรภาคเอกชน คิดว่าประวัติศาสตร์และโบราณสถาน คือ สถานที่ที่ดึงดูดใจมากที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตาราง 44 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาคเอกชน เมื่อจำแนกตามจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น

จำนวนนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
มากเกินไป	1	10.00
พอดี	2	20.00
น้อยเกินไป	7	70.00
รวม	10	100.00

จากตาราง 44 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คน จำแนกตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น พบว่า บุคลากรภาคเอกชน คิดว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น มีจำนวนน้อยเกินไปมากที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 พอดี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และคิดว่ามากเกินไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 45 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน บุคลากรภาคเอกชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (N=10)

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.50	0.36	มากที่สุด
การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	4.50	0.50	มากที่สุด
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	4.36	0.53	มากที่สุด
การจัดการด้านการท่องเที่ยว	4.32	0.58	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.42	0.46	มากที่สุด

จากตาราง 45 พบว่า บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.42 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาคเอกชนมีความคิดเห็นเห็นว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากันเท่ากับ 4.50 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 และการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เท่ากับ 4.32

ตาราง 46 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน
ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (N=10)

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ	4.40	0.52	มากที่สุด
2. ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ	4.40	0.52	มากที่สุด
3. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม	3.80	0.92	มาก
4. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย	5.00	0.00	มากที่สุด
5. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	4.90	0.32	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.50	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 46 พบว่า บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.50 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ ระดับมาก 1 ข้อ เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 5.00 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงไป แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับมาก

ตาราง 47 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน ด้านการพัฒนากิจกรรรมและกระบวนการเรียนรู้ (N=10)

การพัฒนากิจกรรรมและกระบวนการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยว เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	4.70	0.67	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนัก ในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน	4.30	0.48	มากที่สุด
3. ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.90	0.32	มากที่สุด
4. จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง	4.20	0.63	มาก
5. จัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบาย แหล่งท่องเที่ยว	4.40	0.97	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.50	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 47 พบว่า บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.50 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.90 การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 การจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับมาก

ตาราง 48 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (N=10)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.80	0.42	มากที่สุด
2. ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว	4.50	0.53	มากที่สุด
3. จัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น	4.20	1.03	มาก
4. ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	3.90	0.74	มาก
5. การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง	4.40	0.97	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.36	0.53	มากที่สุด

จากตาราง 48 พบว่า บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.36 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นว่าการให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.80 รองลงไป การให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.40 มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90

ตาราง 49 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว (N=10)

การจัดการด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว	4.30	0.95	มากที่สุด
2. ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่ แหล่งท่องเที่ยว	4.20	0.79	มาก
3. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวน นักท่องเที่ยว	4.20	0.63	มาก
4. มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัด ขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณ แหล่งท่องเที่ยว	4.40	0.70	มากที่สุด
5. สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอ ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.50	0.71	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.32	0.58	มากที่สุด

จากตาราง 49 พบว่า บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.32 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ การสร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.50 รองลงไป การมีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และการจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ในเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และการปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เท่ากับ 4.20

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วิเคราะห์ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของบุคลากรภาคเอกชน โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 50 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบุคลากรภาคเอกชน ต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย (N=10)

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การลดปริมาณการใช้พลังงาน (น้ำ ไฟฟ้า)	4.20	0.79	มาก
2. การออกแบบและการก่อสร้างสถานที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม	3.90	0.74	มาก
3. การปรับปรุงดูแลสถานที่และบริเวณให้สะอาดสวยงาม	4.40	0.97	มากที่สุด
4. การจัดที่รองรับขยะให้เหมาะสมและพอเพียง	4.10	0.88	มาก
5. การต้อนรับด้วยน้ำใจไมตรี	4.70	0.68	มากที่สุด
6. การจัดหาที่นั่งพักที่สะอาดและพอเพียง	4.40	0.52	มากที่สุด
7. การให้คำแนะนำนักท่องเที่ยว	4.70	0.67	มากที่สุด
8. การเก็บค่าบริการที่เป็นธรรม	4.60	0.97	มากที่สุด
9. การจัดทำป้ายที่สื่อความหมายแก่ชาวต่างชาติ	4.20	0.92	มาก
10. การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานในการพัฒนาการท่องเที่ยว	4.70	0.67	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.39	0.62	มากที่สุด

จากตาราง 50 พบว่า บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.39 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ การต้อนรับด้วยน้ำใจไมตรี การให้คำแนะนำนักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน มีค่าเท่ากับ 4.70 การเก็บค่าบริการที่เป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 การปรับปรุงดูแลสถานที่และบริเวณให้สะอาดสวยงาม และการจัดหาที่นั่งพักที่สะอาดและพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 เท่ากัน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ การจัดทำป้ายที่สื่อความหมายแก่ชาวต่างชาติ และการลดปริมาณการใช้พลังงาน (น้ำ ไฟฟ้า) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 เท่ากัน การจัดที่รองรับขยะให้เหมาะสมและพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และการออกแบบและการก่อสร้างสถานที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 3.90

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

บุคลากรภาคเอกชน มีข้อเสนอแนะต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ดังนี้

1. สุโขทัยเป็นเมืองท่องเที่ยวและมีโบราณสถาน นักท่องเที่ยวควรให้ความเคารพต่อโบราณสถาน
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์การล่องกระทง เพื่อสืบสานประเพณี มีชิงงานวัด หรืองานขายของ

การวิเคราะห์ข้อมูลบุคลากรภาครัฐ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบุคลากรภาครัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง พิพิธภัณฑ์สังคโลก ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัด และเจ้าหน้าที่กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด จำนวนรวมทั้งสิ้น 20 คน ในด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน ภูมิสำเนา การเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวสิ่งดึงดูดใจที่ทำให้ นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในท้องถิ่น และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในท้องถิ่น โดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ ดังนี้

ตาราง 51 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	8	40.00
หญิง	12	60.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 51 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน จำแนกตามเพศ พบว่า บุคลากรภาครัฐ เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากที่สุด 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 เพศชายจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

ตาราง 52 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	5	25.00
31 ปีขึ้นไป	15	75.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 52 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่าบุคลากรภาครัฐ มีอายุ 31 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากที่สุด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และมีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

ตาราง 53 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	2	10.00
มัธยมต้น	1	5.00
มัธยมปลาย	5	25.00
ปริญญาตรีขึ้นไป	12	60.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 53 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน จำแนกตามการศึกษา พบว่าบุคลากรภาครัฐ มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีจำนวนมากที่สุด 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มัธยมปลาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ประถมศึกษา 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และมัธยมต้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

ตาราง 54 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	1	5.00
5,001 – 10,000 บาท	11	55.00
10,001 – 15,000 บาท	1	5.00
15,001 – 20,000 บาท	1	5.00
20,001 – 25,000 บาท	2	10.00
มากกว่า 25,000 บาท	4	20.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 54 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า บุคลากรภาครัฐ มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000–10,000 บาท มีจำนวนมากที่สุด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 รายได้มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท 10,000-15,000 บาท และ 15,001–20,000 บาท มีจำนวนประเภทละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

ตาราง 55 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ในจังหวัดสุโขทัย	12	60.00
ไม่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย	8	40.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 55 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า บุคลากรภาครัฐ มีภูมิลำเนาที่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ไม่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ที่มีภูมิลำเนาที่ไม่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 8 คน แต่ได้เข้ามาปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดสุโขทัย มีระยะเวลาตั้งแต่ 2–15 ปี จำแนกตามภูมิลำเนาในแต่ละจังหวัด ดังตาราง 56

ตาราง 56 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนาที่จำแนกตามจังหวัด

ภูมิลำเนาจังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
สุโขทัย	12	60.00
พิษณุโลก	2	10.00
แพร่	3	15.00
ลำพูน	1	5.00
พิจิตร	2	10.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 56 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน จำแนกตามภูมิลำเนาที่จำแนกตามจังหวัด พบว่า บุคลากรภาครัฐ มีภูมิลำเนาที่อยู่ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 อยู่ในจังหวัดแพร่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดพิจิตร จังหวัดละ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และจังหวัดลำพูน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

ตาราง 57 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามความเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

การเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ดีขึ้น	17	85.00
ไม่เปลี่ยนแปลง	2	10.00
แย่ลง	0	0
ไม่แน่ใจ	1	5.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 57 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน จำแนกตามความคิดเห็นว่าความสวยงามและความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลง พบว่า บุคลากรภาครัฐ คิดว่าการเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวดีขึ้น มีจำนวนมากที่สุด 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85.00 ไม่เปลี่ยนแปลง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และไม่แน่ใจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

ตาราง 58 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ

สิ่งดึงดูดใจ	จำนวน	ร้อยละ
ความงามของธรรมชาติ	8	40.00
ประวัติศาสตร์และโบราณสถาน	10	50.00
วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น	2	10.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 58 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน จำแนกตามสิ่งดึงดูดใจ พบว่า บุคลากรภาครัฐ คิดว่าประวัติศาสตร์และโบราณสถาน คือ สถานที่ที่ดึงดูดใจมากที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ความงามของธรรมชาติ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตาราง 59 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรภาครัฐ เมื่อจำแนกตามจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น

จำนวนนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
มากเกินไป	0	0
พอดี	14	70.00
น้อยเกินไป	6	30.00
รวม	20	100.00

จากตาราง 59 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คน จำแนกตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น พบว่า บุคลากรภาครัฐ คิดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในท้องถิ่น มีจำนวนพอดีมากที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 น้อยเกินไปจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วิเคราะห์ความคิดเห็น ของบุคลากรภาครัฐ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 60 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (N=20)

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4.22	0.33	มากที่สุด
พัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	4.54	0.36	มากที่สุด
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	4.36	0.44	มากที่สุด
การจัดการด้านการท่องเที่ยว	4.56	0.28	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.42	0.24	มากที่สุด

จากตาราง 60 พบว่า บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.42 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.24 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ การจัดการด้านการท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เท่ากับ 4.56 การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.54

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22

ตาราง 61 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (N=20)

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ	4.10	0.55	มาก
2. ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ	4.45	0.60	มากที่สุด
3. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม	3.95	0.60	มาก
4. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย	4.15	0.67	มาก
5. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	4.45	0.60	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.22	0.33	มากที่สุด

จากตาราง 61 พบว่า บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.22 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.33 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ระดับมาก 3 ข้อ เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และประเพณี มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน 4.45 มีความคิดเห็นในระดับมาก เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.15 รองลงไป ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95

ตาราง 62 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐ ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ (N=20)

การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยว เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	4.85	0.37	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนัก ในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน	4.45	0.76	มากที่สุด
3. ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.60	0.50	มากที่สุด
4. จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง	3.95	0.69	มาก
5. จัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบาย แหล่งท่องเที่ยว	4.85	0.37	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.54	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 62 พบว่า บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อ การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.54 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน 4.85 การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 อยู่ในระดับมาก

ตาราง 63 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐ
ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (N=20)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.60	0.75	มากที่สุด
2. ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว	4.45	0.60	มากที่สุด
3. จัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น	4.35	0.75	มากที่สุด
4. ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	4.15	0.56	มาก
5. การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง	4.25	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.36	0.44	มากที่สุด

จากตาราง 63 พบว่า บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.36 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 ซึ่งอยู่ในระดับ
มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 4 ข้อ เห็นว่า
การให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ย
สูงที่สุดเท่ากับ 4.60 รองลงไป การให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบ
แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 การจัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม
ในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.15 อยู่ในระดับมาก

ตาราง 64 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐ
ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว (N=20)

การจัดการด้านการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว	4.85	0.37	มากที่สุด
2. ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่ แหล่งท่องเที่ยว	4.30	0.57	มากที่สุด
3. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวน นักท่องเที่ยว	4.50	0.51	มากที่สุด
4. มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัด ขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณ แหล่งท่องเที่ยว	4.40	0.50	มากที่สุด
5. สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอ ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	4.75	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.56	0.28	มากที่สุด

จากตาราง 64 พบว่า บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.56 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ การจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.85 รองลงไป การสร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้าง พื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 การมีมาตรการควบคุม ด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และการปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.30

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของบุคลากรภาครัฐ โดยใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 65 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ของบุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย (N=20)

ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การปรับปรุงดูแลสถานที่และบริเวณให้สะอาดสวยงาม	4.50	0.76	มากที่สุด
2. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว	4.40	0.82	มากที่สุด
3. การควบคุมคุณภาพราคาอาหารและเครื่องดื่ม	4.30	0.80	มากที่สุด
4. การบริการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.10	0.60	มาก
5. การดูแลรักษาความปลอดภัย	4.50	0.57	มากที่สุด
6. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	4.70	0.64	มากที่สุด
7. การจัดทำ กฎ ระเบียบ เพื่อควบคุมผู้ประกอบการและร้านค้า	4.10	0.82	มาก
8. การจัดทำ กฎ ระเบียบ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม	4.05	0.70	มาก
9. การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว	4.60	0.60	มากที่สุด
10. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	4.65	0.59	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.40	0.52	มากที่สุด

จากตาราง 65 พบว่า บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.40 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ข้อ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 4.70 รองลงไป การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 การปรับปรุงดูแลสถานที่และบริเวณให้สะอาด สวยงาม และการดูแลรักษาความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 เท่ากัน การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และการควบคุมคุณภาพราคาอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ซึ่งต่ำที่สุดในความคิดเห็นระดับมากที่สุด มีความคิดเห็นในระดับมาก 3 ข้อ การจัดทำ กฎ ระเบียบ เพื่อควบคุมผู้ประกอบการและร้านค้า และการบริการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 การจัดทำ กฎ ระเบียบ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 4.05

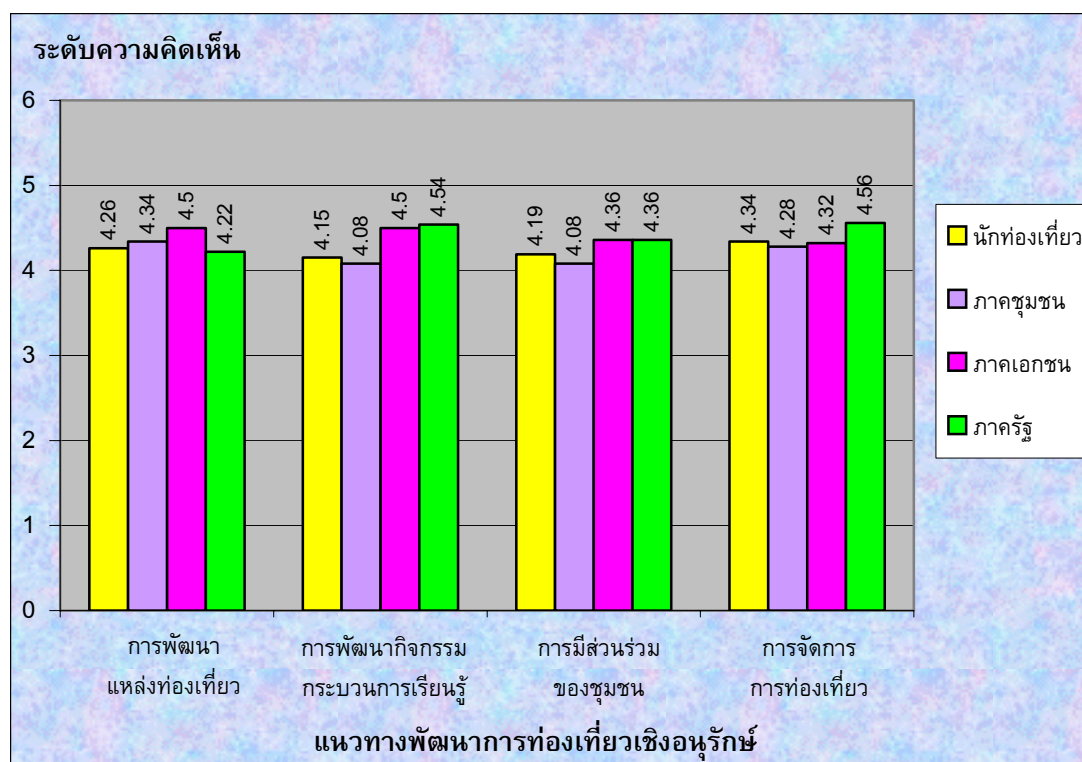
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ข้อเสนอแนะอื่นๆ ของบุคลากรภาครัฐ ไม่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตาราง 66 วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (N=430)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. นักท่องเที่ยว	4.24	0.50	มากที่สุด
2. ประชากรภาคชุมชน	4.19	0.65	มาก
3. บุคลากรภาคเอกชน	4.42	0.46	มากที่สุด
4. บุคลากรภาครัฐ	4.42	0.24	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.31	0.46	มากที่สุด

จากตาราง 66 พบว่า นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในภาพรวมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 โดยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ส่วนความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก

ภาพประกอบ 12 แผนภูมิที่ 1 แสดงภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากภาพประกอบ 12 แผนภูมิที่ 1 แสดงภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ โดยเห็นว่า ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการจัดการด้านการท่องเที่ยว ในระดับมากและมากที่สุด และมีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด เป็นอันดับ 1 ส่วนการพัฒนาด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นอันดับ 4 และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นตามองค์ประกอบย่อยของแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรภาคเอกชนมีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.50 ส่วนบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.22

ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ บุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นว่าควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.54 ส่วนประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.08

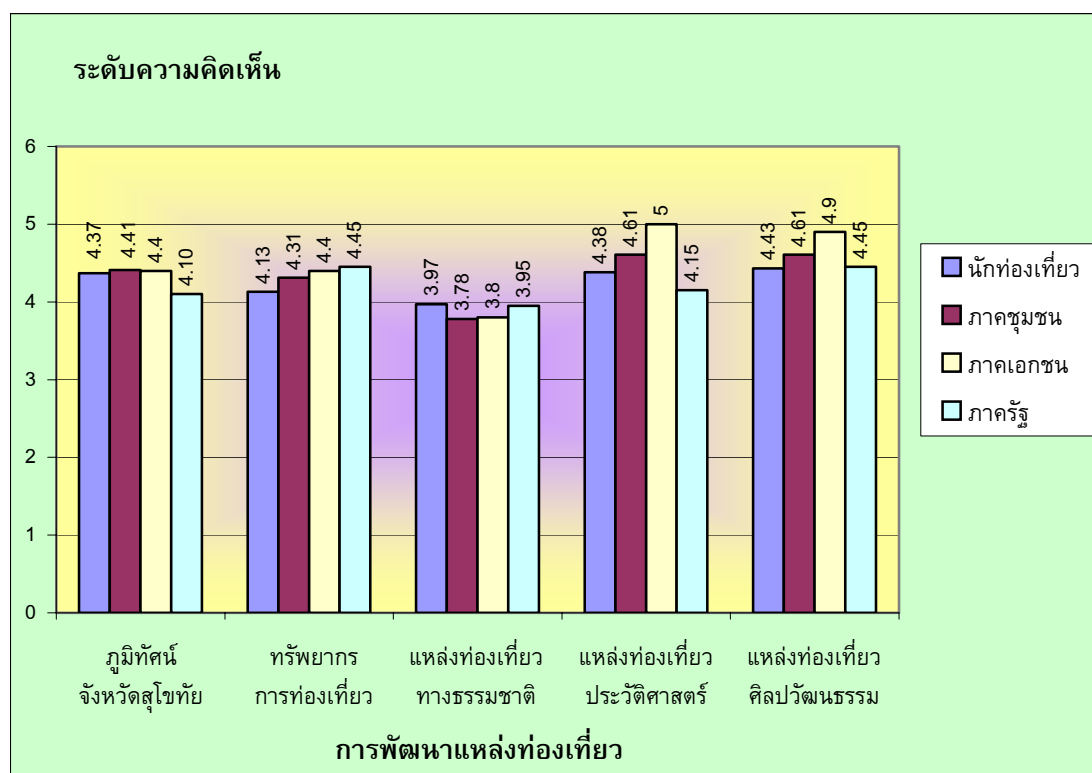
ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.36 ส่วนประชากรภาคชุมชนมีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.08

ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว บุคลากรภาครัฐมีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.56 ส่วนประชากรภาคชุมชนมีความคิดเห็นว่า ควรมีพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.28

ตาราง 67 วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (N=430)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. นักท่องเที่ยว	4.26	0.52	มากที่สุด
2. ประชากรภาคชุมชน	4.34	0.55	มากที่สุด
3. บุคลากรภาคเอกชน	4.50	0.36	มากที่สุด
4. บุคลากรภาครัฐ	4.22	0.33	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.33	0.44	มากที่สุด

จากตาราง 67 พบว่า นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 โดยความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด

ภาพประกอบ 13 แผนภูมิที่ 2 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

จากภาพประกอบ 13 แผนภูมิที่ 2 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ โดยเห็นว่า ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัย ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ในระดับมากและมากที่สุด และมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ส่วนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นอันดับ 4 และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นตามองค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบปรากฏผล ดังนี้

ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัย ประชากรภาคชุมชน เห็นว่าควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.41 ส่วนบุคลากรภาครัฐ เห็นว่าควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.10

ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย บุคลากรภาครัฐเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.45 ส่วนนักท่องเที่ยวเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.13

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นักท่องเที่ยว เห็นว่าควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 3.78

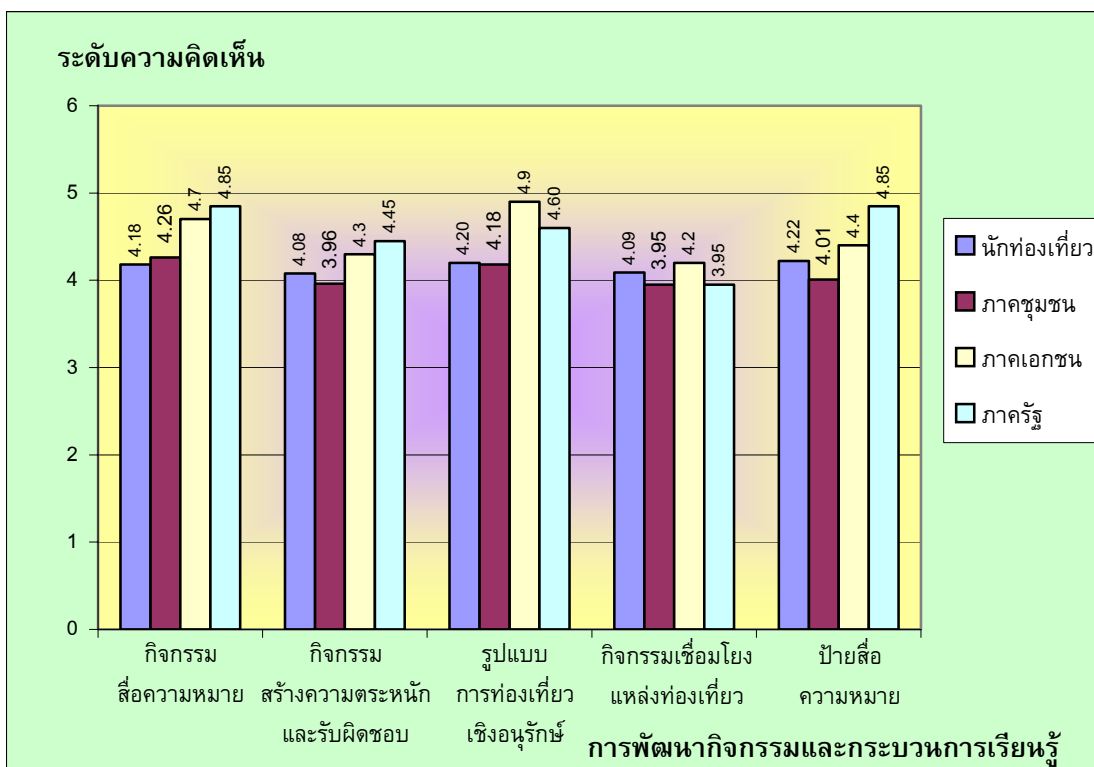
แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 5.00 ส่วนบุคลากรภาครัฐเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.15

แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.90 ส่วนนักท่องเที่ยวเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.43

ตาราง 68 วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ (N=430)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. นักท่องเที่ยว	4.15	0.63	มาก
2. ประชากรภาคชุมชน	4.07	0.75	มาก
3. บุคลากรภาคเอกชน	4.50	0.50	มากที่สุด
4. บุคลากรภาครัฐ	4.54	0.36	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.31	0.56	มากที่สุด

จากตาราง 68 พบว่า นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในภาพรวมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 โดยความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ส่วนนักท่องเที่ยวและประชากรภาคชุมชน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก

ภาพประกอบ 14 แผนภูมิที่ 3 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

จากภาพประกอบ 14 แผนภูมิที่ 3 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ โดยเห็นว่า ควรมีการพัฒนาด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบต่อชุมชน ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง และจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว ในระดับมากและมากที่สุด และมีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ส่วนการพัฒนาการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงเป็นอันดับ 4 และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นตามองค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบปรากฏผล ดังนี้

การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรภาครัฐ เห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.85 ส่วนนักท่องเที่ยวเห็นว่าการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.18

การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบต่อชุมชน บุคลากรภาครัฐ เห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.45 ส่วนประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 3.96

การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.90 แต่ประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.18

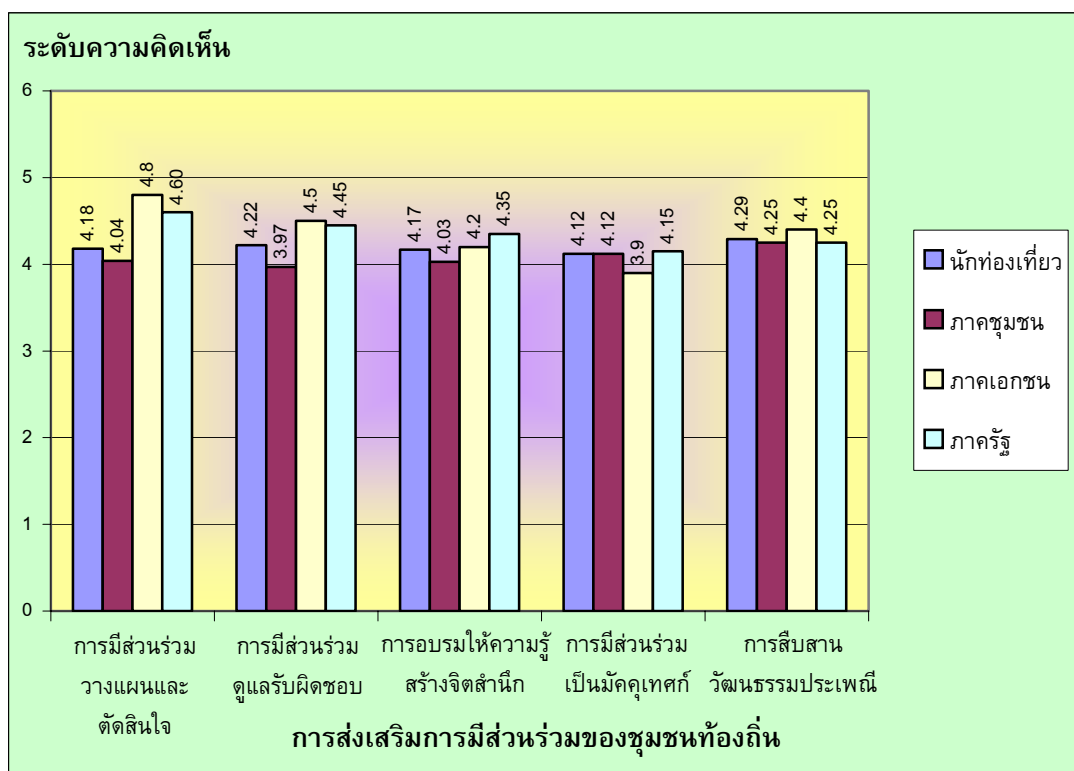
จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนประชากรภาคชุมชน และบุคลากรภาครัฐเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับสุดท้ายเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.95

จัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรภาครัฐเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.85 ส่วนประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.01

ตาราง 69 วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (N=430)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. นักท่องเที่ยว	4.19	0.60	มาก
2. ประชากรภาคชุมชน	4.08	0.82	มาก
3. บุคลากรภาคเอกชน	4.36	0.53	มากที่สุด
4. บุคลากรภาครัฐ	4.36	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.25	0.60	มากที่สุด

จากตาราง 69 พบว่า นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในภาพรวมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 โดยความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ส่วนนักท่องเที่ยวและประชากรภาคชุมชน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก

ภาพประกอบ 15 แผนภูมิที่ 4 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการพัฒนาด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

จากภาพประกอบ 15 แผนภูมิที่ 4 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ โดยเห็นว่า ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว จัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และมีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ในระดับมากและมากที่สุด และมีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ส่วน การส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเป็นอันดับ 4 และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นตามองค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบปรากฏผล ดังนี้

การให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนประชากรภาคชุมชน เห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.04

การให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.50 ส่วนประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 3.97

การจัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น บุคลากรภาครัฐเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.35 ส่วนประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.03

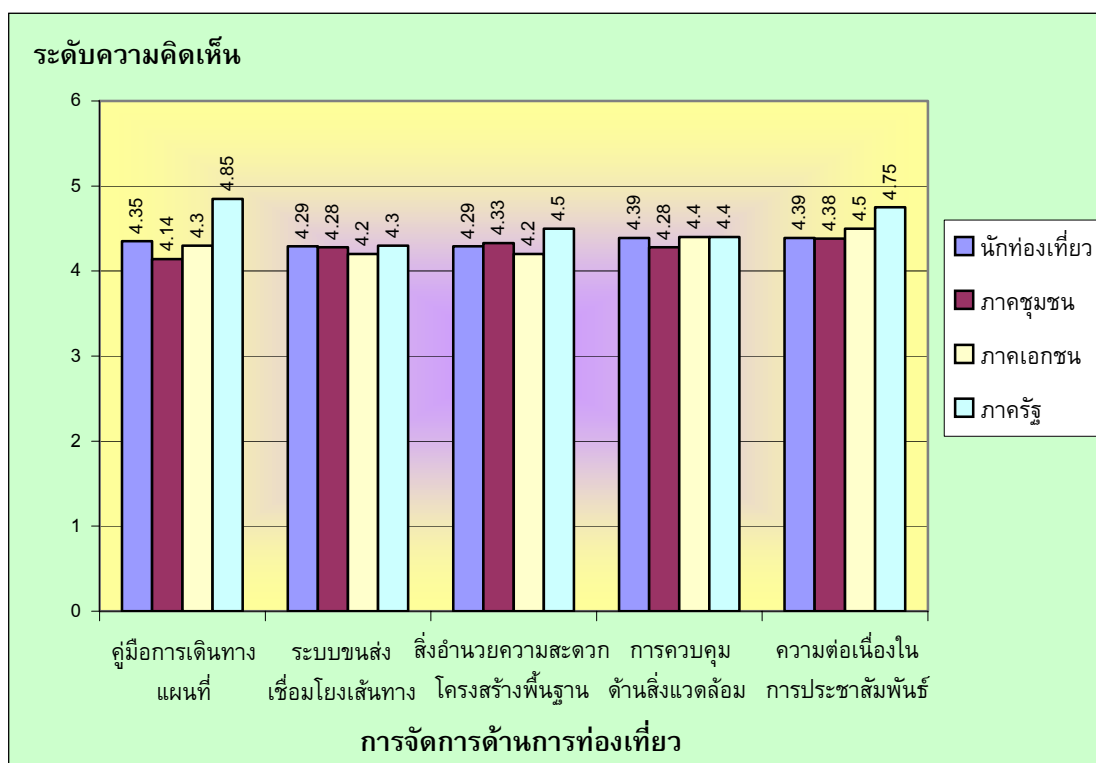
การส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น บุคลากรภาครัฐเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.15 ส่วนบุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 3.90

การสืบสานวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.40 ส่วนประชากรภาคชุมชนและบุคลากรภาครัฐเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับสุดท้ายเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 4.25

ตาราง 70 วิเคราะห์ภาพรวมค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว (N=430)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. นักท่องเที่ยว	4.34	0.64	มากที่สุด
2. ประชากรภาคชุมชน	4.28	0.79	มากที่สุด
3. บุคลากรภาคเอกชน	4.32	0.58	มากที่สุด
4. บุคลากรภาครัฐ	4.56	0.28	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.38	0.57	มากที่สุด

จากตาราง 70 พบว่า นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวในภาพรวมระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 โดยความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด

ภาพประกอบ 16 แผนภูมิที่ 5 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการพัฒนาด้านการจัดการการท่องเที่ยว

จากภาพประกอบ 16 แผนภูมิที่ 5 แสดงภาพรวมความคิดเห็นรายด้านเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ โดยเห็นว่า ควรมีการพัฒนาด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตนสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นว่า ควรมีการสร้างความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ส่วนการปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับ 4 และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นตามองค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบปรากฏผล ดังนี้

การจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตนสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว บุคลากรภาครัฐเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.85 ส่วนประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.14

การปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว บุคลากรภาครัฐ เห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.30 ส่วนบุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.20

การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร สุขภาพ ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว บุคลากรภาครัฐ เห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.50 ส่วนบุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.20

การมีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรภาครัฐและบุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 เท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 4.40 ส่วนประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.28

การสร้างควมสามัคคีในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บุคลากรภาครัฐ เห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.75 ส่วนประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.38

4.3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

4.3.1 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

จากข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ แสดงให้เห็นความต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า มีความงดงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย ได้แก่ ศาลพระแม่ย่า อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย เตาสังคโลก การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ได้แก่ การทอผ้าของชุมชนชาวไทยพวนที่หมู่บ้านหาดเสี้ยว การพัฒนาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การพัฒนาภูมิทัศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และน้ำตกที่มีความสวยงามให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

4.3.2 ด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

จากข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ แสดงให้เห็นความต้องการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับ ดังนี้ การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดค่ายศึกษาเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ค่ายศึกษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการจัดเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการศึกษา เรียนรู้ และตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน การ

จัดทำป้ายสื่อความหมายอธิบายแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดทำป้ายติดบนเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว และป้ายบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะของป้ายควรออกแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติและความเป็นประวัติศาสตร์ ใช้สีเดียวกันทุกป้าย การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง

4.3.3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น

จากข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ แสดงให้เห็นความต้องการพัฒนาด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นตามลำดับ ดังนี้ การส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นก่อให้เกิดผลประโยชน์กับคนในท้องถิ่นมากที่สุด และทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความรู้และเข้าใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพราะว่าคนในชุมชนล้วนใกล้ชิดและลึกซึ้งในศิลปวัฒนธรรม และประเพณี มีความรักและหวงแหน จึงเป็นกลุ่มคนที่สามารถรักษาและสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไว้ให้เป็นจุดเด่นทางการท่องเที่ยวได้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วไป หากได้เข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยวก็จะค้นพบสิ่งที่มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว และเป็นการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว การจัดการอบรมให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น และการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ ท้องถิ่น

4.3.4 ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

จากข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ แสดงให้เห็นความต้องการพัฒนาด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว ตามลำดับ ดังนี้ การสร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งแผ่นพับ เอกสาร แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ ในจุดที่เป็นจุดสำคัญ และขนาดเล็กลงมา จัดทำในจุดใกล้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต โดยการประชาสัมพันธ์นั้นควรมีอยู่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่ควรให้ความสำคัญเฉพาะเวลาที่มีเทศกาลหรืองานประเพณีเท่านั้น การจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม อันจะมีผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยว จึงควรมีมาตรการในด้านการกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ และปรับปรุงระบบขนส่งเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผล อภิปราย และนำเสนอข้อเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลทั่วไปและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาข้อมูลและความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ฝ่ายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย และประชากรภาคชุมชน คำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane. 1970: 886) จะได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยในสัดส่วนร้อยละ 60 และประชากรภาคชุมชนในสัดส่วนร้อยละ 40 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวไทยและประชากรภาคชุมชน ซึ่งจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 240 คน และประชากรภาคชุมชนจำนวน 160 คน รวมกับบุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐที่ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 30 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 430 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นจะใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองสุโขทัยและแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอศรีสัชชนาลัย รวมทั้งหมด 8 แหล่งท่องเที่ยว คือ ศาลพระแม่ย่า อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง พิพิธภัณฑ์สังคโลก อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชชนาลัย อุทยานแห่งชาติศรีสัชชนาลัย หมู่บ้านหาดเสี้ยว และศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เต่าสังคโลก จากนั้นนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรม SPSS การแจกนับค่าร้อยละ แล้วนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ นำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

5.1 สรุปผลการสำรวจและรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัด

5.1.1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ นักวิชาการพัฒนาการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า และเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย สรุปได้ดังนี้

สิ่งดึงดูดใจหรือจุดเด่น

1. แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย ได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลก
2. การที่สุโขทัยเคยเป็นราชธานีแห่งแรก
3. ประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ

จุดอ่อน หรือข้อด้อย

1. โรงแรมและสถานที่พักมีน้อย ร้านค้ามีน้อย
2. การประชาสัมพันธ์ยังมีน้อยเกินไป

โอกาส

1. ควรเร่งปรับปรุง และประชาสัมพันธ์ความเป็นมรดกโลก และประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟให้เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น
2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ สินค้าพื้นบ้าน ขนมและของฝากให้เป็นสินค้า OTOP

ปัญหาและอุปสรรค

1. ขาดการประสานงาน ขาดการบูรณาการร่วมกัน

การพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต

1. ควรสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. ต้องการให้จัดโซนนิ่งแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดสุโขทัย

1. ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เป็นที่รู้จัก โดยการร่วมมือกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
2. ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการขายแบบโรดโชว์ การท่องเที่ยวโดยรถจักรยาน และกิจกรรมส่งเสริมประเพณีต่างๆ
3. สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ และร่วมกันดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

4. การปรับปรุงบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องส้วม ระบบการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ความปลอดภัย การประชาสัมพันธ์ จุดบริการด้านการเงินทั้งการแลกเปลี่ยนเงินตรา และตู้เงินด่วน (ATM) บริการนักท่องเที่ยว

5.1.2 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ (Observation)

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจสภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยดูลักษณะสภาพแวดล้อม กิจกรรมรวมทั้งบริการต่างๆ ทางด้านการท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้

ศาลพระแม่ย่า มีสถาปัตยกรรมที่งดงาม การเดินทางสะดวก มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดร่มรื่น และสวยงาม และมีร้านขายเครื่องดื่ม ห้องน้ำไว้บริการ

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีบริการรถจักรยาน รถราง พื้นที่บริเวณอุทยานฯ มีความสะอาด มีการจัดสถานที่จอดรถที่สะดวก เจ้าหน้าที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีไมตรีต่อนักท่องเที่ยว แต่ร้านค้าขายอาหารและร้านขายของที่ระลึก ควรจัดให้เป็นสัดส่วน ห้องน้ำควรปรับปรุงเรื่องของรูปแบบและความสะอาด และควรจัดทำป้ายบอกสถานที่ต่างๆ ภายในบริเวณอุทยานฯ ให้ชัดเจนเพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง มีการจัดแสดงโบราณวัตถุต่างๆ ไว้เป็นสัดส่วน น่าสนใจ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมพอสมควร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย มีนักท่องเที่ยวมาชมไม่มากนัก พื้นที่และบริเวณบางส่วนควรได้รับการปรับปรุงใหม่ เส้นทางการเดินทางเข้าสู่พิพิธภัณฑสถานยังไม่ชัดเจน ไม่มีป้ายหรือจุดที่เป็นที่สังเกต

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย เป็นสถานที่ที่มีพื้นที่บริเวณมากเหมาะสมในด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีบริการรถจักรยาน รถราง ร้านค้าขายอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ห้องน้ำ ไว้บริการ

อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย บรรยากาศสงบเงียบ ภายในศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวมีการจัดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและความสำคัญที่น่าสนใจ และมีของที่ระลึกจัดจำหน่าย มีร้านอาหาร และห้องน้ำที่สะอาดไว้บริการ สถานที่ทำการของเจ้าหน้าที่ได้รับการดูแลอย่างดี เจ้าหน้าที่ทุกคนมีน้ำใจไมตรีต่อผู้มาเยี่ยมชมเยือน แต่การเดินทางค่อนข้างไกลนักท่องเที่ยวจึงยังมีไม่มากนัก

หมู่บ้านหาดเสี้ยว มีการทอผ้ากันอยู่ทั่วไป ค่อนข้างหาที่จอดรถยาก แต่ผ้าชิ้นดีจนและเสื้อผ้าสำเร็จรูปยังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก บรรยากาศค่อนข้างเงียบเหงา มีนักท่องเที่ยวน้อยมาก ควรจัดทำป้ายบอกทางเป็นระยะๆ บริเวณเตาสังคโลกมีการออกแบบและจัดทำไว้ดีมาก แต่พื้นที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้เป็นที่ตั้งจุดความสนใจของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาและสังเกตสถานที่ท่องเที่ยว อาจกล่าวได้ว่า สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยแต่ละแห่งล้วนมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ในส่วนของอุทยานแห่งชาติก็ยังคงความอุดมสมบูรณ์ มีความงดงามทางธรรมชาติ โดยภาพรวมแล้วนักท่องเที่ยวยังน้อยไปบ้าง เมื่อ

ถามผู้ประกอบการร้านค้าในแหล่งท่องเที่ยวยังตบว่านักท่องเที่ยวยังมีน้อยเกินไป แต่สังเกตเห็นได้ว่า สถานที่ท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย คงเป็นเพราะนอกจากสถานที่ที่มีความงดงามและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์แล้วยังได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลกนั่นเอง

5.2 สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

5.2.1 สรุปผลการศึกษาของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาคั้งนี้สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.00 มีอายุระหว่าง 21-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.40 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 51.70 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.80 เป็นนักเรียนนักศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.70 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.80 ในส่วนของภูมิลำเนา นั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัย คิดเป็นร้อยละ 64.20 ซึ่งเมื่อจำแนกตามภาคแล้ว พบว่า นักท่องเที่ยวมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดทางภาคเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.90 และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คิดว่า ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน คือสถานที่ที่ดึงดูดใจให้เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.70

จากการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า นักท่องเที่ยวเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย โดยเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านสรุปได้ ดังนี้

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเห็นด้วยมากที่สุดว่า แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของจังหวัดสุโขทัยมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรสร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการมีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยอยู่ในระดับมาก โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในเรื่องความประทับใจเมื่อได้มาท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัยมากที่สุด

นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะสรุปได้ ดังนี้

1) ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

2) ควรมีการปรับปรุงด้านสถานที่ ได้แก่ การจัดทำห้องน้ำ ห้องส้วมให้เพียงพอ จัดหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ จัดให้มีโทรศัพท์สาธารณะ การจัดทำลานจอดรถ การจัดทำป้ายบอกทางและสถานที่ และการพัฒนาให้มีการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

3) ควรปรับปรุงด้านการจัดการดังนี้ การดูแลห้องน้ำ การดูแลความปลอดภัย การใช้รถจักรยานวิ่งบริเวณอุทยานฯ การจัดให้มีมีคฤุเทศก์ และการจัดให้มีศูนย์อาหาร

5.2.2 สรุปผลการศึกษาของประชากรภาคชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปสรุปได้ว่า ประชากรภาคชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.60 มีอายุระหว่าง 21-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.40 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 35.60 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.75 ในส่วนความเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ประชากรภาคชุมชน คิดว่าความสวยงามและสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.30 มีประวัติศาสตร์และโบราณสถานเป็นสถานที่ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.75 และประชากรภาคชุมชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีจำนวนพอดี คิดเป็นร้อยละ 61.90

การศึกษาความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า ประชากรภาคชุมชนเห็นด้วยในระดับมาก เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย โดยเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านแล้วสรุปได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เห็นด้วยมากที่สุดว่า แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของจังหวัดสุโขทัยมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน

ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรมีการจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรมีการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรมีการสร้างความต่อเนื่องและสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านลบอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ และความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านบวกอยู่ในระดับมาก โดยประชากรภาคชุมชนเกิดความรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด

ประชากรภาคชุมชนมีข้อเสนอแนะสรุปได้ ดังนี้

- 1) ควรให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ล่วงหน้าและต่อเนื่อง
- 2) ควรปรับปรุงสถานที่ ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องส้วม และจัดให้มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่
- 3) ควรปรับปรุงด้านการจัดการดังนี้ การดูแลห้องน้ำ การมีตำรวจท่องเที่ยวดูแลความปลอดภัย การจัดให้มีมัคคุเทศก์ การควบคุมค่ารถโดยสาร และการปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนรักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรม

5.2.3 สรุปผลการศึกษาของบุคลากรภาคเอกชน

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไป สรุปได้ว่า บุคลากรภาคเอกชนส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุ 31 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.00 ส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับมัธยมต้นและมัธยมปลาย คิดเป็นร้อยละ 30.00 มีรายได้อยู่ระหว่าง 15,001-20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00 และบุคลากรภาคเอกชนทั้ง 10 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัยทุกคน ในส่วนของความเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น บุคลากรภาคเอกชน ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ความสวยงามและความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นไม่เปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีประวัติศาสตร์และโบราณสถานเป็นสถานที่ที่ดึงดูดใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.00 และ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในท้องถิ่นมีจำนวนน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 70.00

จากการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า บุคลากรภาคเอกชนเห็นด้วยในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย โดยเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านแล้วสรุปได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เห็นด้วยมากที่สุดว่า แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย

ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรมีการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรสร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การศึกษาความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า บุคลากรภาคเอกชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับมากที่สุด โดยเห็นด้วยมากที่สุดกับการมีส่วนร่วมเรื่องการต้อนรับด้วยน้ำใจไมตรี การให้คำแนะนำนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานในการพัฒนาการท่องเที่ยว

บุคลากรภาคเอกชนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอยู่เสมอ
- 2) ควรแนะนำให้ให้นักท่องเที่ยว เคารพโบราณสถาน

5.2.4 สรุปผลการศึกษาของบุคลากรภาครัฐ

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไป สรุปได้ว่า บุคลากรภาครัฐส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุ 31 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 ส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.00 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัย คิดเป็นร้อยละ 60.00 ส่วนผู้ที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัย แต่ได้เข้ามาปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดสุโขทัยมีระยะเวลาตั้งแต่ 2-15 ปี เป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดแพร่ 3 คน จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดพิจิตร จังหวัด ละ 2 คน และจังหวัดลำพูน 1 คน ในส่วนของความเปลี่ยนแปลงของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น บุคลากรภาครัฐส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่างานและความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 85.00 มีประวัติศาสตร์และโบราณสถานเป็นสถานที่ที่ดึงดูดใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00 และส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่างานนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในท้องถิ่นมีจำนวนพอดี คิดเป็นร้อยละ 70.00

จากการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า บุคลากรภาครัฐเห็นด้วยในระดับมากที่สุดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย โดยเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านแล้วสรุปได้ ดังนี้

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เห็นด้วยมากที่สุดว่า ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรมีการจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรพัฒนาการจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตนสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า บุคลากรภาครัฐ เห็นด้วยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด โดยเห็นด้วยมากที่สุดกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการเรื่อง การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

บุคลากรภาครัฐไม่มีข้อเสนอแนะ

5.2.5 สรุปผลการศึกษาภาพรวมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม

เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแล้วผู้เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม เห็นว่า ควรพัฒนาระดับมากที่สุด ส่วนด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ นักท่องเที่ยวและประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรพัฒนาระดับมาก แต่บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐเห็นว่าการพัฒนาระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวและประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรมีการพัฒนาระดับมาก แต่บุคลากรภาคเอกชนและบุคลากรภาครัฐ เห็นว่าการพัฒนาระดับมากที่สุด สำหรับด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัยรายด้านแล้ว พบว่า ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรภาคเอกชน เห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 แต่บุคลากรภาครัฐเห็นว่าการพัฒนาเป็นอันดับ 4 การพัฒนาด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยว บุคลากรภาครัฐ เห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 1 ทุกด้าน ส่วนประชากรภาคชุมชน เห็นว่า ควรมีการพัฒนาเป็นอันดับ 4 ทุกด้าน

เมื่อพิจารณาภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแล้วพบว่า นักท่องเที่ยวเห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นอันดับ 1 ประชากรภาคชุมชนเห็นว่าการพัฒนาด้านภูมิทัศน์เป็นอันดับ 1 บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นอันดับ 1 ส่วนบุคลากรภาครัฐเห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับ 1

เมื่อพิจารณาภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้แล้วพบว่า บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่าการพัฒนาการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นอันดับ 1 ส่วนบุคลากรภาครัฐเห็นว่าการพัฒนากิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมสร้างความตระหนักและรับผิดชอบต่อชุมชน และการจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับ 1

เมื่อพิจารณาภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นแล้วพบว่า บุคลากรภาคเอกชนมีความคิดเห็นว่าการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยว การให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว และการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอันดับ 1 ส่วนบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นว่าการจัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น และส่งเสริมคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเป็นอันดับ 1

เมื่อพิจารณาภาพรวมความคิดเห็นรายด้านต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวแล้วพบว่า บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรมีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัด น้ำเสีย และการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับ 1 ส่วนบุคลากรภาครัฐมีความเห็นว่า ควรจัดทำ คู่มือ การเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตนสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว การปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน การจัดมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่บริเวณ แหล่งท่องเที่ยว การสร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เชียงอนุรักษ์เป็นอันดับ 1 ทุกด้าน

5.3 การอภิปรายผล

5.3.1 ความคิดเห็นทั่วไป

1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย ปรากฏว่าทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สิ่งดึงดูดใจต่อผู้มาท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน โดยมีความคิดเห็นถึงร้อยละ 81.70 จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ นักวิชาการพัฒนาการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า และเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สิ่งดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยว คือ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ความเป็นราชธานีเก่าแก่ และความเป็นมรดกโลก ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดสุโขทัยเคยเป็นราชธานีเก่าแก่แห่งแรกตามหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: ความนำ) และยังได้รับการยกย่องเป็นมรดกโลกอีกด้วย

2. ความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ ที่มีต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจังหวัดสุโขทัย ปรากฏว่า ประชากรภาคชุมชนและบุคลากรภาครัฐมีความคิดเห็นว่า จำนวนนักท่องเที่ยว มีความพอดี แต่บุคลากรภาคเอกชนมีความคิดเห็นว่า จำนวนนักท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อยเกินไป แต่ทั้งประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาครัฐ และบุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดสุโขทัย มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์การพัฒนา (ส่วนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุโขทัย. 2547: 5-9) จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่ดีขึ้น

5.3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ เห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาระดับมากและมากที่สุด ทั้ง 4 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และการจัดการด้านการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 4 ประการ (นำชัย ทนุผล. 2538: 24-25)

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์
2. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ โดยจัดให้มีกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้
3. องค์ประกอบด้านองค์กร โดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วม
4. องค์ประกอบด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

5.3.3 ความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน เฉลี่ยระดับมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระดับมากที่สุดเหมือนกัน คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ส่วนการพัฒนาด้านอื่นๆ อีก 4 ด้าน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวระดับมากและมากที่สุด คือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การพัฒนาภูมิทัศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การพัฒนาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุโขทัยที่ว่า จังหวัดสุโขทัยได้รับการยกย่องเป็น”มรดกโลก” เป็นที่เรื่องลือเล่าขานกันทั่วไป จึงควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (ส่วนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุโขทัย. 2547: 5-9) เป็นไปตามวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดสุโขทัยที่ว่า สุโขทัยเมืองมรดกโลก ท่องเที่ยวประทับใจ และเป็นไปตามยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาต่อนหนึ่งว่า มีการพัฒนาอนุรักษ์เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ร่วมยุค อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ พันธุ์ศักดิ์ ชูทอง (2541) ว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวที่ประชาชนพอใจ คือ กิจกรรมที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 4 คือ 1) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 2) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม 3) ประโยชน์ของชุมชน 4) การศึกษาสิ่งแวดล้อม

5.3.4 ความคิดเห็นต่อการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าควรมีการพัฒนาในระดับมากที่สุด มากที่สุด โดยนักท่องเที่ยว และประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นในภาพรวมระดับมากที่สุด ส่วนบุคลากรภาครัฐและบุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นในภาพรวมระดับมากที่สุด โดยประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐเห็นว่า การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด และนักท่องเที่ยว บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ เห็นว่า การจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในการรับผิดชอบต่อชุมชน การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีความคิดเห็นระดับมากและมากที่สุด แต่การจัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นระดับมากเหมือนกัน

นั่นหมายความว่า ควรจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 5-6) ได้เสนอนโยบายข้อหนึ่งไว้ว่า จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทุกระดับ และเป็นไปตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547-2549 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยว โดยการสร้าง พัฒนา พื้นฟู และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2547: 15)

5.3.5 ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยระดับมากและมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยว และประชากรภาคชุมชน มีความคิดเห็นค่าเฉลี่ยระดับมาก บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ด้านที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม เห็นว่า มีการพัฒนาระดับมากที่สุดเหมือนกัน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมที่นักท่องเที่ยว บุคลากรภาคเอกชน และประชากรภาคชุมชนเห็นว่า มีการพัฒนาในระดับมากที่สุด ได้แก่ การให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบ แหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นำชัย ทนุผล (2538: 24-25) ข้อหนึ่งว่า องค์ประกอบด้านพื้นที่จะต้องมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ นอกจากนี้ ประชากรภาคชุมชนยังเห็นว่า จะต้องให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เป็นไปตามนโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 5-6) ข้อหนึ่งว่า ให้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้องค์กรท้องถิ่น หรืออาจให้ประชาชนเป็นคณะกรรมการทุกระดับ นอกจากนี้ยังเป็นไปตามผลการวิจัยของ

วินเซนท์ และทอมป์สัน (Vincent; Tompson: 2002) ที่ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะยั่งยืนได้เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการวางแผนและพัฒนาโครงการ

5.3.6 ความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ มีความคิดเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวในภาพรวมในระดับมากที่สุดเหมือนกันทั้ง 4 กลุ่ม เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวในระดับมากที่สุดเหมือนกัน 2 รายการ คือ การมีมาตรการควบคุมสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย การใช้พื้นที่การท่องเที่ยว และการสร้างความต่อเนื่องความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนความคิดเห็นที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม เห็นด้วยในระดับมากและมากที่สุด 3 รายการ ได้แก่ การจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตนสิ่งที่ไม่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว การปรับปรุงระบบขนส่งเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (ที่พัก ร้านอาหาร ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ)

ความคิดเห็นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดสุโขทัยจะต้องมีมาตรการการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การจัดระบบการกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวสอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 5-6) ได้กำหนดไว้ข้อหนึ่งว่า จะต้องมีการควบคุม ดูแล รักษา สภาพแวดล้อมอย่างเคร่งครัด และเน้นการแนะนำตักเตือนรวมถึงการสร้างวินัยควบคู่ไปด้วย สิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไปก็คือ การสร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและปฏิบัติตนได้ ถูกต้องตรงกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538: 20) ที่กำหนดไว้ว่า เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผลิต สื่อ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ถูกต้องและชัดเจน เพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างทั่วถึงทั่วไป

นอกจากนั้นความคิดเห็นในเรื่องการจัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตนสิ่งที่ไม่ควรทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว เป็นไปตามนโยบายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540: 5-6) ระบุไว้ข้อหนึ่งว่า มีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติแจกให้ผู้เกี่ยวข้องได้เร่งปฏิบัติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538: 20) ยังได้กำหนดแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า จะต้องจัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชื่อมโยงกันทุกระดับ และผลการศึกษาวิจัยของ บุชญา ใจสว่าง; และคนอื่นๆ. (2539) ในการศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่ว่า ควรให้ความสำคัญต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

5.3.7 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมในระดับมาก สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ความประทับใจที่ได้มีโอกาสมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย สำหรับกิจกรรมและการบริการด้านอื่นๆ นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ความสวยงาม สะอาด เรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยว การจัดทำป้ายบอกทิศทางไปชมสถานที่ คุณภาพ ความสะอาดของอาหารและเครื่องดื่ม ความมีน้ำใจของผู้ประกอบการร้านค้า การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และการดูแลรับฝากยานพาหนะ กิจกรรมและบริการเหล่านี้ แม้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก แต่ถ้าหากจะทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมากที่สุด จะต้องปรับปรุง พัฒนาเพิ่มขึ้นอีก โดยเฉพาะในเรื่องราคาที่เหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 3.68 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดในกิจกรรมและการบริการทั้ง 10 ข้อ

5.3.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นความคิดเห็นของประชากรภาคชุมชน โดยแยกเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ

ความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านลบจากแหล่งท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีผลกระทบในภาพรวมน้อย เมื่อพิจารณารายข้อย่อยแล้ว ประชากรภาคชุมชนเห็นว่า มีผลกระทบน้อยทุกข้อ ได้แก่ การสูญเสียความเป็นส่วนตัว ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเกิดเสียงดังรบกวนจากการที่รถวิ่งเข้าวิ่งออก ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของคนในชุมชน และสภาพความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ

ส่วนความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านบวกจากแหล่งท่องเที่ยวนั้น ประชากรภาคชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีผลกระทบในภาพรวมระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า พอใจในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ การทำให้เกิดความรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว และการทำให้มีโครงสร้างพื้นฐาน น้ำประปา และโทรศัพท์ใช้ ส่วนอีก 3 ข้อ ประชากรภาคชุมชนเห็นว่า มีผลกระทบระดับมาก ได้แก่ การมีถนนหนทางที่ดีใช้ การมีอาชีพ และรายได้จากการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แม้ว่าความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะอยู่ในระดับมาก แต่เป็นค่าเฉลี่ยที่น้อยกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 4.01

จากความคิดเห็นดังกล่าวจึงน่าจะให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ว่า จะต้องให้เกิดการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544: 2)

5.3.9 ความคิดเห็นของบุคลากรภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

บุคลากรภาคเอกชน มีความคิดเห็นว่าได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.39 และเมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า มีส่วนร่วมมากที่สุด 7 ข้อ ได้แก่ การต้อนรับด้วยน้ำใจไมตรี การให้คำแนะนำนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงดูแลสถานที่และบริเวณให้สะอาด การจัดหาที่นั่งพักที่สะอาดและเพียงพอ และการจัดหาที่รองรับขยะให้เหมาะสมและเพียงพอ ส่วนอีก 3 ข้อ บุคลากรภาคเอกชน มีโอกาสได้มีส่วนร่วมระดับมาก คือ การลดปริมาณการใช้พลังงาน (น้ำ และไฟฟ้า) การจัดทำป้ายสื่อความหมายแก่ชาวต่างชาติ และการออกแบบการก่อสร้างที่ไม่เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.90

หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องจึงควรต้องมีบทบาทแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการช่วยกันหาวิธีประหยัดพลังงาน (น้ำ และไฟฟ้า) การจัดทำป้ายสื่อสารเพื่อให้ชาวต่างชาติได้รับความสะดวกต่อการท่องเที่ยว และการออกแบบการก่อสร้างร้านค้า สถานที่ประกอบการที่เหมาะสมกับสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังผลการวิจัยของ พรหมเมธ นาถมทอง (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นประกอบด้วย ปัจจัย 3 ประการ คือ ปัจจัยด้านสภาพพื้นที่ ปัจจัยด้านความพร้อมของชุมชน และปัจจัยด้านองค์กรความร่วมมือในการพัฒนา

5.3.10 ความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.40 เมื่อพิจารณารายข้อแล้วพบว่า บุคลากรภาครัฐเห็นว่าประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวระดับมากที่สุด 7 ข้อ คือ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว การปรับปรุงดูแลสถานที่และบริเวณให้สะอาดสวยงาม การดูแลรักษาความปลอดภัย การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว และการควบคุม ดูแล คุณภาพอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนอีก 3 ข้อ บุคลากรภาครัฐเห็นว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวระดับมาก คือ การบริการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำกฎ ระเบียบเพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 4.05

ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญต่อการบริการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ จัดทำป้ายบอกทิศทางการเดินทางเพื่อความสะดวกต่อการเดินทาง การสร้างทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547-2551 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2547: 15) ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 ที่ว่า สร้าง พัฒนา พื้นฟู และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่ว่า

การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว และเพื่อให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของบุคลากรภาครัฐ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการบริการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และจัดทำกฎ ระเบียบ ควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เพื่อรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ต่อไป

5.3.11 ความคิดเห็นในภาพรวมของนักท่องเที่ยว ประชากรภาคชุมชน บุคลากรภาคเอกชน และบุคลากรภาครัฐ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม เห็นว่าควรมีการพัฒนาในระดับมากและมากที่สุด ซึ่งการพัฒนาจะต้องพัฒนาต่อไป

ความคิดเห็นโดยภาพรวม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม ต่อการพัฒนาปรากฏว่าด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แต่บุคลากรภาครัฐ เห็นว่า ควรเร่งพัฒนาด้านกิจกรรมและกระบวนการการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านการจัดการการท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่า ประชากรภาคชุมชนต้องการเห็นแหล่งท่องเที่ยวพัฒนา แต่บุคลากรภาครัฐต้องการเร่งพัฒนาด้านกิจกรรมและการจัดการ

ความคิดเห็นโดยภาพรวมรายด้านของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่มต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปรากฏว่า

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป เช่น นักท่องเที่ยวเห็นว่าควรเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประชากรภาคชุมชนเห็นว่า ควรเร่งพัฒนาภูมิทัศน์ ส่วนบุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

ด้านการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ บุคลากรภาคเอกชนเห็นว่า ควรเร่งพัฒนากิจกรรมสร้างความตระหนักในความรับผิดชอบต่อที่มีต่อชุมชน กิจกรรมส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนบุคลากรภาครัฐเห็นว่าควรเร่งพัฒนากิจกรรมสื่อความหมายและการจัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น บุคลากรภาคเอกชนมีความคิดเห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยว การให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว และการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนบุคลากรภาครัฐ เห็นว่า ควรจัดอบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่นและส่งเสริมคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ด้านการจัดการการท่องเที่ยว บุคลากรภาคเอกชนมีความคิดเห็นว่า ควรมีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ก่อน ส่วนบุคลากรภาครัฐมีความคิดเห็นว่า ต้องเร่งพัฒนาการทุกด้าน

ความคิดเห็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเสนอให้มีการพัฒนาด้านใดก่อน-หลังของผู้เกี่ยวข้อง 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรภาครัฐและบุคลากรภาคเอกชน ซึ่งเปรียบเทียบผู้มีหน้าที่

ให้บริการ ส่วนประชากรภาคชุมชนเป็นฝ่ายได้รับผลจากการให้บริการและนักท่องเที่ยวเป็นผู้รับบริการโดยตรงจึงแสดงความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป

5.4 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

จากการศึกษาค้นคว้าโดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ จากการลงไปศึกษาในพื้นที่ สามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย ดังนี้

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

1. ควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยให้สวยงามเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าและความงดงาม รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นกิจกรรมที่เน้นเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยเฉพาะประเพณีลอยกระทง เผาเทียน เล่นไฟ
3. ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ด้านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

1. ควรมีการจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดค่ายศึกษาเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ค่ายศึกษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น
2. จัดทำป้ายสื่อความหมายอธิบายแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดทำป้ายติดบนเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว และป้ายบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะของป้ายควรออกแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติและความเป็นประวัติศาสตร์ ใช้สีเดียวกันทุกป้าย
3. ควรมีการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการจัดเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการศึกษา เรียนรู้ และตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน

ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น

1. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพราะว่าคนในชุมชนล้วนใกล้ชิดและลึกซึ้งในศิลปวัฒนธรรม และประเพณี มีความรักและหวงแหน จึงเป็นกลุ่มคนที่สามารถรักษาและสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไว้ให้เป็นจุดเด่นทางการท่องเที่ยวได้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วไป หากได้เข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยวก็จะค้นพบสิ่งที่มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว และเป็นการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้

2. ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกันก่อให้เกิดผลประโยชน์กับคนในท้องถิ่นมากที่สุด และทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความรู้และเข้าใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น

ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

1. สิ่งที่ต้องคำนึงมากที่สุดก็คือ มาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม อันจะมีผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยว จึงควรมีมาตรการในด้านการกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย และการดูแลตกแต่งพื้นที่ท่องเที่ยวให้สวยงาม โดยเฉพาะไม้ดอกไม้ประดับ

2. สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อให้เข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งแผ่นพับ เอกสาร แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ ในจุดที่เป็นจุดสำคัญ และขนาดเล็กลงมา จัดทำในจุดใกล้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต โดยการประชาสัมพันธ์นั้นควรมีอยู่อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องไม่ควรให้ความสำคัญเฉพาะเวลาที่มีเทศกาลหรืองานประเพณีเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในส่วนที่เป็นส่วนเสริมให้การท่องเที่ยวเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก็คือ เรื่องของการบริการ การอำนวยความสะดวก ได้แก่ การจัดทำที่จอดรถอย่างเพียงพอ การรับฝากรถเพื่อความมั่นใจของนักท่องเที่ยว การจัดที่นั่งพัก การจัดศูนย์อาหารและการจัดศูนย์จำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ซึ่งจะเป็นสิ่งประทับใจครั้งสุดท้ายก่อนจะเดินทางกลับ

5.5 ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยจะต้องคำนึงและให้ความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

5.5.1 การจัดการการท่องเที่ยว ต้องให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มากที่สุด โดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านต่างๆของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ที่มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น

2. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

3. องค์ประกอบด้านองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่น

4. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการอย่างยั่งยืน

5.5.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการสังเกตการณ์ (Observation) มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมการบริหารและการอำนวยความสะดวกให้มีคุณภาพเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องส้วม ควรมีผู้ดูแลในเรื่องความสะอาด เพราะห้องน้ำ ห้องส้วมเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนทั่วไป ที่จอตลอดเห็นความพอเพียง และความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจ ผู้วิจัยพบว่า ที่จอตลอดบางแห่งมีร่องรอยการจัดทำไว้อย่างดี แต่ปัจจุบันทรุดโทรมลงไปบ้างแล้ว ร้านอาหารควรจัดให้มีจุดบริการหรือศูนย์อาหารจัดทำบรรยากาศดูสะอาด สวยงาม ไม่ควรมีการให้มีการเร่ขายกันอยู่ทั่วไป

2. ควรมีการผลักดันให้เกิดแผนงานการก่อสร้างถนนหรือเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดให้สามารถเดินทางถึงกันโดยสะดวก มีป้ายบอกเส้นทางเป็นระยะๆ

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือหน่วยงาน ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิตเพื่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

5.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการทำการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. การศึกษาถึงสิ่งก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดขึ้นใหม่ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งอาคารพาณิชย์ ที่พักอาศัย และสถานประกอบการ มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือไม่

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดสุโขทัย

3. การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัยเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547 - 2551. (เอกสารประกอบการนำเสนอ). ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงมหาดไทย. (2548). ยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศ. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2548, จาก [http:// www.sobkroo.com/nayoby.html](http://www.sobkroo.com/nayoby.html)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสุโขทัย. กรมศิลปากร กระทรวงฯ.
- (2547). สุโขทัย รุ่งอรุณแห่งความสุข. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กานต์พิชชา สุรีคุณาพงษ์. (2545). แนวทางในการพัฒนาหาดเชิงทรายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. การค้นคว้าแบบอิสระ ศป.ม. (การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปี พ.ศ. 2538 – 2539. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวฯ.
- (2540). รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- (2543). รายงานขั้นสุดท้ายแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนล่าง. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวฯ.
- (2544). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวฯ.
- (2545). เอกสารการประชุมปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2545. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวฯ.
- (2546). สถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยปี 2004. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2548, จาก [http:// www.2.tat.or.th/stat/download/tst/258/2004%20 Sukhothai.xls](http://www.2.tat.or.th/stat/download/tst/258/2004%20Sukhothai.xls).
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). การวิจัยการตลาด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กวี วรกวิน. (2546). แอตลาสประเทศไทย ภายภาพรายจังหวัด. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (วพ.).
- คณะกรรมการการท่องเที่ยวและการกีฬา. (2540). รายงานพิจารณาศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี. กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- จังหวัดสุโขทัย. (ม.ป.ม.) มนต์เสน่ห์แห่งสุโขทัย. สุโขทัย.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2544). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูลิทธิ์ ชูชาติ. (2546). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:

- ดวงใจ หล่อชนวนิชย์. (2543). *ประมวลผลการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2529-2539*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทัศนกรณ์ นาคเขียว. (2545). *แนวทางพัฒนาโป่งเดือด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศป.ม. (การจัดการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ธิดิมา ทิพย์สังวาลย์. (2544). *กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตอุตสาหกรรม เครื่องปั้นดินเผา ตำบลทุ่งหลวง อำเภอศรีราชา จังหวัดสุโขทัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- นำชัย ทนุผล. (2538). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. วารสารส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. 7(3): 24-25.
- บุษยา ใจสว่าง; และคนอื่นๆ. (2539). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ (สังคมวิทยาประยุกต์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- แผนทีฉบับพกพา สุโขทัย. (ม.ป.ป.). (แผ่นพับ). กรุงเทพฯ: พี เอส พี จำกัด.
- พันธ์ทอง คำบุศย์. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรทางด้านสิ่งแวดล้อมในการอบรมผู้นำเยาวชน สาธารณสุขในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม. (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- พันศักดิ์ ชูทอง. (2541). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในธรรมชาติของประชาชนบ้านสะโงะ ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ส่งเสริม การเกษตร). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ถ่ายเอกสาร.
- พงศ์ศานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538). *ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิด การจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ปกเกล้า.
- พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น. (2541). *การศึกษาศักยภาพของชุมชนในท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ศึกษาเฉพาะกรณี: เส้นทางสายลำน้ำกก*. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พรหมเมธ นาถมทอง. (2540). *กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น: กรณี ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก*. วิทยานิพนธ์ปริญญา การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต. (การวางแผนภาคและเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย.
- มณฑาทิพย์ จันทสิทธิ์. (2545). *การสร้างและทดลองใช้คู่มือท่องเที่ยวแหล่งศิลปกรรมในเขตอุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะวนศาสตร์. (2538). *โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษา ระบบ นิเวศกรณีภาคใต้*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยว.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). *เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-8*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัย.
- วินิจ วีรยางกูร. (2532). *การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วันวิสาข์ ธรรมานนท์. (2543). *ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองโบราณ ศรีสัชชาลัย อำเภอศรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (โบราณคดี).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร สุฉายา. (2545). *แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขียงราย*. การค้นคว้าแบบอิสระ ศป.ม. (การจัดการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ศรัณญา วรากุลวิทย์. (2546). *ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: เฟื่องฟ้าปรีณิตัง.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). *สังคมวิทยาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สุพัทธรา กลัปดี. (2545). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: ศึกษาเฉพาะกรณีการล่องเรือ ที่ตลาดริมน้ำดอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. ภาคนิพนธ์ปริญญา ศป.ม. (พัฒนาสังคม). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ส่วนแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2547). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2547*. สำนักงานจังหวัดฯ.
- สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. (2548). *ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุโขทัย*. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2548, จาก http://www.sukhothai_gov@thaimail.com
- อภิรมย์ พรหมจรรยา; และคนอื่นๆ. (2543). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อชุมชน: กรณีศึกษาชุมชน เกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา*. รายงานการวิจัย (อุตสาหกรรมบริการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- อโนทัย เพียรคงชล. (2540). *ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง*. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (บริหารการเกษตรและป่าไม้). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ถ่ายเอกสาร.
- Antonio Kido. (2004). *Protected Areas, Ecotourism, and Gateway Communities: Economic Analysis of The Monarch Butterfly Sanctuary, Michocan, Mexico*. Dissertation, (Agricultural and Resource Economics). Colorado State University. Retrieved July 26, 2005, from <http://www.swu.ac.th/thailis.spm>
- Australian Department of Tourism. (1994). *National Ecotourism Strategy*. Canberra: Australian Government Publishing Service.
- Avila Foucat. (2002). *Ocean & coastal Management*. Elsevier Service Ltd.

- Boi, Paul Owusu. (1999). *Resident's Attitudes and Perceptions Toward National Parks and Ecotourism Development in Ghana: The Case of Dome Community in the Digya*. Dissertation, B.A. (Hons). University of Ghana. Retrieved July 26, 2005, from <http://www.swu.ac.th/thailis.spm>
- Hvenegaard, G.T.; & Dearden, P. (1998, July). *Ecotourism versus Tourism in Thai National Park*. *Annals of Tourism Research*. 25(3): 700 – 720.
- Mathieson, A.; & Wall, G. (1982). *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*. Longman Scientific and Technical, Harlow; UK.
- Dhamabutra Payom; & et al. (1997). *The implementation of Ecotourism*. T.K. Printing.
- Ruschmann, D. (1992). "Ecological tourism in Brazil". *Tourism Management*. P.125-128.
- Vincent, V.C.; & Thompson, W. (2002, December). *Assessing Community Support and Sustainability for Ecotourism Development*. *Journal of Travel Research*. 41(2): 153 – 160.
- Yamane, Taro. (1970). *Statistics - An Introductory Analysis*. 2nd ed. Tokyo: John Weatherhill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

เลขที่แบบสอบถาม 1

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1** ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
- ตอนที่ 2** แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ตอนที่ 3** ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย
- ตอนที่ 4** ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

		2
1. เพศ	☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง	☐
2. อายุ	ปี	3 4
☐ ☐
3. สถานภาพ	☐ 1. โสด ☐ 2. สมรส
☐ 3. มีาย ☐ 4. หย่าร้าง
☐ 5. อื่น ๆ	5
☐
4. การศึกษา	☐ 1. ประถมศึกษา ☐ 2. มัธยมต้น
☐ 3. มัธยมปลาย ☐ 4. ปริญญาตรีขึ้นไป	6
☐
5. อาชีพ	☐ 1. ค้าขาย ☐ 2. เกษตร

☐ 3. รับราชการ ☐ 4. รับจ้าง
☐ 5. นักเรียน นักศึกษา ☐ 6. อื่น ๆ | 7
☐ |
| 6. รายได้ / ต่อเดือน | ☐ 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 2. 5,001-10,000 บาท
☐ 3. 10,001 – 15,000 บาท ☐ 4. 15,001 – 20,000 บาท
☐ 5. 20,001 – 25,000 บาท ☐ 6. มากกว่า 25,000 บาท | 8
☐ |
| 7. ภูมิลำเนา | ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัยหรือไม่

☐ 1. ใช่ ☐ 2. ไม่ใช่ (ระบุ) | 9
☐ |
| 8. ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจมากที่สุดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย |

☐ 1. ความงามของธรรมชาติ ☐ 2. ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน

☐ 3. วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น | 10
☐ |

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ท่านมีแนวทางในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ระดับความคิดเห็น 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายละเอียดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
<ul style="list-style-type: none"> • ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ..... ☐ 11 • ททรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ ☐ 12 • แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม..... ☐ 13 • แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย ☐ 14 • แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ☐ 15 					
การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้					
<ul style="list-style-type: none"> • การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ☐ 16 • การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน ☐ 17 • ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ☐ 18 • จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ☐ 19 • จัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว ☐ 20 					
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น					
<ul style="list-style-type: none"> • ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ☐ 21 • ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบ แหล่งท่องเที่ยว ☐ 22 • จัดอบรมให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น ☐ 23 • ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ☐ 24 • การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง..... ☐ 25 					
การจัดการด้านการท่องเที่ยว					
<ul style="list-style-type: none"> • จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว ☐ 26 • ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ☐ 27 • จัดตั้งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน(ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ)ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว..... ☐ 28 • มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ☐ 29 • สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ☐ 30 					

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย
 ท่านคิดว่าท่านพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยในระดับใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตารางระดับ
 ความพึงพอใจ 5 = พึงพอใจมากที่สุด 4 = พึงพอใจมาก 3 = พึงพอใจปานกลาง 2 = พึงพอใจน้อย 1 = พึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ					
	5	4	3	2	1	
1. ความสวยงาม สะอาด เรียบร้อย ของสถานที่ท่องเที่ยว						☐ 31
2. การจัดทำป้ายประกอบคำอธิบายของสถานที่						☐ 32
3. การจัดทำป้ายบอกทิศทางไปชมสถานที่						☐ 33
4. คุณภาพ ความสะอาด ของอาหารและเครื่องดื่ม						☐ 34
5. ราคาที่เหมาะสมของอาหาร และเครื่องดื่ม						☐ 35
6. ความมีน้ำใจของผู้ประกอบการร้านค้า						☐ 36
7. การเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว						☐ 37
8. การดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว						☐ 38
9. การดูแล การรับฝากยานพาหนะ						☐ 39
10. ความประทับใจเมื่อได้มาท่องเที่ยว						☐ 40

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

เลขที่แบบสอบถาม 1

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

	2
1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง	☐
2. อายุปี	3 4
☐ ☐
3. การศึกษา ☐ 1. ประถมศึกษา ☐ 2. มัธยมต้น
☐ 3. มัธยมปลาย ☐ 4. ปริญญาตรีขึ้นไป	5
☐
4. รายได้ / ต่อเดือน ☐ 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 2. 5,001-10,000 บาท
☐ 3. 10,001 – 15,000 บาท ☐ 4. 15,001 – 20,000 บาท
☐ 5. 20,001 – 25,000 บาท ☐ 6. มากกว่า 25,000 บาท	6
☐
5. ภูมิลำเนา ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัยหรือไม่
☐ 1. ใช่ ☐ 2. ไม่ใช่ (ระบุ)	7
☐
ท่านเข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้ปี	
6. ท่านคิดว่าความสวยงามและความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด
☐ 1. ดีขึ้น ☐ 2. ไม่เปลี่ยนแปลง
☐ 3. แย่ลง ☐ 4. ไม่แน่ใจ	8
☐
7. ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจมากที่สุดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน
☐ 1. ความงามของธรรมชาติ ☐ 2. ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน
☐ 3. วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น	9
☐
8. ท่านคิดว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านมีจำนวนเหมาะสมเพียงใด
☐ 1. มากเกินไป ☐ 2. พอดี ☐ 3. น้อยเกินไป	10
☐

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ท่านมีแนวทางในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ระดับความคิดเห็น 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายละเอียดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
<ul style="list-style-type: none"> • ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ..... ☐ 11 • ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ ☐ 12 • แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม..... ☐ 13 • แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย ☐ 14 • แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ☐ 15 					
การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้					
<ul style="list-style-type: none"> • การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ☐ 16 • การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน ☐ 17 • ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ☐ 18 • จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ☐ 19 • จัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว ☐ 20 					
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น					
<ul style="list-style-type: none"> • ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ☐ 21 • ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบ แหล่งท่องเที่ยว ☐ 22 • จัดอบรมให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น ☐ 23 • ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ☐ 24 • การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง..... ☐ 25 					
การจัดการด้านการท่องเที่ยว					
<ul style="list-style-type: none"> • จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว ☐ 26 • ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ☐ 27 • จัดตั้งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน(ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ)ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว..... ☐ 28 • มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ☐ 29 • สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ☐ 30 					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยว

ในฐานะที่ท่านเป็นคนในชุมชนนี้ท่านได้รับผลกระทบจากแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้ ๆ มากน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตารางระดับความคิดเห็น 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ผลกระทบด้านลบ					
1. สูญเสียความเป็นส่วนตัว					☐ 31
2. มีความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น.....					☐ 32
3. เกิดเสียงรบกวนจากรถที่วิ่งเข้าออก.....					☐ 33
4. คนในชุมชนมีความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์.....					☐ 34
5. สภาพธรรมชาติเสื่อมโทรมมากขึ้น					☐ 35
ผลกระทบด้านบวก					
6. เกิดความรักและหวงแหนแหล่งท่องเที่ยว					☐ 36
7. มีอาชีพและรายได้จากการท่องเที่ยว					☐ 37
8. มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว.....					☐ 38
9. มีโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ใช้					☐ 39
10. มีถนนหนทางที่ดีใช้					☐ 40

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

เลขที่แบบสอบถาม 1

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง	2
☐
2. อายุปี	3 4
☐ ☐
3. การศึกษา ☐ 1. ประถมศึกษา ☐ 2. มัธยมต้น
☐ 3. มัธยมปลาย ☐ 4. ปริญญาตรีขึ้นไป	5
☐
4. รายได้ / ต่อเดือน ☐ 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 2. 5,001-10,000 บาท
☐ 3. 10,001 – 15,000 บาท ☐ 4. 15,001 – 20,000 บาท
☐ 5. 20,001 – 25,000 บาท ☐ 6. มากกว่า 25,000 บาท	6
☐
5. ภูมิลำเนา ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัยหรือไม่
☐ 1. ใช่ ☐ 2. ไม่ใช่ (ระบุ)	7
☐
ท่านเข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้ปี	
6. ท่านคิดว่าความสวยงามและความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด
☐ 1. ดีขึ้น ☐ 2. ไม่เปลี่ยนแปลง
☐ 3. แย่ลง ☐ 4. ไม่แน่ใจ	8
☐
7. ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งดึงดูดใจมากที่สุดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน
☐ 1. ความงามของธรรมชาติ ☐ 2. ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน
☐ 3. วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น	9
☐
8. ท่านคิดว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านมีจำนวนเหมาะสมเพียงใด
☐ 1. มากเกินไป ☐ 2. พอดี ☐ 3. น้อยเกินไป	10
☐

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ท่านมีแนวทางในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ระดับความคิดเห็น 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายละเอียดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
<ul style="list-style-type: none"> • ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ..... ☐ 11 • ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ ☐ 12 • แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม..... ☐ 13 • แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย ☐ 14 • แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ☐ 15 					
การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้					
<ul style="list-style-type: none"> • การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ☐ 16 • การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อชุมชน ☐ 17 • ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ☐ 18 • จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ☐ 19 • จัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว ☐ 20 					
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น					
<ul style="list-style-type: none"> • ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ☐ 21 • ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบ แหล่งท่องเที่ยว ☐ 22 • จัดอบรมให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น ☐ 23 • ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ☐ 24 • การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง..... ☐ 25 					
การจัดการด้านการท่องเที่ยว					
<ul style="list-style-type: none"> • จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว ☐ 26 • ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ☐ 27 • จัดตั้งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน(ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ)ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว..... ☐ 28 • มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ☐ 29 • สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ☐ 30 					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
 ท่านคิดว่าท่านจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดสุโขทัยมากน้อยเพียงใด โดยใส่
 เครื่องหมาย ✓ ลงในตารางระดับความคิดเห็น 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย
 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	
1. การลดปริมาณการใช้พลังงาน (น้ำ ไฟฟ้า)						☐ 31
2. การออกแบบและการก่อสร้างสถานที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม						☐ 32
3. การปรับปรุงดูแลสถานที่และบริเวณให้สะอาดสวยงาม						☐ 33
4. จัดที่รองรับขยะให้เหมาะสมและพอเพียง						☐ 34
5. การต้อนรับด้วยน้ำใจไมตรี						☐ 35
6. การจัดหาที่นั่งพักที่สะอาดและพอเพียง						☐ 36
7. การให้คำแนะนำนักท่องเที่ยว						☐ 37
8. การเก็บค่าบริการที่เป็นธรรม						☐ 38
9. การจัดทำป้ายที่สื่อความหมายแก่ชาวต่างชาติ						☐ 39
10. การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานในการพัฒนาการท่องเที่ยว						☐ 40

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย

เลขที่แบบสอบถาม 1

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง 2
2. อายุปี 3 4
3. การศึกษา 1. ประถมศึกษา 2. มัธยมต้น 5
 3. มัธยมปลาย 4. ปริญญาตรีขึ้นไป
4. รายได้ / ต่อเดือน 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท 2. 5,001-10,000 บาท 6
 3. 10,001 – 15,000 บาท 4. 15,001 – 20,000 บาท
 5. 20,001 – 25,000 บาท 6. มากกว่า 25,000 บาท
5. ภูมิลำเนา ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุโขทัยหรือไม่ 7
 1. ใช่ 2. ไม่ใช่ (ระบุ)
- ท่านเข้ามาอยู่ในพื้นที่นี้ปี 8
6. ท่านคิดว่าความสวยงามและความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด 9
 1. ดีขึ้น 2. ไม่เปลี่ยนแปลง
 3. แย่ลง 4. ไม่แน่ใจ
7. ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจมากที่สุดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน 10
 1. ความงามของธรรมชาติ 2. ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน
 3. วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น
8. ท่านคิดว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านมีจำนวนเหมาะสมเพียงใด 10
 1. มากเกินไป 2. พอดี 3. น้อยเกินไป

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ท่านมีแนวทางในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ระดับความคิดเห็น 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายละเอียดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
● ภูมิทัศน์ของจังหวัดสุโขทัยเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ.....					☐ 11
● ททรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ					☐ 12
● แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก มีความสวยงาม.....					☐ 13
● แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะแบบสุโขทัย					☐ 14
● แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ					☐ 15
การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้					
● การจัดกิจกรรมสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว					☐ 16
● การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตระหนักในความรับผิดชอบต่อชุมชน					☐ 17
● ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์					☐ 18
● จัดกิจกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง					☐ 19
● จัดทำป้ายสื่อความหมายประกอบคำอธิบายแหล่งท่องเที่ยว					☐ 20
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น					
● ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์					☐ 21
● ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล รับผิดชอบ แหล่งท่องเที่ยว					☐ 22
● จัดอบรมให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับชุมชนท้องถิ่น					☐ 23
● ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น					☐ 24
● การสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง.....					☐ 25
การจัดการด้านการท่องเที่ยว					
● จัดทำคู่มือการเดินทาง แผนที่ การปฏิบัติตน สิ่งที่ต้องทำและไม่ควรทำขณะท่องเที่ยว					☐ 26
● ปรับปรุงระบบขนส่งและเชื่อมโยงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว					☐ 27
● จัดตั้งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน(ที่พัก ร้านอาหาร สุขา ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ)ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว.....					☐ 28
● มีมาตรการควบคุมด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสียและการใช้พื้นที่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					☐ 29
● สร้างความต่อเนื่องและความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์					☐ 30

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
 ท่านคิดว่าประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยอยู่ในระดับใด โดยใส่ เครื่องหมาย ✓
 ลงในตารางระดับความคิดเห็น 5 = ดีมากที่สุด 4 = ดีมาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					
	5	4	3	2	1	
1. การปรับปรุงดูแลสถานที่ท่องเที่ยวให้สะอาดสวยงาม						☐ 31
2. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว						☐ 32
3. การควบคุมคุณภาพราคาอาหารและเครื่องดื่ม						☐ 33
4. การบริการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว						☐ 34
5. การดูแลรักษาความปลอดภัย						☐ 35
6. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย						☐ 36
7. การจัดทำ กฎ ระเบียบ เพื่อควบคุมผู้ประกอบการและร้านค้า						☐ 37
8. การจัดทำ กฎ ระเบียบ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม						☐ 38
9. การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนในการต้อนรับนักท่องเที่ยว						☐ 39
10. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว						☐ 40

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
ภาพการเก็บข้อมูล

ภาพการเก็บข้อมูลการลงศึกษาในพื้นที่ที่ทำการวิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวพนารัตน์ ลากเกิน
วันเดือนปีเกิด	14 พฤศจิกายน 2522
สถานที่เกิด	อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	6/1 หมู่ที่ 1 ตำบลวังจุฬา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์
พ.ศ. 2545	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) การท่องเที่ยวและการโรงแรม จากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ
พ.ศ. 2546	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ป.บัณฑิต) การจัดการการ ท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2549	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) การวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ